A NAGYSZALONTAI REFORMÁTUS EGYHÁZMEGYE

1910. ÉVI SZEPTEMBER HÓ 15-IK ÉS 16-IK NAPJAIN NAGYSZALONTÁN TARTOTT

KÖZGYŰLÉSÉNEK

ÉS

BÍRÓSÁGI ŰLÉSÉNEK

JEGYZŐKÖNYVE.

(II.)

ÖSSZEÁLLÍTOTTA:

FOGARASSY BÁLINT

EGYHÁZMEGYEI LELKÉSZI ALJEGYZŐ.

A NAGYSZALONTAI REFORMÁTUS EGYHÁZMEGYE HIVATALOS KIADVÁNYA.

DEBRECZEN SZ. KIR. VÁROS KÖNYVNYOMDA-VÁLLALATA
1910—2569.

A NAGYSZALONTAI REFORMÁTUS EGYHÁZMEGYE

1910. ÉVI SZEPTEMBER HÓ 15-IK ÉS 16-IK NAPJAIN
NAGYSZALONTÁN TARTOTT

KÖZGYŰLÉSÉNEK

ÉS

BÍRÓSÁGI ŰLÉSÉNEK

JEGYZŐKÖNYVE.

(II.)

ÖSSZEÁLLÍTOTTA:

FOGARASSY BÁLINT

EGYHÁZMEGYEI LELKÉSZI ALJEGYZŐ.

A NAGYSZALONTAI REFORMÁTUS EGYHÁZMEGYE
HIVATALOS KIADVÁNYA.

DEBRECZEN SZ. KIR. VÁROS KÖNYVNYOMDA-VÁLLALATA
1910–2569.

A nagyszalontai református egyházmegye 1910. évi szept. hó 15-ik napján Nagyszalontán tartott közgyülésének jegyzőkönyve.

Jelen voltak:

Balog Ambrus esperes és *Tisza István gróf* egyházmegyei gondnok elnöklete alatt:

I. **Tanácsbírák.**

Lelkészi részről:	*Világi részről:*
Nagy Imre	Dr. Balog Elek
Böszörményi Lajos	Gróf Tisza Kálmán
Csécsi Imre	Hadházy Kálmán
Bagdi János	Dr. Szarka Sándor.

II. **Jegyzők.**

Fogarassy Bálint lelkészi, Szabó Lajos világi részről.

III. **Számvevőszéki tagok:**

Rácz Gyula, Bagdi János, Kassay Béla, Kolumbán Áron, Szarka Sándor dr., Borbély László, Hadházy Kálmán dr.

IV. **Lelkészek.**

Bessenyei Imre mezősassi, Bodnár Lajos cserményi, Bokor Sándor erdőhegyi, Boros Gábor árpádi, Bottyán Pál belényesi, Bugyi János erdőgyaraki, Csák József komádii, Elek Sándor okányi, Gyenge János bélzerindi, Hunyadi László gyoroki, Könyves János fenesi, Lengyel Imre radnalippai, Nagy Dániel szentleányfalvi, Nagy Endre sarkadkeresztúri, Perecz István harsányi, Szabó József borossebesi, Tóth János sonkolyosi, Unghváry Gyula tamásdai, Juhász Imre magyarhomorogi, Vajda Mihály gyantai.

V. **Tanitóképviselők.**

Papp Imre, Posta Lajos, Szabó Lajos.

VI. **Egyházak világi képviselői:**

Komádiból: Farkas Károly, Kötegyánból: Bujdosó Péter, Mezőgyánból: Ladányi János.

Balog Ambrus esperes szíveket megindító, lelkeket Istenhez emelő buzgó imádsága után

Tisza István gróf egyházmegyei gondnok, mint hivatalára nézve idősebb elnök a közgyűlés minden rendű alkotó tagját üdvözölve

a közgyűlést megnyitja.

Napirend előtt szólásra emelkedik Balog Ambrus esperes. Egyszerű, keresetlen, de szíve teljességéből eredő szavakkal óhajtja köszönteni egyházmegyénk tisztelve szeretett gondnokát, *Tisza István grófot*, házasságának 25 esztendős évfordulója alkalmából.

Egyházmegyénk életében is nagyjelentőségű ez az évforduló. Az az ezüstmenyegző, melyet nehány nap mulva ott a geszti ősi kúrián a szűkebb családi kör ünnepel, örömünnepe ennek a szélesebb körű családnak, a nagyszalontai egyházmegyének is, mert ennek kebelében is 25 évvel ezelőtt kezdte meg egyházi pályáját, áldásos tevékenységét a mi dicsekedésünk, egyházmegyénknek ma már gondnoka, *Tisza István gróf*. Egyházmegyénknek azon tagjai, köztük az ifjak is, kikkel negyedszázad előtt útra indult, jobb s bal keze mellől lassanként elmaradának s akik még megvannak, a haladó évek súlya alatt lejebb-lejebb hanyatlanak, de a mi ünnepeltünk évről-évre emelkedik, mindeneknél nagyobbá lesz; tudományának, bölcsességének mélységes gazdagsága, — egyházunk iránti lángoló szeretete s annak érdekében lankadatlanul és állandóan folytatott munkálkodása, példaadása, anyaszentegyházunk kimagasló alakjává tették őt annyira, hogy úgy tekinthetünk föl reá, mint hadsereg bölcs vezérére, mint gyermek gondos atyjára, akiben mindenkor bízhat, mert tudja is, akarja is megvédeni, tudja is, akarja is javát munkálni s minden dolgát a szeretet irányítja. Végül Isten áldását kéri egyházmegyénk kimagasló vezérére, gondnokára, — hű élettársára, a jó feleségre, — gyermekére, a boldog vőlegényre.

Tisza István gróf hálásan köszöni a szíves üdvözlést. Jól eső érzéssel fogadja azt különösen ezen körből, mellyel a lefolyt 25 év alatt annyira összeforrott, hogy benne oly jól s otthonosan érzi

magát, mint saját családja körében, tulajdon tűzhelyénél. Mint eddig, úgy ezután is szíves szeretettel és készséggel osztja meg elnöktársával egyházmegyénknek, szélesebb körű családjának, minden gondját. Isten oltalmába ajánlja egyházmegyénket s annak minden alkotó tagját.

54. Az egyházak világi képviselői beadják megbízó leveleiket.

Neveik felolvasása után a fentebbi sorrendben igazoltatnak.

55. Esperes jelenti, hogy Széll Kálmán nyug. esperes-tanácsbíró, Fábián László tanácsbíró, Szabó István lelkészi, Tatár Balázs világi főjegyzők, Szondy Géza kisperegi, Bagdány János feketetóti és Vass Jenő vadászi lelkészek részint betegség, részint másnemű elfoglaltatás miatt e gyűlésen részt nem vehetnek.

Sajnos tudomásul szolgál.

56. Az esperes által elkészített s a gyűlés alkotó tagjai között kiosztott tárgysorozat

felolvasottnak tekintetvén, a tanácskozás sorrendjéül elfogadtatik.

57. Esperesnek egyházmegyénk gondnokához intézett üdvözlő beszédét és az arra adott választ

közgyűlésünk jegyzőkönyvébe felveszi s a maga részéről is őszinte szíves örömmel üdvözli házasságának 25 éves évfordulója alkalmából mélyen tisztelt és szeretett gondnokát, *Tisza István grófot* családjával együtt.

Hálát ád a gondviselő jóságos Istennek, hogy a kiváló férfiút anyaszentegyházunkban, közelebb egyházmegyénkben őrállóúl rendelte s annak élén immár negyedszázad óta megtartotta.

Isten óvja mindnyájunknak drága, közhasznú életét, napjaihoz napokat, esztendeihez esztendőket toldjon, hogy még sok időn keresztül kormányozhassa anyaszentegyházunk veszélyes szirtek közt evező hajóját.

58. Szavazatbontó-bizottság beterjeszti következő jegyzőkönyvét :

„*Jegyzőkönyv*,

melyet felvettünk Nagyszalontán, 1910 aug. 19. napján a nagyszalontai református egyházmegye szavazatbontó bizottságának üléséről.

Jelen voltak: Balog Ambrus esperes, Széll Kálmán, Böszörményi Lajos, Balog Elek dr., Hadházy Kálmán egyházmegyei tanácsbírák és Szabó Lajos jegyző.

1. Elnök szivélyesen köszönti bizottságunk megjelent tagjait. Bemutatja az e. m. zsinati világi képviselőre és e. m. világi tanácsbíróra hozzá beadott 44 darab szavazatot. Vadász szavazatát nem küldte be. Bemutatja az e. m. lelkészgyámintézeti választmányi tagra a gyámintézet tagjai által beadott 30 drb szavazatot. Kéri azoknak felbontását s az eredmény megállapítását.

2. Felbontottuk a 44 darab szavazatot, melyben egy szavazólevélen szavaztak a presbiteriumok zsinati világi képviselőre és e. m. világi tanácsbíróra.

Annak figyelembevételével, hogy Arad szavazata 4-szeres, Berekböszörményé 2-szeres, Komádié 4-szeres, Nagyszalontáé 6-szoros, Okányé 2-szeres, Sarkadé 5-szörösen számít: a 44 egyházból beérkezett zsinati világi képviselőre 60, e. m. világi tanácsbíróra 61 érvényes szavazat következőleg oszlott meg:

I. Zsinatui világi képviselőségre

Tisza Kálmán gróf nyert . . . 55
Balogh Mihály nyert 5
Összesen . . . . . 60 szavazatot.

II. Egyházmegyei világi tanácsbíróságra

Szarka Sándor dr. nyert . . . 35
Lovassy Ferenc nyert 26
Összesen . . . . . 61 szavazatot.

Ennek alapján Tisza Kálmán gróf a nagyszalontai református egyházmegye világi rendes zsinati képviselőjéül jelentettük ki.

Szarka Sándor drt pedig e. m. világi rendes tanácsbíróúl megválasztottnak jelentettük ki.

Vadász szavazatot nem küldött be.

Borossebes zsinati képviselőre nem szavazott.

3. Felbontottuk az e. m. lelkészgyámintézeti választmányi tegra a gyámintézeti tagok által beadott 30 barab szavazatot.

Tisza Kálmán gróf nyert . . . 30
Összesen . . . . . 30 szavazatot.

Ennélfogva Tisza Kálmán grófot egyházmegyei lelkészgyámintézeti tagul megválasztottnak nyilvánítottuk.

A zsinati világi képviselőre és e. m. világi tanácsbíróra beadott 44 darab, — az egyházmegyei lelkészgyámintézeti választmányi tagra beadott 30 darab szavazatot csatoljuk.

Nagyszalontán, 1910 aug. 19. napján.

Balog Ambrus,
esperes.

Széll Kálmán, *Balogh Elek dr.,*

Böszörményi Lajos, *Hadházy Kálmán,*

Szabó Lajos,
e. m. világi jegyző.

Egyházmegyénk közgyűlése a szavazatok eredményét, — mely szerint

Tisza Kálmán gróf egyházmegyei világi rendes zsinati képviselőül és egyházmegyei lelkészgyámintézeti tagul,

Szarka Sándor dr. pedig egyházmegyei világi tanácsbíróúl választattak meg, —

jóváhagyó tudomásúl veszi s felhívja Szarka Sándor dr. világi tanácsbírót, hogy az E. T. I. t.-c. 155. §-a értelmében az előírt hivatali esküt tegye le. Ennek megtörténte után őt hivatalában megerősíti.

Úgy Tisza Kálmán grófot, immár hármas tiszttel felruházott kiváló világi papunkat, mint Szarka Sándor dr. újonnan megválasztott e. m. tanácsbírót őszinte örömmel üdvözli s Isten áldó kegyét kéri munkálkodásukra.

59. A b. e. Szikszay Lajos halálával a nagyváradi tanítónőképző igazgató-tanácsában megüresedett tagságra

egyházmegyénk közgyűlése Tisza Kálmán gróf egyházmegyei tanácsbírót egyhangúlag megválasztja.

60. Esperes beterjeszti jelentését a törvényszerű *egyházlátogatásról.*

Nagytiszteletű Egyházmegyei Közgyűlés!

A törvényszerű egyházlátogatásról a hozzám beérkezett egyházlátogatási jegyzőkönyvek alapján a következőkben teszem meg jelentésemet.

Nagyszalontán Kolumbán Áron kötegyáni lelkésszel, Aradon, Kisperegen, Németperegen, Szemlakon, Szentleányfalván, Boros-

sebesen, Pankotán, Gyorokon, Lippán, Ágyán, Szintyén, Vadászon, Bélzerinden és Csermőn Fogarassy Bálint ágyai lelkésszel személyesen végeztem az egyházlátogatást.

Sarkadon Böszörményi Lajos tanácsbíró Kolumbán Áron kötegyáni lelkésszel, Kötegyánban Tatár Balázs e. m. világi főjegyzővel végezte az egyházlátogatást.

Anton, Feketegyarmaton, Nagyzerinden, Tamásdán és Erdőhegyen Csécsi Imre tanácsbíró Fogarassy Bálint ágyai lelkésszel végezte az egyházlátogatást.

Gyantán, Kisházán, Széplakon, Dobresten, Belényesen, Magyarcsékén, Tárkányban, Nyégerfalván, Remetén, Fenesen, Sonkolyoson, Jánosfalván, Belényesújlakon, Tenkén és Feketetóton Bagdi János tanácsbíró Kassay Béla tenkei lelkésszel végezte az egyházlátogatást.

Ugrán, Mezőgyánban, Gyanté-pusztán, Zsadányban, Okányban, Sarkadkereszturon Szabó István tanácsbíró Ónody Sándor mezőgyáni lelkésszel, Árpádon, Erdőgyarakon, Csegődön és Bajjon Boros Gábor árpádi lelkésszel végezte az egyházlátogatást.

Geszten, Harsányban Nagy Imre tanácsbíró egyedül, Szakálban, Magyarhomorogon, Komádiban, Mezősason, Berekböszörményben és Körösszegapátiban Perecz István harsányi lelkésszel végezte az egyházlátogatást felkérésemre és megbízásom folytán.

Az egyházlátogatási jegyzőkönyvekben foglalt jelentések szerint a következőket emelem ki.

Kitűnő eredménnyel tanítottak: Nagyszalontán: Szentessy Elek, Mester József, Bakos Sándor, Stiglicz Sándor, Seres László, Albert András, Kiss István, Lehóczki József, Szabó Lajos. Ágyán: Molnár Zsuzsánna, Pósta Sándor, Kajtor László. Vadászon: Balogh József. Bélzerinden: Hajdu Pál. Sarkadon: Mikó Márton, Posztós István, Schrötter Dániel, Nagy Lajos, Falusy Ágnes, Falusy Margit. Kötegyánban: R. Kovács János, Somogyi Mária. Tenkén: Oláh Ferenc. Mezőgyánban: Szabó Gyula. Gyantán: Báthory István. Zsadányban: Hegyessy Gergely. Árpádon: Szűcs Balázs, Székely Emilia. Csegődön: Balogh József. Geszten: Balogh József, Faragó Róza. Komádiban: Papp Imre, Kiss Gyula, Kiss Dániel. Berekböszörményben: Raffai Ilona. Körösszegapátiban: Sarkadi Ilona.

Kitűnő eredménnyel vezette Geszten a „Tisza Kálmán óvót" Demeter Róza.

Más jellegű iskolákban *kitűnő sikerrel végezték:*

a) a vallástanítást: Nagyszalontán a polgári leányiskolában Kiss István tanító; Aradon Csécsi Imre lelkész, Szikszai Antal énekvezér; Szentleányfalván Kiss Lajos állami tanító; Lippán Lengyel Imre lelkész; Gyantán Vajda Mihály lelkész; Belényesen

az állami elemi és polgári leányiskolában Bottyán Pál lelkész; Remetén az állami iskolában Tóth János lelkész; Jánosfalván Tóth Lajos állami iskolai tanító.

b) *az éneklanítást:* Aradon Szikszay Antal énekvezér; Szentleányfalván Kiss Lajos állami tanító; Gyantán Kerékgyártó Mihály ál ami tanító; Remetén Herman Mózes állami tanító; Sonkolyoson Dobrossy Lajos állami tanító; Jánosfalván Tóth Lajos állami iskolai tanító; Pankotán Uri Lajos tanító az állami iskolában.

Az intézkedést kívánó jelentősebb ügyek a következők:

1. *Sarkadon: a*) a lelkészi lakás fedélzete megújításra vár. Minthogy azonban az egyház a tantermeket alakíttatja átal és új tantermet is épít nagy költséggel: a lelkészi lakás elavult fedélzetének megújítását a jövő évre vette tervbe.

b) Varga József IV-ik osztályú fitanító a számtan és nyelvtan tanításban gyenge eredményt mutatott fel.

Azzal mentegeti magát, hogy ő csak 1910 február 20. óta tanít Sarkadon. Jövőre a nyelvtan és számtan tanítására több gondot és odaadóbb szorgalmat igyekezzék fordítani.

2. *Arad:* „Az anyakönyv-alap" állaga 4027 korona 54 fillér, amint az a számvevőszékhez be van jelentve.

Az egyházlátogatási jegyzőkönyvben 4037 korona 54 fillér tollhibából van 10 koronával többre téve.

3. *Kisperegen: a*) az alapok más összeggel vannak bejelentve a számvevőszéknél és más összeggel az egyházlátogatási jegyzőkönyvben:

Margitka-al. számv.-széknél	439	K	54	f.	esper.-nél	472	K	41	f.
Gulyás Zs. alap „	312	„	81	„	„	302	„	99	„
Korka F.-alap „	404	„	03	„	„	403	„	40	„
Vigh István-alap „	220	„	42	„	„	221	„	75	„

A számvevőszékhez bejelentett összegek a helyesek.

Utasítottam a lelkészt és gondnokot, hogy jövőben hivatalosan mindig a valóságnak megfelelő adatokat jelentsék be. Mert a téves adatok bejelentésével felesleges munkát okoznak és zavart idéznek elő.

b) Szücs József tanításának eredménye nem elégtelen ugyan, de sok jogos kívánni valót mutat. Azzal menti magát, hogy többször betegeskedett. Nyugdíjba szándékozik menni.

Utasítottam, hogy a tanításban nagyobb szorgalmat fejtsen ki.

c) A fiú- ésleányiskolai tantermeket gyökeresen át kell alakítani, hogy tágasabbak és világosabbak legyenek.

Az iskolák felszerelése nagyon hiányos.

4. *Szemlakon* a 3157 korona 58 fillér állaggal kimutatott templom-alapnak 1500 korona adóssága van, mellyel az iskola-alapnak tartozik.

Utasítottam a gondnokot és lelkészt, hogy ezen adósságról szabályszerű kötvényt állítsanak ki és a hitelező iskola-alapnál a többi kötvények között helyezzék el.

Szegény-alap 13 korona 60 fillér.

5. *Borossebesen: a)* A Molnár-alapból 420 koronát az egyház régi idő óta kölcsön gyanánt használ. Utasítottam a gondnokot, hogy ezen 420 korona tartozásról állítsanak ki szabályszerű kötvényt s azt a Molnár-alap fedezeti iratai között helyezzék el.

b) A magtár-alapnál Horváth Mihály adóssága 141 korona 18 fillér. Kötvénye 171 korona 20 fillérről szól, mert a be nem fizetett kamatot is tőkésítették. Azonban az adós csak a 141 korony után fizeti a kamatot.

Utasítottam a gondnokot, hogy az összes tartozást mondja fel és hajtsa be.

c) Füzes József I—IV. oszt. vegyes iskola tanítója minden más tantárgyban megfelelő eredményt mutat fel, csak az I. és II. osztályú növendékei gyengék az írásban és olvasásban. Utasítottam, hogy a vizsgákat megadhatja, de az I. és II. osztályú növendékeket a szűnidő alatt is mindaddig járassa fel, míg azokkal az írásban és olvasásban való folyékonyságot elsajátíttatja. Ezzel az eljárással magának szerez könnyebbséget és megnyugvást a jövő tanévben.

d) A tanterem elég világos, csakhogy egyenesen a szabadba nyílik az ajtaja. Szélfogó alkalmazásával e hiányon segíthetnének. Az űlő-padok nem megfelelők, azokat ki kell cserélniök.

6. *Gyorokon: a)* Az iskolás gyermekek a kiszabott énekeknek csak a szövegét tanulták meg felületesen, de a dallamát egyáltalában nem tudják. Sőt maga a tanító Kátai György is orgonista-kántor létére, kinek a zenéhez értenie kellene, a legszokottabb zsoltár dallamokat is elferdítve énekli. Utasítottam, hogy a tantervben kiszabott dallamokat, a debreczeni kiadású énekes könyvünkben violin-kulcsra írt hangjegyek szerint ő maga is gyakorolja be, tanítványaival is a szerint énekeltesse.

b) Kátai György tanító úrnak még április havában kötelességévé tettem, hogy házasságának egyházi törvényeink szerint való megkötését esketési anyakönyvi kivonattal igazolja. Ezen rendelkezésnek nem tett eleget, mert csak a polgári kötést igazoló tanúsítvány másolatát küldte be. Felesége most már elköltözött tőle. Külön válva élnek. Utasítottam, hogy folyó évi szeptember 1-ig vagy az egyházi esketést igazoló anyakönyvi kivonatot küldje be, vagy azt igazolja, kogy tőle elválva élő felesége ellen a válópert megindította, mert különben kénytelen leszek a fegyelmit megindítani ellene.

7. *Lippán* „Az ezer éves alapból“ az egyház vett kölcsön

376 korona 96 fillért és 1700 koronát. „A templom-alapból is vett kölcsön az egyház 800 koronát, de ezekről semmi kötvény nincsen. Utasítottam a gondnokot, hogy ezen három kölcsönről állítsanak ki szabályszerű kötvényt, hagyassák jóvá azt a presbiteriummal. Ezeket a kötvényeket a hitelező-alap íratai közé helyezzék el — s ennek megtörténtéről tegyenek jelentést. Ezen rendelkezésemnek eleget tettek.

8. *Ágyán:* A szegény-alap 1933 korona 05 fillérre menő állagban a cs. Vida Mária-alap 1000 korona állaga benne van s annak egyik alkotó részét képezi. Az alapok törzskönyvében nyilván tartani ilyen értelemben helyes.

9. *Vadászon* az alapok állaga a következő:

Templomi hangszer és templomjavít.-alap .	263	kor.	31	fill.
Toronyóra-alap	114	„	06	„
Harang-alap	223	„	32	„
Takarék magtár-alap	478	„	28	„
Szegény-alap	85	„	—	„
Orgona-alap	100	„	—	„
Összesen	1263	kor.	97	fill.

Utasítottam a lelkészt s a gondnokot, hogy a számvevőszékhez és az esperesi hivatalhoz ezen alapokról a valósággal megegyező jelentést terjesszenek be.

10. *Csermőn* szegény-alap nincsen. Utasítottam lelkészt és gondnokot, hogy egyházi törvényünk és az egyházmegyei határozat vonatkozó rendelkezését foganatosítsák.

11. *Anton:* A harang-alapról azért nem adtak számadást, mert a harang-alapot még 1907-ben az új harangok öntésekor felhasználták. Tegyenek jelentést a számvevőszékhez, hogy a harang-alap a nyilvántartásból törölhető legyen.

12. *Nagyzerinden:* *a*) Az alapok nyilvántartásában 3 és 5 szám alatti alap azonos. Címe: Kertész Gábor és neje szeretet segély-alap. Állaga 200 korona.

A Tabajdi-alap tőkéje befizetve nincs. Tabajdi Károly nagyzerindi jegyző kezeli. Kamatait évenként kiadja.

A Tabajdi-alapról vegyenek kötvényt s tegyenek róla jelentést.

b) Az iskolák túlzsúfoltak. I. oszt. vegyes isk. 91, II—VI. fiú-iskola 122, II—VI. leány-iskola 109 beiratkozott növendékkel.

A IV-ik iskola felállításáról és tanítóság szervezéséről gondoskodniok kell.

13. *Feketegyarmaton:* *a*) Az 1—5. szám alatt kimutatott alapokon kívül van 8674 liter magtári búza-alap kötvényekre kiadva.

A gondnok rendes számadásával együtt ezen magtári búza-alapról is évenként terjessze be számadását.

b) Az iskolák zsúfoltak I—V. oszt. fiúiskolában 100, I—VI. oszt. leány-iskolában 107 beiratkozott növendék volt.

A III-ik iskola felállításáról és új tanítóság szervezéséről gondoskodniok kell.

14. *Tamásdán*: *a*) A lelkészi föld kisajátítási-alap 43 kor. 90 fillér, az alapok törzskönyvébe tollhibából került a 4390 kor. 12 fillér.

Ezt kiigazítjuk, de lelkészt és gondnokot figyelmeztetjük, hogy úgy a számvevőszékhez, mint az espereshez a valóságnak megfelelő adatokat terjesszenek be. Akkor nem kell a két különböző jelentés eltérő adatainak egyeztetésével bajlódniok.

d) Az iskola zsúfolt, I—VI. oszt. vegyes-iskola beiratkozott növendékeinek száma 117. A községi-iskola felállítása a zsúfoltságot meg fogja szüntetni.

Nagy Sándor tanító tanításának eredménye nagyszámú növendékei mellett is most *kielégítő* volt.

14. *Erdőhegyen*. *a*) Az egyházlátogató küldöttség utasította lelkészt és gondnokot, hogy az alapokból az egyház részére felvett kölcsöntőkék kamatait, 267 kor. 56 fillért, az illetékes alapoknak, a szegény- és árva-alap részére befolyt 96 kor. 93 fillér persely-pénzt a folyó 1910. év végéig a megfelelő takarékpénztári könyvecskéken tegye betétbe. A folyó és az azután következő évekre eső kamatokat és a kötvényeken előírott törlesztési részleteket pontosan, idejében fizesse meg s azt számadásában évenként igazolja, mert ezen feltételek megtartása kötelességökké lett téve a kölcsön engedélyezésekor.

d) A házbér- és szöllőkisajátítási alapról (2255 korona 58 fillér), melyet az 1909. évben céljára fordítottak, terjesszen be számadást a számvevőszékhez, mert csak így lesz az törölhető a nyilvántartásból.

c) Az egyházi magtár-alapról is minden évben számadást kell a számvevőszékhez terjeszteni. Az adósoktól a kamatokat minden évben okvetlen be kell hajtani.

d) Varga Károly tanító az I—II. vegyes osztályú iskola növendékeit az előző évekhez viszonyítva, kiváló szorgalommal tanította. Tanítványának száma 98 volt. Tanításának eredménye *jeles* volt.

A vegyes-iskola zsúfoltságán úgy lehetne segíteni, ha csak az I-ső osztály lenne vegyes, a II-ik osztályú növendékeket a másik két tanító vezetése alá kellene bocsátani.

16. *Dobresten*: „A fatermelő cég által fentartott iskolába járó növendékeket Vajda Mihály gyantai lelkész tanította hetenként 2 órán a református vallásra és énekre. Tanításának ered-

ménye jeles. Kiemeli a látogatóság, hogy a gyermekek sok éneket tudnak és szépen énekelnek.

17. *Magyarcsékén* egyházlátogatóságunk megjelent, de egyrészről azért, hogy a felügyelő lelkész a megjelenésben akadályozva volt, másrészről, mert az előkönyörgő későn kapta az értesítést és az épen szünetre eső napon a református vallású növendékeket nem rendelhette fel az iskolába : az iskolai vizsgát nem tarthatta meg.

18. *Tárkányban* a lelkésznek több évre visszamenőleg nagymérvű fizetés hátralék követelése van. Az egyházlátogatóság a gondnokot e hátralék behajtására utasította.

Felhívja közgyűlésünk a tárkányi lelkészt, hogy hátralék követelését egyénenként, annak világos kitüntetésével, hogy mely évekről esedékes az, mutassa ki, a presbiterium jóváhagyásának rávezetésével terjessze be az esperesi hivatalhoz a fennállás és valódiság igazolására, hogy az adósokat adósságaik törlesztésére közigazgatási úton rászoríthassuk.

19. *Fenesen* a fiú-iskola V. osztályú, a leány-iskola IV. osztályú. Az országos törvény rendelkezése szerint az V. és VI. osztályú növendékek tanítását is életbe kell léptetni.

20. *Belényesújlakon* az új iskola-épület készítése miatt az iskolai év csak 1909 nov. 9-én kezdődött Sarkadi Mihály oklevél nélküli tanító feleségének betegsége, majd halála miatt az egész decemberben rendszeresen nem taníthatott. A tananyagot csak fele részben dolgozta fel, azt is kevés értelemmel.

Minthogy Sarkadi Mihály oklevelének hiánya miatt a tanítóságról kénytelen volt lemondani és más életpályára lép : további intézkedés szüksége nem forog fenn.

21. *Feketetóton: a)* A pénzalapok kötvényei közül ötöt szabálytalannak talált az egyházlátogatóság, azok haladéktalan megújítására utasította a lelkészt és gondnokot.

b) A magtár-alap kötvényeit is megvizsgálta az egyházlátogatóság, azoknak legnagyobb részét szabálytalannak találta, mert vagy kezes, vagy előttemező hiányzik.

Aggasztónak tűnik fel a magtár jövője, mert a vagyonosabb egyháztagok nem vettek kölcsönt, vagy ha vettek, azt befizették. A kölcsönre csak a szegényebb egyháztagok szorúlnak, kik nehezen, vagy épen nem tudják fizetni a kamatot. A hátralékban maradt kamatot a tőkéhez írják. Ezen eljárás miatt van már olyan kölcsönző, kinek tartozása nagyobb, mint csekély vagyonának értéke. A behajtás sok nehézségbe ütközik, mert a magtár alapításnál azt mondták ki, hogy a tőkét sohasem követelik be, azonban, aki akarja, befizetheti.

Nagyon aggasztó e kis egyháznak jövőjére nézve a magtár-alapnak ilyen helytelen kezelése. Az egyháztagok semmi egyházi

adót nem fizetnek egyházi adó címén. Ilyet ki sem vetnek. Ellenben kamat gyanánt vagyoni viszonyaikhoz képest nagy összeget fizetnek, míg azt megbirják.

A lelkészi fizetést a magtár-alap jövedelméből fedezik. Az eddigi kezelés mellett a magtár-alap reális része elfogy. Marad majd papíron, kimutatásban egy tekintélyes magtár-alap, melynek sem kamatja, sem tőkéje behajtható nem lesz. Hiszen megtörtént az, hogy midőn az egyik vagyonosabb adós pénzül fizette be egész tartozását, a befizetett pénzen tengerit vettek s azt kiosztották a szegényebb kölcsönvevők között, mivel a tehetősebbek e nagykamatú magtárból nem vesznek kölcsönt.

Feltétlen szüksége volna ennek a kis egyháznak, ha fenmaradását biztosítani akarjuk, adócsökkentési segélyre. De ilyet még csak nem is kérhet, mert az egyháztagokra egyházi adó címén semmi kivetve nincsen. Az adócsökkentési segélynek pedig egyik lényeges feltétele a normál adókulcs alkalmazása.

Javaslatba hozom, hogy küldje ki egyházmegyénk közgyűlése Kassay Béla és Fráter Emil számvevőszéki tagokat, hogy a feketetóti magtár-alap búza- és tengeri kötvényeit annak behajthatóságára való tekintetből egyenként vizsgálják által. Készítsenek magtár-alap kezelési szabályzatot, melyben ki legyen mondva, hogy 25 mázsa búzán és 25 mázsa tengerin felül levő részletet nem természetben, hanem pénzül kell kezelni. A szabályzatot fogadtassák el a presbiteriummal s jóváhagyás végett közgyűlésünkhöz terjesszék be. A behajthatatlan kamatokat és tőkéket írja le a presbiterium. Az egyházi adókulcsot a presbiterium és az egyházközségi közgyűlés állapitsa meg, ha a szükséges leírások után a magtár-alap jövedelme nem fedezi az egyház évi szükségletét.

22. *Ugrán : a*) Az egyházlátogató küldöttség felhívta a presbiterium figyelmét az egyházi adó hátralék behajtására és a templom jókarba hozatalára.

b) Az iskolák zsúfoltak, melyen segít a folyamatban levő III-ik iskola felállítása és új tanítói állás szervezése.

c) A harang-alap felhasználásáról tegyen jelentést a lelkész és gondnok a számvevőszéknek, hogy ezen alap a nyilvántartásból törölhető legyen.

23. *Mezőgyánban* az iskolák zsúfoltsága megszünt a III-ik iskola felállításával és tanítói állás szervezésével. A harmadik iskola és tanítói lakás épülete is elkészül a folyó évben.

Antal Imre nagymérvű siketsége miatt a tanítás eredménye gyenge. Antal Imre megígérte, hogy egy év múlva nyugdíjba lép. Hallása oly nehéz, hogy azonnal nyugdíjaztatását kellene kérni. Erre úgy az esperes, mint a királyi tanfelügyelő felhívta Antal

Imrét — de ő ahelyett, hogy a felhívásnak engedett volna — egy évi haladékot kért.

Kényszer-nyugdíjaztatás kérésének volna helye, mert a tanító sikertelen tanítása által okozott kár sokkal nagyobb, mint az a 2 százalékos haszon, melyet a tanító nyugdíjaztatásának egy évi halasztásával nyerhet.

24. *Zsadányban : a*) A magtári búza állaga 170 köböl, 1 véka búza, melyről a gondnok rendes számadásával együtt évenként tartozik beterjeszteni számadását a számvevőszékhez.

b) Szegény-alap nincsen, ilyen alap létesítésének megkezdésére úgy egyházi törvényünk, mint egyházmegyénk határozata kötelezi a presbiteriumot.

c) Az iskola zsúfoltságát a III-ik iskola felállításával és tanítói állás szervezésével szüntetik meg.

A 3-ik iskola telkét már megvásárolták.

25. *Okányban* a számvevőszékhez beterjesztett adatok felelnek meg az alapok állagának. Az espereshez küldött jelentés a szegény-alapról téves.

26. *Sarkadkeresztúron : a*) Utasította az egyházlátogatóság a presbiteriumot, hogy a káté- és bibliamagyarázat rendszeresítésére minden eszközt használjon fel.

A szegény-alap létesítéséről gondoskodjék.

b) Balla József tanításának eredménye gyenge, minek oka a nagymérvű mulasztás, az iskola hiányos felszerelése, de főként a tanító hiányos pedagógiai képzettsége.

A tanító nyugdíjaztatása iránti lépések megtétele folyamatban van. Külön intézkedést tenni szükségtelen. De az iskolaszéki elnököt útasítjuk a mulasztó gyermekek szüleivel szemben a törvényes eljárásra, — másrészről a fentartó testületnek kötelességévé tesszük, hogy az iskolát a törvény által megszabott tanszerekkel és bútorokkal lássa el.

27. *Árpádon : a*) Egyházlátogatóságunk felhívta a presbiterium figyelmét arra, hogy a kátémagyarázat behozatalára tapintatos úton-módon a kezdeményező lépéseket megtegye.

b) A rozoga leányiskolát még ez év folyamán hozassák jókarba.

c) Az iskolákat a szükséges bútorokkal és tanszerekkel lássák el.

d) A „Tóth András-alap“, melyről a számvevőszékhez jelentést nem tettek : egy megígért, de még be nem fizetett alap.

28. *Erdőgyarakon* a hívek vasárnap délután nem szoktak templomba járni, pedig a lelkész többször megpróbálta a kátémagyarázat megtartását.

A presbiteriumnak figyelmébe ajánljuk, hogy a híveket a

vasárnap délutáni templomba járásra megnyerni igyekezzenek. Ha maguk a presbiterek és családjuk tagjai jó példával járnak elől, a siker nem maradhat el.

29. *Bajjon* a mulasztó gyermekek szüleivel szemben a törvényes eljárás követésére és az iskolák teljesebb felszerelésére törekedjék az egyházi előljáróság. A fiúiskola tantermének és tanítói lakásnak újraépítését a jövő évre veszik tervbe.

30. *Harsányban : a*) Az 1. 5. 7. pont alatt, valamint a terményben kitüntetett alapok egy és ugyanazon alapot képezik. Neve : „Építési alapul szolgáló takarék magtár-alap". Állaga 20,418 liter búza és 203 K 56 fillér készpénz.

Ez alapból 60 köböl (7680 liter) az elkölthetetlen alaptőke, ezenfelül a tőkegyarapodás és kamat az egyház építési céljára felhasználható.

b) A fiúiskola tantermének célszerű átalakítása és megfelelő padokkal való ellátása szükséges.

c) Forrás József kántor-tanító nyugdíjaztatási kérvényét beadta.

31. *Geszten* a fiúiskola tanterme alacsony és szűk. Az új tanterem és a tanítói lakás építéséről való gondoskodást a presbiteriumnak szívére kötjük.

32. *Szakálban : a*) Vasárnap délután nem járnak templomba. Egyházlátogató küldöttségünk felhívta lelkészt, hogy vasárnap délutánonként kátémagyarázatot, a téli hónapokban pedig hetenként egyszer, köznap délelőtt, bibliamagyarázatot tartson.

b) A presbiteriumnak kötelességévé tette, hogy a haszonbér és párbér-hátralékokat hajtassa be.

c) Az iskolát a törvényszerű taneszközökkel és butorokkal lássák el.

33. *Magyarhomorogon : a*) Az egyházlátogatóság meghagyta a presbiteriumnak, hogy a haszonbéreket és egyházi adóhátralékot hajtassa be.

b) Az elavult lelkészi lak helyébe újnak építéséről gondoskodjanak.

c) A második iskola felállítását ne halogassák, annyival inkább, mert az építési költségek fedezésére a község 20 éven át évi 600 koronát ajánlott meg és az erre vonatkozó községi képviselői határozatot a vármegye már jóváhagyta.

34. *Komádiban* a törvényszerű követelményeknek megfelelő tantermek felszerelésére 2000 koronát vettek fel a költségvetésbe.

35. *Berekböszörményben : a*) Vasárnap délután a bibliamagyarázat helyett kátémagyarázatot tartsanak.

b) Az alapokat a gondnok betegsége miatt egyházlátogatóságunk nem vizsgálhatta át. Meghagyta a presbiteriumnak, hogy

a visszaútasított gondnoki számadást az utasítás szerint készítsék el és terjesszék be.

c) A lelkészi lak és a Varga Sándor lakásának kijavítását a presbiterium tervbe vette.

d) Az áttértek és kitértek anyakönyvének vezetésére a Füzessy Géza által rendetlenül vezetett halotti anyakönyvek rendbehozására a lelkészt, az esketési anyakönyv beköttetésére a gondnokot utasította.

e) Kutassy Ferenc iskolájában a történelemből a III. osztálynak II. Lajos történetét nem tanította, a III. osztályban a vallás tananyagát nem ismételte, emiatt abból a növendékek megvizsgálhatók nem voltak. Mind a négy osztályban (III. VI.) a magyar nyelvtan tanítása hiányos volt.

f) Asztalos Ferenc leánytanító a III. osztályban Bihar vármegye földrajzát hiányosan tanította. Az V—VI. osztályban a törtek tanítását elmulasztotta.

Úgy Kutassy Ferenc, mint Asztalos Ferenc tanító urat egyházlátogatóságunk a hiányok pótlására felhívta.

36. *Mezősason* az iskolák zsúfoltságát a 3-ik iskola felállításával már ez évben megszüntetik.

37. *Körösszegapátiban : a*) Az alapok kimutatását az egyházlátogatóság a valóságnak megfelelőleg helyesbítette.

b) A lelkészi fizetés hártalékának behajtására a gondnokot felhívta.

c) A rozzant lelkészi lakás és fiúiskola újjáépítéséről való gondoskodást a presbiterium figyelmébe ajánlotta.

d) A tantermeknek tanszerekkel és bútorokkal való felszerelését az iskolafentartó testületnek kötelességévé tette.

38. *Nagyszalontán : a*) Az új iskolák felállítása az eddigi zsúfoltság megszüntetésére jótékony befolyással volt.

b) A polgári leányiskolában Kiss István tanító betegsége miatt éneket nem tanított. Utasítottuk, hogy a vallásórákat énekkel és imádsággal kezdje és végezze.

Az egyházmegyei tanügyi bizottság nevében jelentem, hogy a tanügyi statisztika záróételei a következők :

Lélekszám : 92,357.

Iskola-épület 98 } ebből 3—3 az állam által bérelve
Tanterem 109 } az egyháztól.

Növendékek 60-ig 23, 60—80-ig 24, 80—100-ig 39, 100-on felül 20.

Új tanterem 5.

Bentlakó tanító 87.

Lakpénzes 19.
Új tanítói lakás 2.
Férfi tanító van 89, nő 17, összesen 106.
Fiúkat tanít 41, leányokat 38, vegyesen 27.
Tanító 105, lelkésztanító 1.
Képesített 103, nem képesített 3.
Állandó 100, ideiglenes 6.
Ref. ismétlőben tanít 40. Igazgató van 2. Új állás 6.

Tanulók statisztikája.

Fiú 5634, leány 5316, összesen 10,950.

Egyház iskolájába jár	fiú	4061,	leány	3786	összesen	7847
Más „ „ „		1104,	„	1027	„	2131
A két címen	„	5165,	„	4813	összesen	9978 (91·12%)
Iskolába nem jár	„	167,	„	154	„	321
Iskola kerülő	„	302,	„	349	„	651
A két cimen	„	469,	„	503	összesen	972
Az egyház isk. más vall.	„	376,	„	229	„	605
Konfirmált	„	681,	„	620	„	1301
Ismétlő köteles	„	2214,	„	1990	összesen	4204
Egyház iskolájába jár	„	599,	„	530	„	1129
Más „ „ „		1053,	„	858	„	1911
A két címen	„	1652,	„	1388	összesen	3040
Iskolába nem jár	„	93,	„	91	„	184
Iskola kerülő	„	469,	„	511	„	980
A két címen	„	562,	„	602	„	1164
Más vallású	„	8,	„	1	„	9
Konfirmált	„	—,	„	—	„	—

Bútor 2447 drb, értéke 27,523 korona. Tanszer 2259 darab, értéke 8283 korona.

Könyvtár : Tanulóké 1457 darab, értéke 1938 korona. Tanítóké 59 drb., értéke 1787 korona.

Tornaszer 5 darab, értéke 14 korona. Vezérkönyv sorban 77, 117, 79, 63, 38, 45, 15. Tankönyv használtatik sorban 40, 42, 52, 46, 30, 41 iskolában. Külön testgyakorló 670. Faiskola 1800 □-öl.

Kiadás.

Tanítói fizetésre :	Készpénz	96,335	K
	Lakbér ért.	26,460	„

Földek	24,693 „	
Termények	17,751 „	
Összesen	165,249 K	165,249 korona.

Dologi szükségletekre :

Tanítói nyugdíj	4,261 K	
Adók	4,765 „	
Épületfentartás	11,334 „	
Takarítás	9,536 „	
Bútorok	3,591 „	
Vegyesek	3,302 „	
Összesen	36,789 K	36,789 korona.
Rendkívüli kiadások	67.425 „	67,425 „
	Összes kiadás	269,463 korona.

Fedezet.

Államsegély :	Fizetés kieg.	17,782 K	
	Korpótlék	23,700 „	
	Tandíj kárp.	2,118 „	
Községi segély	.....	7,348 „	
Alap kamat	.....	2,207 „	
Más segély	.....	10,331 K	
	Összes fedezet	63,486 K	63,486 korona

Az egyházat terhelő összes kiadás 205,977 korona.
Iskolafentartási alap 4 19,172 korona.
Árva és segély-alap 5 9,738 „
Tandíj 14 egyházban 50 korona.

Vallásoktatásban részesül :	Díjazása.
6—12 éves 19 egyházban	3,750 korona.
13—15 „ 19 „	610 „
Összesen	4,360 korona.

Tisztelettel vagyok
Sarkad, 1910 augusztus 25.

Balog Ambrus,
esperes.

Egyházmegyénk közgyűlése esperes jelentését tudomásul veszi s egész terjedelmében nyomtatott jegyzőkönyvébe iktatja. Indítványait határozati erőre emeli, kiemelve a következő jelentősebb ügyeket :

Ad. 1. *Sarkadon: a*) Örvendetes tudomásul veszi, hogy az egyház a tantermeket átalakíttatta, nagy költséggel új tantermet is épít, valamint megnyugvással vesz tudomást arról is, hogy a lelkészi lakás elavult fedélzetének megújítását a jövő évre tervbe vette; de kötelességévé teszi az egyháznak, hogy ne csak a fedélzetet újíttassa meg, hanem a roskatag lelkészi lakást egészen építtesse át, emeltesse fel, bővíttesse ki, lelkészi irodát és kápláni lakást építtessen; mert mégis tarthatatlan állapot egyfelől az, hogy a sarkadi fényes egyház lelkésze, — ki egyúttal esperes is s kinél, mint ez évben is, a püspök és más magas egyházi hivatalt viselő férfiak is megjelennek, — oly lakásban lakjék, melynél ma már sok kisfalusi parókhia is különb; másfelől pedig az, hogy lelkészi irodája egy parányi alacsony szoba, melyben a legszükségesebb hivatalos tárgyak, iratok sem férnek el; végül az, hogy segédlelkésze — kinek tartására az ötezer lelket meghaladó sarkadi egyház különben is kötelezve van — a lelkészi hivataltól messze eső bérházban lakjék s ennek haszonbérét is lelkész sajátjából fizesse, ellátását saját költségén ugyanő szolgáltassa;

b) Varga József a IV. fiúosztály tanítója a nyelvtan és számtan tanítására több gondot fordítson.

Ad. 2. *Aradon* az Anyakönyv-alap állagát 4027 korona 54 fillérben állapítja meg.

Ad. 3. *Kisperegen: a*) az alapoknak a számvevőszékhez bejelentett összegeit mondja ki helyesnek s egyben utasítja lelkészt és gondnokot, hogy jövőben mindig a valóságnak megfelelő adatokat jelentsenek be;

b) Szűcs József tanítót utasítja, hogy a tanításban nagyobb szorgalmat fejtsen ki.

Ad. 4. *Szemlakon* lelkész és gondnok a templomalap céljaira az iskola-alapból felvett 1500 kor. adósságról szabályszerű kötvényt állítsanak ki és a hitelező-alapnál a többi kötvények közt helyezzék el.

Ad. 5. *Borossebesen a*) Gondnok az egyháznak a Molnár-alapból felvett régi kölcsönéről állíttasson ki szabályszerű kötvényt;

b) Horváth Mihálynak pedig a magtár-alapnál fennálló összes adósságait mondja fel s hajtassa be;

c) Füzes József tanító az I. és II. osztályú növen-

dékek tanítására nagyobb gondot fordítson, az írás és olvasás teljes begyakoroltatását elengedhetetlen kötelességének tartsa ;

d) presbiteriumot utasítja, hogy a tanterem szabadba nyíló ajtaját szélfogóval lássa el s az elavult, rozoga ülőpadokat újakkal cserélje ki.

Ad. 6. *Gyorokon* Kátai György tanítót fegyelmi eljárás terhe alatt utasítja, hogy

a) a tantervben kiszabott zsoltárok dallamait a debreczeni kiadású ref. énekeskönyvben violinkulcsra írt hangjegyek szerint maga is gyakorolja be s tanítványaival is aszerint énekeltesse ;

b) egyházi esketést igazoló anyakönyvi kivonatát küldje be az esperesi hivatalhoz, vagy igazolja ott, hogy tőle elválva élő felesége ellen a válópert megindította.

Ad. 7. *Lippán* az egyházgondnoknak a kölcsönkötvényekre vonatkozó, az esperesi rendelkezésnek megfelelő eljárását helyeslő tudomásul veszi, valamint azt is, hogy

Ad. 8. *Ágyán* a szegény-alap állaga a Cs. Vida Mária-alap 1000 korona tőkéjével együtt 1933 kor. 05 fillér.

Ad. 9. *Vadászon* lelkészt és gondnokot utasítja, hogy a számvevőszékhez és az esperesi hivatalhoz a felsorolt hatféle alapról a valósággal megegyező jelentést terjesszenek be.

Ad. 10. *Csermőn* az egyház előljárói egyházi törvényeink és egyházmegyénk rendelkezéséhez képest az annyira szükséges szegény-alap létesítését elengedhetetlen kötelességüknek ismerjék ; az évenként befolyó persely-pénzeket rakják össze és gyümölcsöztessék e célra.

Ad. 12. *Nagyzerinden* az iskolák túlzsúfoltsága miatt a negyedik iskola felállításáról és tanítóság szervezéséről gondoskodjék a presbiterium.

Ad. 13. *Feketegyarmaton : a*) a gondnok a 8674 liter magtári búza-alapról is terjessze be évenként számadásait az egyházmegyei számvevőszékhez ;

b) az iskolák túlzsúfoltságát a harmadik iskola felállításával és tanítói állás szervezésével szüntesse meg a presbiterium.

Ad. 14. *Tamásdán* a lelkészi föld kisajátítási-alap állagát az alapok törzskönyvébe tollhibából

4390 kor. 12 fillér helyett csak 43 kor. 90 fillérben állapítja meg.

Ad. 15. *Erdőhegyen* utasítja gondnokot, hogy

a) az alapokból az egyház részére felvett kölcsöntőkék kamatait és a kötvényeken előírt törlesztési részleteket pontosan, idejében fizesse;

b) a 2255 kor. 58 fillér házbér- és szőlőkisajátítási alapról — melyet az 1909. évben céljára fordítottak — terjesszen be a presbiterium által megvizsgált számadást a számvevőszékhez, mert csak így lehet azt a nyilvántartásból törölni;

c) az egyházi magtár-alapról is minden évben adjon számadást, az adósoktól legalább a kamatokat hajtsa be.

d) Az I—II. osztályú vegyes iskola túlzsúfoltságát szüntesse meg az iskolaszék azáltal, hogy a második osztályú fiúkat a csekély népességű nagyobb fiú-, a második osztályú leányokat pedig a szintén csekély népességű nagyobb leányiskolába küldje.

Ad. 16. *Dobrestről* örvendetes tudomásul szolgál, hogy az ottani fatermelő cég által fentartott iskolában Vajda Mihály gyantai lelkész a vallás- és énektanítás terén jeles eredménnyel buzgólkodik.

Ad. 18. *Tárkányi* presbiteriumot felhívja közgyűlésünk, hogy lelkész hátralék követelését egyénenként, annak világos kitüntetésével, hogy mely évről esedékes az, mutassa ki, s terjessze az esperesi hivatalhoz, hogy az adósokat adósságaik törlesztésére, a közigazgatási hatóság szoríthassa.

Ad. 19. *Fenesen* a presbiterium a fiúiskola VI., a leányiskola V—VI. osztályát az országos törvény rendelkezése szerint már a következő tanév elején állítsa fel.

Ad. 21. *Feketelótra* kiküldi egyházmegyénk közgyűlése Kassay Béla és Fráter Emil számvevőszéki tagokat s megbízza őket, hogy az egyházi magtáralap búza és tengeri kötvényeit, annak behajthatóságára való tekintetből, egyenként vizsgálják át. Készítsenek magtár-alapkezelési szabályzatot, melyben ki legyen mondva, hogy 25 mázsa búzán és 25 mázsa tengerin felül levő részletet nem természetben, hanem pénzűl kell kezelni. A szabályzatot fogadtassák el a presbiteriummal s jóváhagyás végett közgyűlésünkhöz terjesszék be. A behajthatatlan tőkéket

és kamatokat írja le a presbiterium. Az egyházi adókulcsot a presbiterium és az egyházközségi közgyűlés állapítsa meg, ha tudniillik a szükséges leírások után a magtáralap jövedelme nem fedezi az egyház évi szükségletét.

Ad. 22. *Ugrán : a*) felhívja a presbiterium figyelmét az egyházi adóhátralék behajtására és a templom jókarba hozatalára ;

b) az iskolák zsúfoltságát a harmadik iskola felállításával szüntesse meg az egyháztanács ;

c) a harang-alap felhasználásáról tegyen jelentést a számvevőszékhez lelkész és gondnok, hogy ezen alap a nyilvántartásból törölhető legyen.

Ad. 23. *Mezőgyánban* Antal Imre tanító a folyó tanév végéig nyugdíjaztassa magát.

Ad. 24. *Zsadányban : a*) a gondnok a magtári búzáról is tartozik számadást beadni a számvevőszékhez ;

b) a presbiterium szegény-alapot létesíteni köteles. Használja fel erre első sorban is a templomi perselypénzt, a lelkész e címen vasárnaponként adakozásra hívja fel híveit, az eredmény bizonyára nem marad el ;

c) az iskolák túlzsúfoltságát a harmadik iskola felállításával szüntesse meg, a tanítói állás szervezésére már most tegyen lépéseket a presbiterium.

Ad. 25. *Okányban* az egyház előljárói az alapokról helyes és egyező adatokat terjesszenek úgy az espereshez, mint a számvevőszékhez.

Ad. 26, 27, 28, 32. *Sarkadkeresztúron, Árpádon, Erdőgyarakon* és *Szakálban* lelkészt utasítja egyházmegyénk közgyűlése, hogy kezdje meg a biblia-, kátémagyarázat, vagy, ahol nincs, a vasárnap délutáni istentiszteletek tartását ; ha eleinte a felnőttek hiányoznak is, tartson a nagyobb iskolás gyermekeknek értelmükhöz mért megfelelő magyarázatokat és tanításokat ; ezek lelki gondozása is szükséges dolog ; nem egy példa van arra, hogy gyermeke után az édesanya is elment a templomba ; ha már a felnőtteknél hiányzik a vallásos érzület s ennek felköltésére minden kísérlet kárba vész : legalább a kicsinyeket vegyük gondjainkba, szoktassuk őket a vasárnap délutáni templomozáshoz is ; a templombajárásra szoktatott, egyházunk hit- és erkölcsi igazságait meg-

ismerő gyermekekből lehetnek aztán az istenházát szerető, biblia- és kátémagyarázatok iránt is érdeklődő felnőtt egyháztagok. Egy-két sikertelen próba ne törje meg a munkakedvet, a reménység feladása tétlen szemlélődésre vezet. Azokkal kell megindítani a munkát, akikkel lehet, tovább várni : veszedelem. A lelkipásztorra is megnyugtatóbb az a tudat, hogy teljesítette kötelességét, úgy, ahogy teljesíthette, mintha elcsüggedve, reményt vesztve, a munka fonalát kezéből kiejtve, kesereg a világ folyásán.

Ad. 26. *b*) *Sarkadkeresztúron* vasárnaponként a szegények és árvák szükségeire hirdessen adakozást a lelkész s a befolyó perselypénzből alkossák meg a szegény-alapot ;

c) az iskolaszéki elnök használjon fel minden törvényes eszközt az iskolai mulasztások megszüntetésére, a presbiteriumnak pedig kötelességévé teszi közgyűlésünk, hogy az iskolát a törvény által előírt tanszerekkel és bútorokkal az új iskolai év folyamán lássa el.

Ad. 27. *b*) *Árpádon* a rozoga leányiskolát még ez év folyamán hozassa jókarba, úgyszintén

c) a tantermeket a szükséges bútorokkal és tanszerekkel lássa el a presbiterium.

Ad. 32. *b*) *Szakálban* a presbiteriumnak kötelességévé teszi, hogy a haszonbér- és párbér-hátralékokat hajtassa be ; az iskolát a törvényszerű taneszközökkel és bútorokkal lássa el.

Ad. 33. *Magyarhomorogon* meghagyja a presbiteriumnak, hogy a haszonbéreket és az egyházi adóhátralékokat hajtassa be, az elavult lelkészlakás helyett újat építtessen ; a második iskolát mielőbb állítsák fel, ezt könnyen meg is tehetik, mert e célra a községi segély fedezetet nyújt.

Ad. 35. *Berekböszörményben* úgy Kutassy Ferenc, mint Asztalos Ferenc tanítókat a tanításban tapasztalt hiányok pótlására felhívja.

Ad. 37. *Körösszegapátiban* a presbiterium mindent megtegyen a lelkészi fizetés hátralékának behajtására ; a rozzant lelkészi lakás és fiúiskola újjáépítésére, a tantermeknek taneszközökkel és bútorokkal való felszerelésére.

Ad. 38. A *nagyszalontai* egyház azon elismerésre méltó munkáját és áldozatkészségét, hogy isko-

láiban a zsúfoltságot megszüntette, követendő például dicsérettel hozza nyilvánosságra egyházmegyei közgyűlésünk.

61. Előadó beterjeszti esperesnek az *elnökileg elintézett ügyekről* nyomtatásban kiadott és minden egyháznak, közgyűlésünk alkotó tagjainak idejében megküldött következő jelentését.

„*Nagytiszteletű Egyházmegyei Közgyűlés!*

Egyházmegyénk legközelebbi közgyűlése óta a következő fontosabb elnöki intézkedéseket tettem, melyekről midőn jelentésemet beterjesztem, azoknak jóváhagyását kérem.

1. Március 22. 373—1910. sz. a. Rázsó János mindkét lelkészképesítő vizsgát letett atyafinak a püspöki 1150—1910. sz. rendelkezés értelmében, bemutatott szolgálati bizonyítványa alapján engedélyt adtam arra, hogy Berekböszörményben helyettes lelkészi minőségben minden lelkészi tennivalót jogérvényesen végezhessen.

1. Április 23. 477—1910. sz. a. A cserméi egyháznak a presbiterium 56—1910. sz. határozata alapján megengedtem, hogy a 335—1910. sz. a. a Vadas-féle perben ítéletileg kimondott költségek fedezésére általam engedélyezett 527 kor. 18 fill. ideiglenes kölcsönt az ítélet napjától a kielégítésig járó időközi kamatok fedezhetése céljából 600 kor. összegben vehessék fel. Azonban a 335—1910. sz. engedélyem feltételeinek szigorú megtartására a cserméi presbiteriumot ismételten utasítottam.

3. Április 23. 477—1910. sz. a. A cserméi presbiterium 55—1910. számú határozata alapján megengedtem, hogy 200 kor. ideiglenes kölcsönt vehessen fel a Tóth András-féle 200 kor. tőkekövetelés kiegyenlítésére, mely adósság a lelkészlakás építése alkalmából maradt fenn. De kikötöttem, hogy ezen 200 koronát, mint a Vadas-féle per kiegyenlítésére szükséges 600 koronát, ha a konventi tőkesegély 1000 koronát megkapják: abból első sorban kiegyenlíteni — s annak megtörténtéről az esperesi hivatalnak jelentést tenni tartoznak.

4. Április 3. 477—1910. sz. alatt. A cserméi presbiterium 57—1910. számú határozata által kért, a cserművidéki hitelszövetkezetnél fennálló 10 százalékos 1000 korona kölcsönének konvertálását csak egyházmegyei és egyházkerületi jóváhagyás és engedély útján eszközölheti. Azonban minthogy ezen kölcsön a különben is nehéz adósságokkal küzdő egyházra nézve nagyon terhes, ha a presbiterium határozata mellé az egyházközségi közgyűlés névszerinti szavazatával megejtett jegyzőkönyvi beleegyezését és a főiskolai pénztár feltételeit magában foglaló ajánlatot csatolják: nem zárkózom el attól, hogy a konvertálás kieszközlését

elnöki úton — egyházmegyei és kerületi elnökség útján megpróbáljam.

5. Április 23. 477—1910. sz. alatt. A csermői presbiterium 58—1910. sz. határozatában kért 100 kor. ideiglenes kölcsön engedélyezését kénytelen voltam megtagadni. Mert a szórványokban és külső területeken lakó tanköteleseket 8 korona magas napidíj felszámítása nélkül is összeírhatja a presbiterium bizalmi emberei, vagy helyben lakó megbízottai által. Ha netalán a fuvarköltség nem mellőzhető, azt az előre nem láthatók rovata alatt felvett összegből fedezzék.

6. Április 23. 497—1910. sz. a. A zsadányi presbiterium 1907 aug. 4-én tartott üléséből kelt III. sz. határozata — és ugyancsak a zsadányi egyházközségi közgyűlés 1907. évi október 14-iki 1. sz. határozata alapján utólagosan engedélyeztem azon ötezer (5000) korona kölcsönt, melyet a templomjavításból fedezetlenül maradt összeg és a tanterem építési költségeinek kiegyenlítésére a zsadányi hitelszövetkezettől 7 százalékos kamat mellett felvettek.

Hogy ezen kölcsönt visszafizethessék: jóváhagytam a presbiterium és az egyházközségi közgyűlés által megállapított következő adókulcsot:

1. Minden önálló gazda fizet . . 5 koronát.
2. Minden házzal bíró gazda fiz. 2 „
Államadó után 50 százalékot.

Utasítottam a zsadányi presbiteriumot, hogy ezen rendkívüli adókivetésnél lelkiismeretesen tartsa meg egyházi törvényünk III—19. §-ban foglalt intézkedését.

Ezen jóváhagyott adókulcs szerint a rendkívüli adót minden egyháztagra vesse ki. A kivetés jegyzékét a szokásos módon való közhírré tétel mellett, — a külső birtokosokat a reájuk eső egyházi adóról írásban értesítse — tegye ki 15 napi közszemlére.

A kivetés ellen az egyháztagok 8 nap alatt felszólamlással élhetnek. Minden egyes felszólamlásra hozzon a presbiterium határozatot s azt kézbesítő-ív mellett a felszólamlóval közölje. Ha ezen határozatban a felszólamló meg nem nyugodnék: a lelkészi hivatal útján a kézbesítéstől számított 15 nap alatt a felszólamlónak joga van egyházmegyénk bíróságához felebbezni. Ezen bírósági ítélet ellen felebbezés nincsen.

7. Árilis 27. 448—1910. sz. a. Építtető bizottságunk jóváhagyta a sarkadi nagy leányiskola 3 tantermének átalakításáról és egy új tanterem építéséről beterjesztett azon tervet és költségvetést, melyet Szabó Lajos építő, sarkadi lakos készített s a presbiterium elfogadott.

Veress Károly egyházmegyei szakértőnk véleménye alapján az építkezés megkezdésére az engedélyt megadtuk.

A bejárattól balra eső tanterem ajtaját az udvar felé eső ablak helyére kell tenni, hogy a világosság a gyermekeknek bal felől jöjjön.

Felhívtuk a presbiterium figyelmét, hogy az új tanterem alapját I-ső osztályú, jó minőségű téglából rakassa, mert a 8·38 mtr. szélességű épületnél erre kiváló figyelmet kell fordítani.

Mindenik tanteremre, amint az a tervben van, 95—190 cm. méretű 3—3 ablakot elégségesnek tartjuk, mert az a tantermet teljesen bevilágítja.

Az új tanteremnek udvar felől eső 3 drb ½ rész nagyságú felső ablak alkalmazást, úgy világosság, mint szellőztetés céljából a tanterem szélessége teszi szükségessé.

8. Április 27. 446—1910. sz. a. Építtető bizottságunk jóváhagyta a mezőgyáni III-ik iskola termének és tanítói lakásának tervét és költségvetését, melyet Fritz Antal kőmíves és ugrai lakos készített. Kötelezővé tettük Veress Károly egyházmegyei szakértőnk javaslatát, melyből külön is kiemeltük, hogy a tanterem oldalfalai 63 cm. — 2 — vastagok legyenek ; pincét a kamara alá okvetlenül építsenek.

Az építkezés megkezdésére az engedélyt megadtuk.

9. Április 27. 458—1910. sz. a. Építtető bizottságunk az egyházmegyei szakértő Veress Károly véleménye alapján jóváhagyta a belényesi egyház bérházáról, harangozói lakásról, lelkészi istállóról és színről beterjesztett tervet és költségvetést.

Az építésre az engedélyt megadtuk.

10. Április 27. 489—1910. sz. a. Építtető bizottságunk jóváhagyta az erdőgyaraki templom-torony javítására és az iskolánál egy űrszék készítésére beterjesztett költségvetést Veress Károly egyházmegyei szakértő véleményének kötelezővé tétele mellett.

Az aszfalt-lemez betételének foganatosítását úgy a szilárdság, tartósság, mint egészségi szempontból a legmelegebben ajánlottuk.

11. Április 27. 474—1910. sz. a. Építtető bizottságunk Veress Károly egyházmegyei szakértő véleménye alapján és annak bejegyzéseinek kötelezővé tétele mellett jóváhagyta azon tervet és költségvetést, melyet a magyarhomorogi lelkész lakásnak és két iskola tantermének és tanítói lakásnak építése ügyében Szabó testvérek komádii lakosok készítettek.

Ez építkezés fedezetét képezi :

a) A község által 20 évre megajánlott évi 600 korona községi segély, melyet Bihar vármegye törvényhatósági bizottsága 989/7279—1909. sz. véghatározatával jóváhagyott.

b) A költségvetésbe felvett 640 korona épületek javítására.

12. Április 28. 458—1910. sz. a. Az erdőgyaraki református egyháznak a presbiterium 6—1910 jan. 23. és az egyházközségi

közgyűlés 3—1910 febr. 13. kelt határozata alapján engedélyt adtam arra, hogy a templom és torony kijavítási költségeinek és az iskolánál egy űrszék készítésével járó költségeinek fedezésére az erdőgyaraki hitelszövetkezettől 2050 kor. 6·5 százalékos kamatú kölcsönt vehessen fel, úgy, hogy ezen kölcsönt 5 év alatt letörlesszék. A törlesztést és az esedékes kamatokat részint az egyházi pénztár megtakarított feleslegéből, részint az egyházfentartási-alap kamataiból tartoznak fedezni.

Kikötöttem, hogy ezen kölcsön mikénti állásáról, törlesztéséről s kamatainak pontos fizetéséről a gondnoki számadással együtt jelentést- a presbiterium által jóváhagyott, okmányolt számadást terjesszenek be egyházmegyénk számvevőszékéhez minden évben, mindaddig, míg ezen kölcsön teljesen törlesztve nem lesz.

13. Április 30. 414—1910 sz. a. Szilágyi Károly okleves tanítónak bemutatott szolgálati bizonyítványa és a presbiterium megválasztó határozata alapján E. T. VI—29. §. értelmében engedélyt adtam arra, hogy Vadászon a kántor-fitanítói állománnyal együtt járó minden kötelességét, díjlevelében foglalt javadalmának élvezete mellett, jogérvényesen végezhesse.

14. Május 2. 448—910. sz. a. Építtető bizottságunk jóváhagyta Veress Károly egyházmegyei szakértő véleménye alapján azon költségvetést, melyet a bajji templom és torony javítására vonatkozólag Mágori Ferenc és Mondér József építő-vállalkozók, nagyszalontai lakosok készítettek.

A vállalkozókkal kötött szerződést is jóváhagytam május 4-én ugyanezen szám alatt.

15. Május 9. 395—1910. sz. a. Bakos József atyafinak, ki az első lelkészképesítő vizsgát letette, a püspöki 1845—1910. sz. rendelkezés értelmében bemutatott szolgálati bizonyítványa alapján engedélyt adtam arra, hogy Okányban segédlelkészi minőségben Ónody Sándor mezőgyáni, — mint okányi felügyelő-lelkész felelősségére minden lelkészi tennivalót jogérvényesen végezhessen.

16. Május 9. Ad. 395—1910. sz. a. Márk Ferenc okányi lelkész április 24-én történt eltávozása alkalmából — a lelkészi földek általa szándékba vett megosztására vonatkozólag Ónody Sándor mezőgyáni lelkész, mint okányi felügyelő-lelkész közvetítésével a következőleg intézkedtem.

Minthogy Bakos József tiszteletes úrnak csak első lelkészképesítő bizonyítványa van, neki csak segédlelkészi minőségben adhattam felhatalmazást. Ónody Sándor mezőgyáni lelkész urat felkértem és megbíztam, hogy mindaddig, míg az új lelkész állását elfoglalja, a felügyeléssel járó adminisztrációnális tannivalókat Okányban végezze.

Presbiteri gyűlést csak a felügyelő-lelkész hívhat össze és tarthat.

Bakos József s.-lelkész fizetését havi 50 koronában és havi 60 korona ellátási díjban állapítottam meg a lelkészi javadalom terhére. A stóla a fungáló lelkészé.

Ami időközben a lelkészi javadalomból fennmarad : azt egyházfentartási-alap gyanánt tőkésíteni kell.

Márk Ferenc lelkésznek azon kívánságába, melyet a presbiterium teljesített, belenyugszom, hogy az egy hold idei lucerna első gyapját ő kaszáltassa le, mert mint írja, ezen lucernát 2 évvel ezelőtt saját költségén vetette el, örökítette meg. Ezen okból ahoz való jogát elismerem.

De nem ismerem el a presbiterium határozata ellenére sem Márk Ferenc lelkész úr azon jogát és kívánságának törvényességét, hogy ő a tavaszi vetés $^1/_3$-ának jövedelmét is a maga részére akarja megszerezni, mert ez az eljárás utódjának igazságtalan megrövidítése volna. A segédlelkész tartásának, a lelkészválasztást vezető küldöttség úti és ellátási költségeinek is a lelkészi javadalom időközi jövedelméből kell kitelnie.

Az elődé az őszi föld — az utódé a tavaszi föld jövedelme a szolgálati hónapok arányában.

17. Május 10. 551—1910. sz. a. A cserményi presbiterium 82—1910. sz. határozata alapján engedélyt adtam arra, hogy a szórványokban lakó tankötelesek összeírásával járó költségeknek fedezésére 100 korona ideiglenes kölcsönt vehessen fel.

Jóllehet ezen kölcsön felvételét 477—1910. sz. a. elutasítottam és nem adtam helyet az 57—1910. sz. presbiteriumi határozatnak : most is nagyon nehezen határoztam el magam ezen engedély megadására. Mert a tőkesegély 1000 koronájának terhére már felvettek 600 korona kölcsönt a Vadas-féle perköltség kiegyenlítésére, 200 korona kölcsönt a Tóth András-féle tőkekövetelés kiegyenlítésére. A most engedélyezett 100 korona kölcsönnel már együtt 900 korona kölcsönnel terhelték meg a reménybeli 1000 korona tőkesegélyt, melyet a szükséges kötvény bélyegértékének levonásával kapnak majd meg.

Nehezen határoztam el magamat ezen ujabb 100 kor. kölcsön engedélyének megadására : épen azért elvárom, megkövetelem, hogy ezen kölcsönöket az 1000 kor. tőkesegélyből pontosan és lelkiismeretesen még ennek az évnek folyamán kiegyenlítsék s arról nekem megnyugtató jelentést tegyenek.

Több kölcsön felvételéről még ne is álmodjanak, mert semmiféle megokolás mellett sem vagyok hajlandó arra, hogy segítséget nyújtsak a cserményi egyháznak arra, hogy a kölcsönök árada-

tának hullámait neveljem és egyik eszköze legyek ezen áradattal való elborításuknak.

Melegen szívére kötöm úgy tiszteletes úrnak, mint a presbiteriumnak, hogy ezen kölcsönöket gondos előrelátással és józan számítással kiegyenlíteni törekedjenek, hogy a cserményi egyház egyszer már nyugodt révpartot érhessen.

18. Május 12. 520—1910. sz. a. Kiss Mihály és társai belényesújlaki lakosok iskolaépítési rendkívüli egyházi adó ellen emelt felebbezésnek helyet nem adhattam.

1. A felebbezést a felebbezők nem írták alá. Ezen alaki hiány miatt el kell utasítanom.

2. A felebbezők felebbezésüket a kitűzött határidőn túl, elkésve adták be. Ezért sem lehetett azt figyelembe venni.

De ha ezen két hiányon túlnéztem volna is: annak tartalma nem volt figyelembevehető, mert felebbezők nem azt állítják, hogy a kivetési kulcs szerint helytelenül történt rájok a kirovás, hanem magát a kivetési kulcsot támadják meg. Ezen kérelmüket egyházmegyei bíróságunk elnöksége 163—1910. sz. végzésében, mint alap nélkül szükölködőt, már egyszer elutasította.

Ezen tárgyi és alaki okból a kérelemnek helyt nem adhattam.

19. Május 16. 587—1910. sz. a. Jóváhagytam azon költségvetést és annak alapján azon szerződést, mely szerint a szemlaki templomot és tornyot kijavítja, a tornyot eternit-palával újonnan befedi Rózsa András és társa nagylaki vállalkozó 1680 korona kialkudott összegért, azon kikötéssel, hogy a munkaadó egyház a kialkudott összegből 1000 koronát a munkálat bevégeztével, a szakértői átvétel után 30 nap alatt tartozik kifizetni.

A munkálat költségét a szemlaki egyház „templom-alapja" fedezi.

20. Június 18. 630—1910. sz. a. Kósa Margit erdőhegyi tanítónő bemutatta a sepsiszentgyörgyi magy. kir. állami tanítónőképző intézet igazgatójának 542—1909. sz. igazolványát, melyszerint Kósa Margit református vallású tanítónő hittani képesítőjén az erdélyi református püspök Őméltóságának rendelkezése folytán a református egyházat Gödri Ferenc polgármester képviselte, minthogy Kósa Margit bemutatta Bőjthe Géza református lelkész, hitoktató 91—1909. sz. bizonyítványát, mely szerint Kósa Margit az 1903—4. iskolai évben a sepsiszentgyörgyi állami tanítónőképző intézetben a református vallás és énektanítás módszertanából nyilvános vizsgát tett *jeles* eredménnyel. Kósa Margit okleveles tanítónőt a további vizsgatétel kötelezettsége alul *feloldottam*, mert 1726—1909. sz. kikötésemnek eleget tett.

21. Június 28. 646—1910. sz. a. A mezősasi presbiterium 41—1910. sz. azon határozatát, melyszerint 17 szavazattal 2 elle-

nében a lelkész és tanítók lakásainak belső tisztogatását minden kárpótlás kilátásba helyezése nélkül a javadalmasokra akarták áthárítani, megsemmisítettem.

Figyelmeztetem a presbiterium tagjait, hogy önkormányzatuknak sírját ássák meg, ha sem lelkiismeretökre, sem a mindenkit kötelező törvényekre és azok rendelkezésére nem hallgatva, ilyen igazságtalan és erőszakoskodó határozatok hozatalával keserítik el a köztük működő szellemi munkásokat.

22. Június 17. 653—1910. sz. a. Kutassy Ferenc és Asztalos Ferenc berekböszörményi tanítók azon kérésének, hogy a Nagy Imre egyházmegyei tanácsbíró és Perecz István harsányi lelkész által teljesített egyházlátogatási küldöttség bírálatát a berekböszörményi iskolákra vonatkozólag felülvizsgáltassam : helyet nem adtam.

Ha kérelmöknek helyet adok : ez olyan szokatlan és meg nem okolható eljárás lett volna, mi célra soha nem vezetne. Nem volt szabad megengednem, hogy az elfogúltság és befolyásolhatás vádjával illesse a hivatalból eljáró egyházlátogatóságot az a tanító, akit mulasztás terhel.

Ugyanezen alkalommal közöltem velök az egyházlátogatóság jegyzőkönyvének reájok vonatkozó részét.

23. Július 4. 686—1910. sz. a. Székelyhidy Bélának szolgálati bizonyítványa alapján a püspöki 3097—1910. sz. rendelkezés értelmében felhatalmazást adtam arra, hogy Feketetóton Bagdány János rendes lelkész oldala mellett és felelősségére segédlelkészi minőségben minden lelkészi tennivalót jogérvényesen végezhessen.

24. Július 4. 686—1910. sz. a. Nagy Sándor tamásdai tanítónak engedélyt adtam arra, hogy a tamásdai hitelszövetkezetnél a könyvelői állást elfoglalhassa.

Kikötöttem azonban, hogy ezen mellékfoglalkozását úgy teljesítse, hogy a megszabott rendes tanítói órákon tanítói főfoglalkozását ezen mellékfoglalkozása se ne hátráltassa, se ne akadályozza.

25. Július 6. 565—1910. sz. a. A m. kir. VIII. számú csendőrkerületi parancsnokság arról értesített, hogy Bokor István csendőrőrsvezető Székely Zsuzsánna árpádi tanítónővel akar házasságot kötni és a tanítónő hivatalos lakásán szándékoznak lakni. Az árpádi presbiterium 2—1910 május 16-iki határozatában kinyilatkoztatta, hogy a tervezett lakás elhelyezése ellen semmi kifogást nem emel. A megkereső csendőrkerületi parancsnokságot értesítettem, hogy bár nem osztom a presbiterium felfogását, nem kifogásolom azt, hogy Bokor István csendőrőrsvezető, mint a Székely Zsuzsánna tanítónő törvényes férje az árpádi tanítói lakásban elhelyezkedjék, csak Bokor István csendőrőrsvezetőt arra kérem utasítani, hogy az árpádi presbiterium iránta nyilvánitott jóakaratú

bizodalmát hálás kiméletességgel és körültekintő tapintatossággal igyekezzék viszonozni.

26. Július 12. 703—1910. sz. a. Sipos Imrének szolgálati bizonyítványa és a püspöki 3425—1910. sz. rendelkezés értelmében felhatalmazást adtam arra, hogy Berekböszörményben Perecz István felügyelő-lelkész felelőssége mellett, segédlelkészi minőségben minden lelkészi tennivalót jogérvényesen végezhessen.

27. Július 15. 725—1910. sz. a. A szintyei leányegyház iskolai épületének és tanítói lakásának váratlanúl bekövetkezett fenyegető roskadozása miatt — és mert az iskola épületét úgy tanügyi, mint közbiztonsági szempontból sürgősen kell rendbehozni és céljának megfelelően átalakítani : a szintyei leányegyháznak a presbiterium 3—4—5—6/1910. évi július hó 10, — az egyházközségi közgyűlés 2—3—4—5/1910 július 10. elfogadó határozatai alapján, E. T. I.—15. §. *d*) pontja értelmében engedélyt adtam arra, hogy a kisjenői takarékpénztárból kettőezer (2000) korona rövid lejáratú kölcsönt vehessen fel.

Kikötöttem azonban, hogy ezen kölcsönt a Kohán János építővállalkozó által készített költségvetés szerint a tanterem, tanítói lakás sürgősen szükségessé vált átalakítására, közbiztossá és céljának megfelelővé tételére, annak költségeinek fedezésére és semmi más egyébbre ne fordítsák.

Minthogy pedig a költségelőirányzat 3510 korona 73 fillér szükségletet mutat, megengedtem, hogy — addig, míg a szintyei leányegyház akár az egyházkerületi, akár a konventi tőkesegélyből, vagy mind a kettőből együtt a sürgősen szükséges, legkevesebb 3000 korona tőkesegélyt kaphatna — saját egyházfentartási-alapjából 3000 kor. kölcsönt vehessen fel, melyből első sorban a rövidlejáratú 2000 korona kölcsönt kell letörlesztenie, amit ez fel nem emészt, kölcsön gyanánt marad, míg a leányegyház tőkesegélyből, vagy közalapi egyszersmindenkori segélyből az egész 3000 korona kölcsönt le nem törleszthetí.

A roskadozó épület helyrehozásának e 3000 koronát meghaladó többi költségeit, valamint az egyházfentartási-alapból vett 3000 korona kölcsönnek, vagy ennek részleteinek esedékes évi kamatjait saját házipénztárából, a hívek e célú adományaiból, esetleg szolgálmányaiból tartozik évenként pontosan fedezni.

28. Július 25. 688—1910. sz. a. Jóváhagytam azon szerződést, melyszerint Kiss Dániel komádii tanító tanítói javadalmi földjét — (22 kat. h. 350 □-öl, 4 legelő illetőség) 6 egymásután következő évre évi 836 korona készpénz és 4 szekér tüzelő szalmaanyagért bérbe adta Katona Márton komádii lakosnak a presbiterium 8—1910 julius 17. sz. határozatának azon kikötésével, hogy e szerződés érvényessége a tanító, mint javadalmas személye

tekintetében a halálon kívül más módon megtörténhető más változás esetén is — a változás idején már megkezdett gazdasági éven túl csak a presbiterium hozzájárulásával lesz biztosítható a bérbe vevő Katona Márton komádii lakos, vagy jogutódai részére. A gazdasági év október 1-től szeptember 30-ig tart. A bérlet kezdete tehát 1910 október 1, vége pedig 1916 szeptember 30.

29. Július 20. Ad. 395—1910. sz. a. Elek Sándor tiszteletes atyafinak engedélyt adtam arra, hogy Okányban a lelkészi állomást elfoglalhassa és minden lelkészi kötelességet jogérvényesen végezhesse és teljesíthesse, mert a hozzám beterjesztett választási jegyzőkönyv szerint az okányi egyházközség őt rendes lelkészül megválasztotta s ezen választás ellen a törvényes határidő letelte alatt senki felebbezést nem adott be.

30. Július 21. 780—1910. sz. a. Elekes Márton okleveles tanítónak a presbiterium 46—1910. számú megválasztó határozata alapján, E. T. VI—29. §-a értelmében felhatalmazást adtam arra hogy Mezősason a III-ik tanítói állást elfoglalhassa s azzal együtt járó minden kötelességét jogérvényesen végezhesse.

31. Július 23. 755—1910. sz. a. A borossebesi egyháznak a presbiterium II—1910. június 19. sz. határozata alapján engedélyt adtam arra, hogy az arad—csanádi takarékpénztárnál 4 százalékra elhelyezett 5000 korona „Malom-alap“ tőkéjéből 600 korona kölcsönt vehessen fel s abból a lelkészlakás befedésével járó költségeket fedezze.

Megkívántam azonban, hogy ezen 600 korona kölcsönről a gondnok szabályszerű kötvényt állítson ki, melyszerint az egyház kötelezi magát, hogy ezen 600 korona összeget a „Magtár-alap„-ból bejövő befizetésekből, — melyek építkezésre felhasználhatók — 5 százalékos kamattal az arad—csanádi takarékpénztárba a hitelező „Magtár-alap“ javára, annak betéti könyvecskéjén f. 1910. évi december hó 1-ső napjáig pontosan befizeti.

Ezen kölcsön kiegyenlítéséről az esperesi hivatalhoz 1910 december 1-ig minden további felszólítás bevárása nélkül jelentést tegyenek.

A kiállított kötelezvényt jóváhagyás végett a lelkész beterjeszteni tartozik.

A gondnok a gondnoki számadással kapcsolatosan ezen 600 korona kölcsönnek a lelkészi lakás befedésére történt felhasználásáról elszámolni köteles.

Ezen engedélyem megadását a lelkészi lakás tetőzetének sürgős kijavítási szüksége okolta meg.

32. Augusztus 2. 778—1910. sz. a. Fekete Sándor tanítónak, ki 801. és 1372—1909. sz. kikötésem szerint a képesítő oklevelet megszerezte és bemutatta : felhatalmazást adtam arra, hogy Körös-

szegapátiban, mint rendes kántor-tanító, állásával együtt járó minden kötelességét jogérvényesen végezhesse.

33. Augusztus 2. 791—1910. sz. a. Élőszóval történt megbeszélés után a békésbánáti espereshez áttettem 27—1910. sz. határozatát egyházmegyénk közgyűlésének azon kikötéssel, hogy egyházmegyénk beleőgyezését adja abba, hogy Medgyesegyházán levő híveink Kunágotához osztassanak be, ha viszont a békésbánáti egyházmegye megengedi Kétegyházának egyházmegyénk kötelékébe való felvételét, mert Kétegyházára vasúton minden nagyobb akadály nélkül eljárhatna a felügyelet gyakorlására, a valláserkölcsi élet ápolására az erdőhegyi missziói lelkész.

34. Augusztus 8. 817—1910. sz. a. A berekböszörményi egyháznak a presbiterium 1—1910. sz. határozata alapján megengedtem, hogy folyó kiadásaink fedezésére a berekböszörményi fogyasztási és értékesítő szövetkezettől 800 korona 7 százalékos ideiglenes kölcsönt vehessen fel.

Kikötöttem azonban, hogy

1. az ideiglenes kölcsönt a kurátor minél elébb, de legkésőbb november hó 15-ig az egyház rendes bevételeiből kiegyenlítse.

2. A gondnok tartozik részletes jelentést tenni arról, hogy ezen 800 korona kölcsönt mire használta fel. Egyszersmind jelentse azt is, midőn ezen kölcsönt az egyház rendes bevételeiből kiegyenlíti.

3. Ezen engedélyem feltételeinek pontos és lelkiismeretes megtartásáért az egyház-gondnokot és a presbiterium elnökét felelőssé tettem.

A fogyasztási és értékesítő szövetkezet hozzám azt jelentette, hogy a 800 korona kölcsönt az egyháznak kamat nélkül folyósította.

35. Augusztus 15. 807—1910. sz. a. Debreczeni István végzett hittanhallgatónak 3992—1910. sz. püspöki kibocsátás alapján felhatalmazást adtam arra, hogy Nagyszalontán nagytiszteletű Széll Kálmán ny. esperes és lelkész mellett és felelősségére segédlelkészi minőségben f. évi szeptember 1-től fogva minden lelkészi tennivalót jogérvényesen végezhessen.

De köteleztem Debreczeni Istvánt, hogy szeptember havában az első lelkészképesítő vizsgát letenni s az arról nyert bizonyítványát bemutatni tartozik.

36. Augusztus 20. 800—1910. sz. a. A szemlaki egyháznak a presbiterium 45—1910. aug. 17. sz. határozata alapján engedélyt adtam arra, hogy a pécskai takarékpénztár szemlaki fiókjától 1000 korona 6 és fél százalékos kölcsönt vehessen fel a toronyfedés és templomjavítás költségeinek fedezésére.

Kikötöttem azonban, hogy ezen ideiglenes kölcsönt a szemlaki egyház gondnoka a folyó 1910 dec. 31-ig a „templom-alap“

kötvényeire addig befolyó tőketörlesztésekből és kamatokból visszafizetni s a kölcsön visszafizetéséről jelentést tenni tartozik.

Ezen engedélyemet az okolja meg, hogy a templom-alap jövedelme, — mely az építkezési költség fedezésére fordítható — most nem áll rendelkezésök alatt, az építő vállalkozót pedig fizetniök kell.

Nagytiszteletű Egyházmegyei Közgyűlés!

Ezekben soroltam elő röviden azon elnöki főbb intézkedéseket, melyeket egyházmegyénk legközelebbi közgyűlése óta tettem.

Kérem azokat általában tudomásul venni s amennyiben egyházi törvényeink rendelkezésével megegyeznek és amennyiben *a sürgető kényszerűség által* megokolva vannak: kegyeskedjék azokat jóváhagyni s azáltal engemet a további személyes felelősség terhe alól feloldani.

Mély tisztelettel vagyok

Sarkad, 1910 augusztus hó 25. napján.

Balog Ambrus,
esperes.“

Egyházmegyénk közgyűlése a jelentést általában tudomásul veszi s minthogy az abban foglalt intézkedések egyházi törvényeink rendelkezésével mindenben megegyeznek és a sürgető kényszerűség által megokolva vannak: jóváhagyja és esperest a a további személyes felelősség terhe alól feloldja.

De megnevezetten is jóváhagyja és megerősíti egyházmegyénk közgyűlése

a 13., 30., 32. szám alatt a tanítói;

az 1., 15., 23., 26., 35. szám alatt a felügyelő- és segédlelkészi felhatalmazásokat.

29. Elek Sándor lelkész részére szóló engedélyt, hogy Okányban a lelkészi állást elfoglalhassa.

2. A *cserműi* egyház terhére a Vadas-féle perben ítéletileg megállapított költségeknek és az ítélet napjától a kielégítésig járó időközi kamatoknak fizetésére szolgáló 600 korona;

3. a Tóth András-féle tőkekövetelés kiegyenlítésére 200 korona;

17. a szórványokban lakó tankötelesek összeírásával járó költségek fedezésére 100 korona,

összesen 900 korona ideiglenes kölcsöntőkék felvételére adott esperesi engedélyeket. Elvárja és megköveteli egyházmegyénk közgyűlése is a cserműi egyháztól, hogy ezen ideiglenes kölcsönöket az 1000 K tőkesegélyből pontosan és lelkiismeretesen még ezen

év folyamán kiegyenlítsék s erről espereshez megnyugtató jelentést tegyenek.

6. A *zsadányi* presbiterium 1907. augusztus 4-én tartott üléséből kelt III. és az egyházközségi közgyűlés által 1907 okt. 14-én I. szám alatt hozott határozatok alapján utólagosan nyert esperesi engedélyt azon 5000 korona felvételére, melyet templomjavításból fedezetlenül maradt összeg és a tanterem építési költségeinek kifizetésére a zsadányi hitelszövetkezettől 7%-os kamat mellett felvett a zsadányi egyház ;

megerősíti közgyűlésünk ezen kölcsön visszafizetésére szolgáló rendkívüli kivetés törvényesen készült s esperes által jóváhagyott következő adókulcsát is :

1. minden önálló gazda fizet 5 koronát.
2. minden házzal bíró gazda fizet 2 koronát.

Állami adó után 50%-ot.

12. Azon engedélyt, melyet az *erdőgyaraki* református egyháznak a presbiterium (1910 január 23—6. sz.) és az egyházközségi közgyűlés (1910 febr. 13—3. sz.) határozatai alapján esperes adott arra, hogy a templom és torony kijavítására szolgáló és az iskolánál egy űrszék készítésével járó költségek fedezésére az erdőgyaraki hitelszövetkezettől 2050 K kölcsönt 6·5%-os kamatra vehessen fel, úgy, hogy ezen kölcsönt kamataival együtt az egyházi pénztár megtakarított feleslegéből és az egyházfentartási-alap kamataiból tartozik letörleszteni. Kiköti, hogy ezen kölcsön állásáról, kamatainak pontos fizetéséről a gondnoki számadással együtt jelentést, — a presbiterium által jóváhagyott, okmányolt számadást terjesszen be egyházmegyénk számvevőszékéhez, minden évben mindaddig, míg ezen kölcsön teljesen törlesztve nem lesz.

31. A *borossebesi* egyháznak a presbiterium II. sz. a. 1910 június 19-én kelt határozata alapján adott esperesi engedélyt arra, hogy az Arad—csanádi takarékpénztárnál 4%-ra elhelyezett 5000 korona „Malom-alap“ tőkéjéből 600 korona kölcsönt vehessen fel a lelkészlakás befedésével járó költségek fedezésére. Ezen kölcsönt, melyről szabályszerű kötvényt kell kiállítani, 5%-os kamataival együtt tartozik gondnok a „Magtár-alap“-ból bejövő befizetésekből — melyek építkezésre használhatók — 1910 decemb.

1-ig a malom-alapnak pontosan megfizetni az esperes által kikötött feltételek szigorú betartásával.

34. A *berekböszörményi* egyháznak a presbiterium 1—1910. sz. határozata alapján adott esperesi engedélyt, melynél fogva folyó kiadásai fedezésére a berekböszörményi fogyasztási és értékesítő szövetkezettől 800 korona 7%-os ideiglenes kölcsönt vehetett fel. Ezen kölcsönt a kurátor legkésőbb folyó évi november hó 15-ig az egyház rendes bevételeiből kiegyenlíteni, felhasználásáról és a kiegyenlítés megtörténtéről részletes jelentést tenni köteles. Ezen engedély feltételeinek pontos és lelkiismeretes megtartásáért az egyház gondnoka és a presbiterium elnöke felelősséggel tartozik.

36. A *szemlaki* egyháznak a presbiterium 45—1910. augusztus 17-iki határozata alapján adott esperesi engedélyt, melynél fogva ezen egyház a toronyfedés és templomjavítás költségeinek fedezésére a pécskai takarékpénztár szemlaki fiókjából 1000 korona 6 és ½%-os ideiglenes kölcsönt vehet fel. Ezen kölcsönt a templom-alap bevételeiből 1910 december 31-ig — jelentéstétel kötelezettsége mellett — vissza kell fizetni.

Az egyházmegyei építtető-bizottság intézkedéseit, melyekkel jóváhagyta :

7. A *sarkadi* nagy leányiskola 3 tantermének átalakításáról és egy új tanterem építéséről beterjesztett azon tervet és költségvetést, melyet Szabó Lajos sarkadi építő készített s a presbiterium elfogadott.

8. A *mezőgyáni* III. iskola termének és tanítói lakásának tervét és költségvetését — melyet Fritz Antal ugrai kőmives készített — Veress Károly egyházmegyei szakértő javaslatának kötelezővé tétele mellett.

9. A *belényesi* egyház bérházáról, harangozói lakásról, lelkészi istállóról és színről benyújtott tervet és költségvetést.

10. Az *erdőgyaraki* templom-torony javítására és az iskolánál egy őrszék készítésére szolgáló költségvetést.

11. A *magyarhomorogi* lelkészlakásnak, két tanteremnek és tanítói lakásnak Szabó testvérek által készített tervét és költségvetését.

14. A *bajji* templom és torony javítására vonatkozó Mágori Ferenc és Mondér József nagyszalontai építő-vállalkozók által készített költségvetését.

19. A *szemlaki* templom és torony kijavítására, a toronynak eternit palával való befedésére szolgáló költségvetést és azon szerződést, melyet az egyház Rózsa András és társa nagylaki vállalkozóval 1680 korona kialkudott árban kötött.

27. Jóváhagyja egyházmegyénk közgyűlése esperes azon intézkedését is, hogy a *szintyei* leányegyháznak a presbiterium (1910 július 10.— 3, 4, 5., 6. sz.) és egyházközségi közgyűlés (1910 júl 10.— 2., 3., 4., 5. sz.) elfogadó határozatai alapján engedélyt adott a tavaszi esőzések folytán váratlanúl roskadozó állapotba jutott iskolai épületének — Kohán János kisjenői vállalkozó által készített költségvetés szerint — sürgős rendbehozására és átalakítására, továbbá azon engedélyét is, mely szerint ezen leányegyház saját egyházfentartási alapjából az építési költségek fedezésére 3000 korona rendes, míg ehez hozzájuthat, a kisjenői takarékpénztárból 2000 korona rövid lejáratú kölcsönt vehessen fel.

16. Magáévá teszi egyházmegyénk közgyűlése esperes azon álláspontját is, hogy az *okányi* lelkészi föld jövedelméből Márk Ferenc dr. volt lelkészt, ki folyó év április hó 24-én távozott el, az őszi föld, utódját a tavaszi föld haszna illesse a szolgálati hónapok arányában. Esperes itt tett egyéb intézkedéseit változatlanul jóváhagyja. Továbbá

18. Kiss Mihály és társai *belényesújlaki* lakosok felebbezésének elutasítását ;

20. Kósa Margit *erdőhegyi* tanítónőnek ének- és vallásvizsgatétel kötelezettsége alól való felmentését ;

24. Nagy Sándor *tamásdai* tanítónak a helyi hitelszövetkezeti könyvelőség elfoglalására adott esperesi engedélyt ;

33. *Megyesegyháza* szórvány ügyében tett intézkedést ;

25. valamint azon beleegyezést is, hogy Bokor István csendőrőrsvezető, mint Székely Zsuzsánna tanítónő törvényes férje, *Árpádon* nejének tanítói lakásában elhelyezkedhessék ;

28. végül azon szerződést, melyet Kiss Dániel komádii tanító Katona Mártonnal a tanítói javadalmi föld haszonbérbeadására nézve 6 évre kötött:

az esperes helyes és kellő megokolása alapján változatlanul jóváhagyja és megerősíti egyházmegyénk közgyűlése.

62. A skontró ügyekről esperes következő jelentésében számol be:

„*Nagytiszteletű Egyházmegyei Közgyűlés!*

A skontró ügyekről a következő jelentést teszem:

Az 1907. évi XVII. t.-c. alapján korpótlék és fizetéskiegészítés címén a következő tanító urak nyertek államsegélyt:

Egyház neve	Tanító neve	Miniszteri leirat száma	Hányadik évötödös korpótlék	Fizetés kiegészítés		Korpótlék	
				K	f	K	f
Sarkadkeresztur	Balla József	43,792	II—III.	—	—	400	—
Tamásda	Nagy Sándor	28,940	—	124	—	—	—
Sarked	Varga Jozsef	51,836	—	200	—	—	—
Borossebes	Füzes József	53.820	II.	—	—	200	—
				324	—	600	—

Mély tisztelettel vagyok

Sarkad, 1910 augusztus hó 25-ik napján.

Balog Ambrus,
esperes.“

Egyházmegyénk közgyűlése esperes jelentését a skontró ügyekről jóváhagyó tudomásul veszi s azt egész terjedelmében jegyzőkönyvébe kinyomatni és irattárába helyezni rendeli.

63. Esperes beterjeszti számadását 1910 június 18-tól szeptember 1-ig továbbított pénzekről, melyeknek összege 1900 kor. A számvevőszék a számadást megvizsgálta és rendben találta.

Esperesi számadás a továbbított pénzekről.

1	junius	18	Missiói pénz 1910. évre egyh. ker. ptár	1900 —	— —
2	„	28	Radnalippa Lengyel J. m. lelkész	— —	500 —
3	„	„	„ „ „ „	— —	300 —
4	„	„	„ „ „	— —	100 —
5	„	„	Borossebes Szabó József m. lelkész	— —	600 —
6	„	„	Erdőhegy Bokor Sándor „ „	— —	300 —
7	„	„	„ „ „ „ „	— —	100 —
			Egyezerkilencszáz korona.	1900 —	1900 —

Sarkad, 1910 szeptember hó 1-ső napján.

Balog Ambrus,
esperes.

Megvizsgáltuk és rendben találtuk.
Nagyszalontán, 1910 szeptember hó 5-én.

Dr. Szarka Sándor,
e. m. számvevőszéki tag.

Rácz Gyula,
e. m. számvevőszéki elnök.

Egyházmegyénk közgyőlése esperes számadását az 1910 június 18-tól szeptember 1-ig továbbított pénzekről a számvevőszék jelentése alapján jóváhagyó tudomásul veszi s részére a felmentvényt a nevezett időre megadja. A számadást teljes egészében nyomtatott jegyzőkönyvébe közzétenni, okmányaival együtt irattárba helyezni határozza el.

64. Uri Lajos pankotai, Mohácsi Ambrus m.-horogi, Maklári Lajos és Papp Eszter komádii tanítókat, illetőleg tanítónőt, miután hivatalukba megerősíttettek s a közgyűlés előtt megjelentek az E. T. VI. t.-c. 26. §-a értelmében elnök fölhívja a hivatali eskü letételére.

Nevezett tanítók és tanítónő a közgyűlés előtt a hivatali esküt leteszik s esperes buzdító szavaival és áldáskívánásával elbocsáttatnak azzal, hogy a VI. t.-c. 26. §-a alapján részükre bizonyítványt ad az esperesi hivatal.

65. Felolvastuk a számvevőszék következő jelentését:

„Jegyzőkönyv,

mely felvétetett Nagyszalontán a nagyszalontai ref. egyházmegye számvevőszékének 1910 szeptember 14-ikén d. e. 10 órakor tartott rendes üléséről.

Jelen voltak: Rácz Gyula elnök, Kolumbán Áron, Kassay Béla, Borbély László és Perecz István számvevőszéki tagok.

I.

Elnök üdvözölve a számvevőszék megjelent tagjait, az ülést megnyitja s a jegyzőkönyv hitelesítésére Kassay Béla és Perecz István számvevőszéki tagokat felkérve bejelenti, hogy Ónody Sándor számvevőszéki tag azt tudatta vele, hogy elintézés alatt lévő fegyelmije miatt, úgy számvevőszéki tagságáról, mint számvevőszéki jegyzői és előadói tisztségéről lemondott, mely körülményt sajnálattal tudomásul véve, akként intézkedett elnök, hogy Kolumbán Áron számvevőszéki tagot kérte fel az előadói és jegyzői teendők ideiglenes ellátására, ki azt elfogadván, elnök kéri a számvevőszéki tagokat, hogy ezen intézkedését jóváhagyólag tudomásul venni szíveskedjenek.

Tudomásul vétetett.

II.

Elnök előterjeszti, hogy az egyházközségek számadásainak vezetésére vonatkozólag újabb tervjavaslatok érkeztek a számvevőszékhez s mivel a nagytiszteletű Balog Ambrus esperes úr javaslata több mérvadó egyénnel azon aggodalmat keltette, hogy az ez idő szerint alig keresztül vihető s az némi pótlást is igényelne, amennyiben a tett javaslatból nem tűnik ki, hogy az adószedő naplóból a tételek miként lesznek átvezetve a főnaplóba s a terményszámadásra vonatkozó utasítás belőle hiányzik, ennélfogva elnök ezen javaslatnak újabb tárgyalását kéri, kapcsolatban a beérkezett újabb tervjavaslatokkal együtt, melyek szemlélhetése végett felmutatja az összes erre vonatkozólag kidolgozott mintákat.

Mivel pedig az esperes úr által beadott és nyomtatásban is megjelent tervezet már ismeretes a számvevőszék előtt, ezt újabban ismertetni feleslegesnek tartva, elnök áttér az egyházmegyei gondnokunk őnagyméltósága erre vonatkozó véleményének ismertetésére, melyszerint *a számadási főkönyv* és az *adószedő napló vezetése szükséges és célszerű*, azonban a vezetendő számadási főkönyvnél, nem számlaszerű elkönyvelés, hanem rovatos főkönyvelés alkalmaztatnék; az adófőkönyvnél pedig minden adófizetőnél, a kivetésnél az állami adó kitüntetendő, hogy a kivetett egyházi adó ellenőrizhető legyen s a lerovás céljából eddig használt egymásfeletti négy vonal mellőzhetése végett, egyházmegyei gondnokunk őnagyméltósága egymás mellett kívánja a lerovások nyilvántartását, még pedig azoknak a megfelelő naplótétel számának bejegyzése mellett; azonban ő szerinte ezek vezetése alól oly

kisebb egyházak, melyek nem képesek ezt életbe léptetni, ideiglenesen az egyházmegyei közgyűlés által felmenthetők, de ez csak azon egyházakra vonatkozhatik, hol elaggott pap van; továbbá, nézete szerint, azon egyházakban pedig, ahol termény-szolgáltatások vannak, ezekről az eddigi rendszer szerint külön számadás vezetendő. Ismerteti továbbá elnök a nagytiszteletű Széll Kálmán tanácsbíró úr terv javaslatát, mely szerint vezetendő lenne egy napló, amelybe minden bevételi és kiadási tétel, mely a gondnok kezén megfordul, beíratnék s ezen naplóból a konvent által megállapított „Rovatos kimutatás", illetőleg a költségvetés tételeinek megfelelőleg összeszedett nyugták külön-külön kiírt és tételek szerint összeadott összegeiből állíttatnék össze a számadás, — az adófőkönyv vezetésénél s a terménszámadás készítésénél csatlakozik a gondnok úr őnagyméltósága indítványához, melyre vonatkozólag a következő írásba is foglalt javaslatot adja be a számvevőszékhez:

„Mivel az egyházi törvény szerint (III. t.-c. 4. §.) minden egyház presbiteriuma rendes vagyonleltárt és rovatos kimutatást köteles készíteni és pedig az egyetemes konvent által megállapított minta szerint;

és mivel ezen vagyoni leltár és rovatos kimutatás, az e törvény rendelkezése szerint (III. t.-c. 6. §.) a költségvetés elkészítésénél figyelembe veendő:

egyházmegyénk közgyűlése elrendeli, hogy az 1911. évtől kezdve minden egyház

évi költségvetését a rovatos kimutatás címletei szerint tartozik elkészíteni, (Lásd 1. sz. minta.);

valamint évi számadását, az ekkép előállított költségvetés címleteinek megfelelőleg összeszedett nyugták szerint csoportosítva köteles elkészíteni, (Lásd 2. sz. minta.) e célból minden egyházban vezetendő:

1. Gondnoki napló, melybe minden bevétel (tehát az egyházi adóból befolyó is) és minden kiadás tételenként bevezetendő, — ellennyugta és nyugta alapján, — az egyházi-adó befizetésnél a fél keze között lévő *adókönyvecske* szolgálván ellen-nyugtául? (Lásd 4. sz. minta.)

3. Számadás. (Lásd 2. sz. minta.)

Azon egyházakban, amelyekben az egyházi-adó terményben is vettetik ki: a termény bevételről és kiadásról külön naplót, külön adófőkönyvet és számadást kell vezetni.

4. Az egyházközségek tőkéinek, vagy az egyházközség kezelése alatt álló alapítványoknak és alapoknak nyilvántartására „Tőkék, alapítványok és alapok főkönyve" nyitandó; mert a vagyon-leltárban ezeknek 1906. évi állaga fel van ugyan tüntetve,

de azoknak állandó nyilvántartása és ellenőrzése csak ilyen módon eszközölhető. (Lásd 5. sz. minta.)

A tervezetek felett hosszabb vita fejlődött ki, melyek során kitünt, hogy lényegében a tervezetek egy és ugyanazok, azonban akár az egyházmegyei gondnok őnagyméltósága, akár a nagytiszteletű esperes úr tervezete akkor lenne igen könnyen megvalósítható és teljes, ha minden egyház áttérne a termény-elszámolásról is a készpénz-elszámolásra, ennélfogva szótöbbséggel kimondja a számvevőszék határozatilag:

hogy bár nagytiszteletű Balog Ambrus esperes úrnak az egyházközségi számadások vezetésére vonatkozó tervezetét, különösen pedig szeretve tisztelt gondnokunk őnagyméltósága egyes módosításaival együtt egy szép s a közeljövőben meg is valósítandó javaslatnak ismeri el ma is, azonban a mai viszonyokat szem előtt tartva s a három nagybecsű tervezetet felhasználva, a következő javaslatot terjeszti a nagytiszteletű közgyűlés elé elfogadás végett.

1. A költségvetés a konvent által megszabott Rovatos kimutatásnak megfelelőleg állítandó össze. 2. Vezetendő a gondnoki napló, melybe minden bevétel és kiadás tételenként, — a beszedett egyházi-adó pedig az adószedő naplóból havonkénti összesítéssel áthozva — beírandó. 3. Vezetendő az Adófőkönyv, amelynek rovatai a következők: Sorszám, házszám, az adófizető neve, állami-adó, múlt évi hátralék, személyi-adó, vagyoni adó, rendkívüli pótadó és a kivetések összesítése; míg a lerovásnál a fizetési idő, a napló tételszáma, a fizetett hátralék, a kifizetett folyó évi adó s ezen utóbbi 2 rovat összesítése, valamint a leírás, túlfizetés, évvégi hátralék és jegyzet részére nyittatnának rovatok s a fizetések teljesítése nem egymás melletti, hanem *egymás alatti* sorrendben vezettetnének be, mely célból minden adófizető részére négy vonal áll rendelkezésre. 4. Vezetendő az egyházi *Adószedő napló* a nagytiszteletű esperes úr által javasolt alakban. 5. Vezetendő „*Számadási Főkönyv*“ a nagytiszteletű esperes úr tervezete szerint, azonban az egyes bevételi és kiadási címleteknek megfelelőleg csoportosított ellen-nyugták és nyugták csomókba átkötve szedessenek össze s minden csomag jegyzékkel látandó el, mely jegyzék magában foglalja az illető csomagban lévő minden okmány összegét külön-külön és azok főösszegét. 6. Vezetendő a Tőkék, alapítványok és alapok főkönyve nagytiszteletű Széll Kálmán úr tervjavaslata szerint. 7. Azon egyházakban pedig, amelyekben az egyházi-adó terményben is vettetik ki: az eddigi szokás szerint külön napló, külön adófőkönyv és ezek alapján külön számadás készítendő.

Egyházmegyei közgyűlésünk a számvevőszék-

nek a gondnoki számadások egyöntetű vezetésére vonatkozó javaslatát általánosságban elfogadja, annak 2., 3., 4., 5., 6., 7. pontjában jelzett naplókat és főkönyveket elmaradhatatlanul szükségeseknek ítéli, s azoknak behozatalát és vezetését, valamint a költségelőirányzatnak lehetőleg az 1. pont szerint leendő összeállítását az 1911. évtől kezdve minden egyházunkra nézve elrendeli és kötelezővé teszi.

Azonban az adófőkönyvre és a számadási főkönyvre nézve előadott javaslatoknál a következő módosításokat mondja ki határozatilag:

1. A 3. szám alatt jelzett egyházi adófőkönyvnél a kivetési oldalon a *késedelmi kamatnak* is rovat nyitandó, a lerovási oldalon pedig a „*fizetett hátralék*," valamint ezen utóbbi 2 rovat „*összesítése*" rovatok törlendők. A III. t.-c. 10. §-ában jelzett egyházi adókedvezmény külön rovat nélkül a kivetésben legyen elintézve s a lerovás jegyzet rovatában pedig indokolva.

2. Az 5. szám alatt jelzett számadási főkönyvnél a bevételi és kiadási okmányoknak (ellennyugták, nyugták, igazolványok) a javaslatban jelzett csoportosítása és csomókba szedése elhagyandó, ezek az okmányok a gondnoki napló kapcsában kezelendők, időrendben, annak folyótételei szerint s ezen tételszámokkal ellátva, a számadási főkönyv egyes címletei alatt foglalt bejegyzéseknél csak hivatkozni kell a vonatkozó okmányokon feljegyzett tételszámokra, melyek aztán a gondnoki naplóba utalnak s kellőleg magyaráznak.

Kimondja egyházmegyei közgyűlésünk, hogy az egyöntetűség és olcsóbb beszerezhetés szempontjából ezen naplók és főkönyvek nyomtatványainak elkészíttetését és azoknak mikénti rendelkezésre bocsátását nt. esperes úrnak legjobb belátására bízza.

Kimondja egyházmegyei közgyűlésünk, hogy az évi számadások kellő megvizsgálhatása végett mindég az esperes által jóváhagyott költségelőirányzat, továbbá a gondnoki napló *másolata* és a számadási főkönyv *kivonata*, mint főszámadás (a főkönyvi címletek főösszegeinek és ezen főösszegekre vonatkozó gondnoki naplótétel számoknak feljegyzésével) mindkettő a presbiterium elfogadó határozatával terjesztendő be a számvevőszékhez.

A bevételi és kiadási igazoló okmányok a gondnoki naplóhoz csatolandók. De ezeken kívül beküldendő: a tőkék, alapok és alapítványok számadása és a termény-számadás is a presbiterium elfogadó határozatával.

Azonban úgy az adófőkönyv és adószedő napló, valamint a számadási főkönyv beküldése szükségtelen.

Végül tudomásul veszi egyházmegyei közgyűlésünk az alapítványokra s az 1910. április 21-iki egyházmegyei közgyűlésen visszautasított számadásokra vonatkozó számvevőszéki jelentést s az ezekre vonatkozó javaslatot helybenhagyja és határozati erőre emeli.

66. Elnök bejelenti, hogy az alapítványokra vonatkozó törzskönyvi 1909. december 31-iki adatok hitelesítése beérkezett s a kipuhatolt helyes adatoknak a bevezetése folyamatban van; továbbá, hogy az 1910 április 21-iki egyházmegyei közgyűlés által kifogásolt számadások, a hozott közgyűlési határozatoknak megfelelőleg ki lettek igazítva, csupán a berekböszörményi és zsadányi gondnoki számadásokra vonatkozólag a közbe felmerült akadályok miatt nem érkezett jelentés.

Egyházmegyei közgyűlésünk utasítja nevezett egyházak gondnokait, hogy a ma is hiányzó szükséges jelentést a kiigazított számadással együtt 30 nap alatt terjesszék be az esperesi hivatalhoz.

67. Olvastatott a tanügyi bizottság következő jegyzőkönyve:

„Jegyzőkönyv,

felvétetett a nagyszalontai ref. egyházmegye tanügyi bizottságának 1910 szeptember 14-én, Nagyszalontán tartott ülésében.

Elnök: Balog Ambrus esperes. Jelen voltak: Nagy Imre, Böszörményi Lajos, Bagdi János, Kolumbán Áron, Bessenyei Imre, Szabó Lajos, Szűcs Balázs, Kis István, Kassay Béla tanügyi bizottsági tagok, utóbb, mint előadó is.

1. Elnök szívesen üdvözli a tanügyi bizottság megjelent tagjait s az ülést megnyitja.

2. Esperes jelenti, hogy hozzá intézett levélben Szabó István geszti lelkész iskolai körlátogató tisztéről lemond.

Tanügyi bizottságunk, — midőn a Szabó István lemondását sajnálattal tudomásul venni javasolja a nagytiszteletű egyházmegyei közgyűlésnek, egyszersmind javaslatba hozza, hogy a

geszti kör iskolalátogató dékánjául és tanügyi bizottsági tagúl Perecz István harsányi lelkészt válassza meg.

3. Tanügyi bizottsági előadó bemutatja az egyes egyházakról szóló tanügyi statisztikai íveket, azoknak 2 példányban összesítését és az ezekhez csatolt, a főtiszteletű egyházkerületi tanügyi bizottsághoz intézett jelentést.

Tanügyi bizottságunk javasolja a nagytiszteletű egyházmegyei közgyűlésnek, hogy a statisztikai íveket és az egyik összesítést a jelentéssel együtt az egyházkerületre felterjeszteni, a másik összesítést pedig az esperesi levéltárban elhelyezni méltóztassék.

4. Tárgyalás alá vétetett a „Népiskolai szervezet szolgálati pragmatikával a tiszántúli református egyházkerületben“ című munkálat, melyet — midőn örömmel üdvözöl tanügyi bizottságunk s annak életbe léptetésétől tanügyünk gyors léptekkel előhaladását várja — a következő módon változtatni s pótoltatni kér:

13. §. *c*) „az ó év utolsó és újév első napján befolyó perselypénz.“

20. §. Utolsó előtti pont. „A házi-kert területe 400 □-ölnél kevesebb nem lehet. Sem az iskola, sem a tanítói lakás padlása el nem terhelhető. Az olyan iskola-telepen, hol 3 vagy 3-nál több tanterem van együtt, kívánatos, hogy egy tanítói lakás legyen.“

23. §. 3. pont. „...az iskolaszék javaslatot készít azoknak több éven át, de legfeljebb 5 év alatt eszközlendő megvételére.“

47. §. *b*) „hetenként 2 félnap, szerda és szombat délután, vagy egész nap, ahol a helyi viszonyok úgy kívánják.“

56. §. „A tanító tanítási idő alatt folytonosan az iskolában tartózkodni s óraközökben a gyermekekre felügyelni köteles, (ha egy épületben több tanterem van elhelyezve, a tanítók felváltva)“ stb.

58. §. „...magaviseletéről minden évben félévkor és a tanév végén.„

71. §. utolsó p. „Az osztályzatokat stb.“ teljesen kihagyandó.

72. §. 2. pont. „egy tanítós iskolánál a tanító és iskolaszéki elnök veszi fel.“

75. §. Az első pont után betolandó: „A konfirmálásra előkészítést a presbiterium rendeletére a tanítók is végezni kötelesek.„

78. §. *d*) „tanítási óra után fennmarasztás. A fennmarasztás azonban csakis a nappali *órákon*)“ stb.

79. §. Utolsóelőtti pont. „A tanítótestület (egy tanítós iskolánál a tanító és iskolaszéki elnök)“ stb.

85. §. 2. pont. „Hivatalos időn kívül az iskolaszéki elnökön és igazgatón kívül“ stb.

102. §. 2. pont. „Kívánatos azonban, már csak a női kézimunka tanítása szempontjából is, hogy a 3 vagy több tanítós iskolánál a 2 férfi tanítón kívül a leányiskolákban nőtanítók alkalmaztassanak.“

129. §. „Azok az egyházközségek, melyek felsőbb egyházi hatóságuk előtt igazolt szegénységük miatt“ stb.

137. §.-nál a „lehetőleg„ és „200 K.“ közzé „évi“ szó teendő.

148. §. A tanítók szabadságolása történhetik:

a) családi s egyéb méltánylást érdemlő okból,

b) betegség miatt,

c) hadkötelezettség alkalmából.

154. §.-ban az „egy hónapig“ helyett „hat hétig“ teendő, a 2-ik pontban „tanítónők lebetegedése esetében, nemkülönben“ kihagyandó s az „egy hónapnál“ helyett „6 hétnél“ teendő.

158. §. Az utolsó 2 szó „kell alkalmazni“ helyett „a fentartótestület saját költségén alkalmazni köteles..„

169. §. Beszúrandó. „...a testület 3 *évre* szabadon választja“ stb.

193. §. 2. sor. „fél órával“ helyett „¼ órával“ teendő.

243. §. 2-ik bekezdés teljesen kihagyandó.

256. *h*) pont teljesen kihagyandó.

261. §. utolsó 3 sora „egyiket“ stb. végig kihagyandó.

284. §. utolsó 3 sora „kik közül“ stb. végig kihagyandó.

291—313. §. Az új népiskolai szervezet felekezeti iskoláink életében eddig ismeretlen intézményt az „egyházmegyei népiskolai felügyelőséget“ óhajtja szervezni. Az egyházmegyei népiskolai felügyelő az egyházmegye kebelébe tartozó elemi-iskolák tanfelügyelője, mint ilyen, szellemi irányítója lenne. Minden egyházi intézménynek, egyházkerületi és egyházmegyei szabályrendeletnek az egyházi törvények keretén belül kell mozognia, úgy a jelen népiskolai szervezet és szolgálati pragmatika is minden részében, tehát a „Népiskolai hatóságok“ című részletében is megegyezik egyházi törvényeink szellemével, intézkedéseivel. Ha találunk is benne helyenként újításokat, melyek egyházi törvényeinkben szószerint nincsenek is meg, azért a törvény szellemével nem ellenkeznek.

A szervezet 291. §-a általánosságban, a 292-től 313. §-ig pedig bezárólag részletesen adják elő az egyházmegyei népiskolai felügyelő kötelességeit. Az egyházmegyei népiskolai felügyelő feladata az egyházmegyei összes népiskolák látogatása, az egyházmegyei népiskolai tanügy egységes szempontok szerinti vezetése, ellenőrzése, fejlesztése s felvirágoztatása. Felügyelőül választható lelkész vagy tanító az egyházmegyei közgyűlés által 10 évi időtartamra. A megválasztott felügyelő az egyházmegye tanügyi

bizottságának előadója, tanácskozási joggal bír az egyházmegyei közgyűlésekben. Az egyházmegye közpénztárából fizetést és útiátalányt élvez.

Minden ilyen új intézmény létesítésénél véleményünk szerint tisztába kell jönni azzal, hogy az újítás nélkülözhetlen közszükséget képez-é, hogy van-é elég anyagi erőforrás az új intézmény fenntartásához s ha meg van az anyagi erő, megérdemli-é a fenntartás a velejáró áldozatot ? !

Mindhárom kérdésre határozottan tagadó feleletet kell adnunk, mivel a jelenleg érvényben levő egyházi törvényeink szerint az egyházmegyei népiskolai felügyelői állás szervezése teljesen felesleges. El kell ismernünk a nemes intenciót, ami vezette az új intézmény híveit a szervezést illetőleg, mivel ők a népiskolai felügyelőnek a népoktatás szervei közé való beállításával a szakfelügyelet jövő épületének alapját kívánják lerakni ; hogy mit jelent minden társadalmi intézmény, közelebbről a népiskola felett is a szakfelügyelet, annak kiváló jó hatását feleslegesnek tartjuk részletezni.

Egyházi törvényeink iskoláinkat a legteljesebb és legszigorúbb egyházi felügyelet alá helyezik, mivel

az I. t.-c. 143. §. *c*) *b*) pontja értelmében felügyel az iskolára az egyházközség lelkésze ;

az I. t.-c. 161. §. *d*) értelmében az egyházmegyei gondnok ;

az I. t.-c. 163. §. *d*) szerint az esperes ;

az I. t.-c. 170. §. *c*) szerint az esperes a maga mellé választott társakkal ;

a VI. t.-c. 51. §. értelmében az egyházmegyei közgyűlés által választott körlátogatók ;

a VI. t.-c. 53. §. szerint a canonica visitatio.

Joga van ezeken kívül az iskolákat meglátogatni a püspöknek, a főgondnoknak s ha még felemlítjük a politikai hatóságok részéről jogosult felügyelőket, t. i. a kir. tanfelügyelőket, a főszolgabírót, a községi-, kör-, járás- és megyei főorvost, akkor igazán önkéntelenül az a kérdés merül fel, hogy az iskolai felügyelet eme tulontúl való ellátása mellett szükséges-é még egy külön egyházmegyei népiskolai felügyelő ? !

Nem szükséges ! Nem szükséges pedig azért, mivel az illető nem szakfelügyelő, ami kis szakszerűség esetleges eljárásaiban lenne, az bőven feltalálható a VI. t.-c. 51. §-a értelmében szervezett egyházmegyei körlátogatásban, hol a tanítóság képviselve van. Azon óhaj pedig, hogy az új népiskolai felügyelői állás szervezése idővel feleslegessé teszi a már előbb említett egyházi felügyelőket s azok akkor újabb törvényhozási intézkedés folytán elmaradnak, a felekezeti iskolák szellemével ellenkezik, mert a felekezeti iskoláknál nemcsak a szakszerűség kellék, hanem a célszerűség is első-

sorban, hogy azok annak a fontos és magasztos célnak, melyet a fentartó felekezet hozzájuk fűz, megfeleljenek. Ennek az elbírálására pedig első sorban nem a szakfelügyelő, hanem az iskolafentartó egyház kormányzó testülete hivatott.

Általános paedagogiai szempontok is ellene mondanak az iskolai felügyelet túltengésének, mert a sűrű felügyelet a munkát zavarja s eltéríti a tanítót és tanulót a főcéltól, mert úgy a tanító, mint a tanuló a különféle felügyelőnek tetszésére s nem a komoly munkára fog törekedni. A túlságba vitt felügyelet, tapasztalat szerint, az eredmény rovására van; akkor a mi iskoláinkban is lesz szép rend szellem nélkül, rendszeresen vezetett naplók, tanmenetek, de eredmény annál kevesebb.

A szervezet szerint a népiskolai felügyelőt az egyházmegyei közgyűlés általános szavazattöbbséggel 10 évre választja. Kötelessége a felügyelőnek az egyházmegye összes iskoláit évenként legalább egyszer, a szükséghez képest többször is meglátogatni. Akár lelkészre, akár tanítóra ruházza e tisztséget egyházmegyénk közbizalma, lehet-é olyan lelkész vagy tanító — egyházmegyénk iskoláztatási és földrajzi viszonyait nézve alapul — aki legalább 100 munkanapra ott hagyhatja egyházát vagy iskoláját? Vakációban nem mehet iskolát látogatni, mivel az egész egyházmegyében a szervezet értelmében egyszerre tartják az iskolák a szüneteket is. Ha pedig rendszeres állásként szervezik az egyházmegyék a népiskolai felügyelőséget, legalább is 2400 korona alapfizetést, 6—700 korona lakáspénzt, megfelelő működési pótlékot és útazási átalányt kellene adni, ami körülbelül évi 5000 korona kiadással terhelné meg egyházmegyénk közigazgatási pénztárát. Erre fedezet abszolute nincs. Azon eshetőséget vegyük, hogy az egyházmegyék elég anyagi erővel rendelkeznek az egyházmegyei népiskolai felügyelői állás fentebb írt fizetéssel való szervezésére, bizonyára sem a lelkészi, sem a tanítói karból nem akad vállalkozó, ki esetleg még csekélyebb jövedelmű állását is felcserélje a jobb jövedelmű felügyelői állással azért, hogy magát 10 évenként ismétlődő újraválasztás esélyeinek, mondjuk, szeszélyeinek kitegye.

Egyházmegyénk tanügyi bizottsága a „Népiskolai szervezet szolgálati pragmatikával a tiszántúli református egyházkerületben" című munkálat III. főrésze alatt 291. §.—313. §-ig foglalt egyházmegyei népiskolai felügyelő-intézményt az érvényben levő egyházi törvények VI. t.-c. 51. és 53. §§-ainak kötelező erejénél fogva feleslegesnek, mint ilyet szükségtelennek, annak szervezését rendes állásban levő lelkész vagy tanító megbízásával kivihetetlennek, az egyházi törvényekkel összeütközőnek, önálló állásként való szervezését pedig anyagi fedezet hiányában lehetetlennek tartja.

Az új intézménynek paedagógiai szempontból sincs különös

értéke, mivel a szakfelügyeletet olyan mértékben, mint ahogy azt a népiskolai felügyelő tenné, az iskolai körlátogatás is gyakorolja, így a felügyelői állás szervezésével csak a népiskolai felügyeletre jogosúltsággal biró hatóságok száma szaporodnék eggyel feleslegesen.

Tanügyi bizottságunk javasolja egyházmegyénk közgyűlésének, szíveskedjék felterjesztéssel élni a tiszántúli református egyházkerülethez, hogy az új népiskolai szervezet és szolgálati pragmatika tervezetből az egyházmegyei népiskolai felügyelő intézményt s az ezzel kapcsolatos §-okat a fenti indokok alapján kihagyni, illetőleg átalakitani méltóztassék.

5. A folyó évi tavaszi közgyűlés megbizása folytán javasolja tanügyi bizottságunk, hogy

állapittassék meg a belényesi kör úti átalánya 38 koronában, melynek dékánja Magyarcsékét is meglátogatja; a tenkeit 46 koronában, melynek dékánja Gyantát, Kisházát, Széplakot és Dobrestet meglátogatja; az erdőhegyit 40 koronában, melynek dékánja Vadászt és Bélzerindet meglátogatja.

6. Több tárgy nem lévén, elnök az ülést berekeszti.

K. m. f.

Balog Ambrus,
esperes, tanügyi biz. elnök.

Kassay Béla,
tanügyi biz. előadó.

Egyházmegyei közgyűlésünk a tanügyi bizottság javaslatait határozati erőre emeli s a jegyzőkönyv 4-ik számát az egyházmegyei népiskolai felügyelőre vonatkozó javaslat indokolásával együtt, az egyházkerületre felterjeszteni határozza.

68. Ónody Sándor mezőgyáni lelkész a számvevői tagságról, a számvevőszéki előadó-jegyzőségről, valamint a zsadányi egyház számadásainak rendbehozására nyert megbizatásáról lemondását beadja.

Egyházmegyénk közgyűlése Ónody Sándor lelkésznek úgy a számvevői tagságról és számvevőszéki előadó-jegyzőségről, mint a zsadányi egyház számadásainak rendbehozására nyert megbizásáról való lemondását sajnálattal elfogadja.

Egyben felhivja a számvevőszéket, hogy a kebelében megüresedett helyek betöltésére nézve javaslatot tegyen, a zsadányi egyház számadásainak rendbehozására teendő intézkedéssel pedig esperest hatalmazza meg közgyűlésünk.

69. A nagyszalontai ref. egyház nevében Széll Kálmán lelkész és Mogyorós Mihály gondnok beterjesztik a nagyszalontai ref. egyház kezelésében levő 13 alapítvány alapító levelét. Az alapító levelek a következő alapítványokra vonatkoznak : 1. „Ertsey Sándor református elemi iskolai-alap", értéke 12,000 K 2. „Széll Kálmán-alapítvány", értéke 1000 K 3. „Mogyorós Mihály és neje Szabó Zsuzsánna úrasztala ellátási-alap", értéke 200 K 4. „Id. Fazekas István és Fazekas Mária úrasztala ellátási-alap", értéke 400 K 5. „Bonces Mihály alapítványa református fitanulók segélyezésére", értéke 1800 K 6. „V-ik református leányiskola-alap", ért. 15,000 K. 7. „Arany János ösztöndíj", értéke 2000 K 8. „Sibrover Hermann-alapítvány", értéke 200 K 9. „Ertsey János alapítvány", értéke 200 korona 10. Nagyszalonta város szegény elemi iskolás tanulók segélyezésére tett alapítványa", értéke 820 K 11. „Balogh Imre-alapítvány", értéke 200 K 12. „Lovassy Kálmán ösztöndíj", értéke 2000 K 13. „Lovassy Róza-alapítvány", értéke 2000 K

Egyházmegyénk közgyűlése a bemutatott alapító leveleket jóváhagyja és megerősíti. Az 1. számú „Ertsey Sándor református elemi iskolai-alap" és a 6. számú „V-ik református leányiskolai-alap" alapítólevelét, mint amely alapok értéke a 10,000 koronát meghaladja, végső megerősítés végett felterjeszti a főtiszteletű egyházkerületi közgyűléshez.

A többi alapítványok alapító leveleiből egy példányt a tiszántúli református egyházkerület levéltárába, egyet a nagyszalontai református egyházmegye levéltárába s egyet a nagyszalontai református egyház levéltárába helyez el megőrzés végett.

70. A biharsonkolyosi református egyház lelkésze és gondnoka beterjesztik jóváhagyás és megerősítés végett a „Matyi Mihály hagyatéka-alapja" nevet viselő, 2000 korona értékű alapítvány alapító levelét három egyező példányban.

Egyházmegyénk közgyűlése a bemutatott alapító levelet jóváhagyja és megerősíti. A három alapítólevélből egy példányt a tizsántúli református egyházkerület levéltárába, egyet a nagyszalontai református egyházmegye levéltárába s egyet a biharsonkolyosi református egyház levéltárába helyez el megőrzés végett.

71. A nagyszalontai református egyház nevében Széll Kálmán lelkész és Mogyorós Mihály gondnok az egyházmegye jóváhagyását kérik a nagyszalontai református presbiterium 1910 július 24-én

18. jegyzőkönyvi szám alatt hozott azon határozatára, mely szerint a református egyház eladja a tulajdonát képező, a geszti töltés déli oldalán fekvő s most a hidas-utcai lelkész haszonélvezetében levő 2 hold és 264 □-öl területü földet a nagyszalontai építőiparosoknak, holdanként 2000 — kettőezer — koronáért, úgy, hogy az egyház tartozik az eladott földért kapott teljes összegért földet vásárolni, s e vásárolt földből annyi jó minőségű termőföldet, amennyi az eladott föld volt, a hidas-utcai lelkésznek haszonélvezeti joggal átadni, hogy fizetése csonkulást ne szenvedjen, a fennmaradó földterületet pedig egy Nagyszalontán felállítandó harmadik lelkészi állomás alapjaként kezelni, annak évenként való jövedelmét tőkésíteni mindaddig, míg a lelkészi állomás tényleg létre nem jön.

Egyházmegyénk közgyűlése a beterjesztett presbiteri és egyházközségi közgyűlések ezen határozatát jóváhagyja, megerősíti s végső megerősítés végett felterjeszti a főtiszteletű egyházkerületi közgyűléshez.

Felhívja a presbiteriumot, hogy a nevezett ingatlan eladására vonatkozó adásvételi szerződést pótlólag sürgősen csatolja a felterjesztett jegyzőkönyvi kivonathoz.

72. A tenkei református egyháztanács 1910 augusztus 28-án tartott gyűlésén elvi határozatként kimondotta, hogy a tenkei református egyház tulajdonát képező 6 hold és 636 □-öl nagyságú Ótemető területet eladja □ ölenként 3 K 50 f, illetve 2 K 50 f egységárért. Ezen határozatot ugyancsak augusztus 28-án az egyházközséget helyettesítő nagybizottság egyhangúlag elfogadta.

Lelkész és gondnok kérik ezen határozatra az egyházmegye jóváhagyását.

Egyházmegyénk közgyűlése elvileg hozzájárul a fentnevezett ingatlan eladásához, oly feltétellel, hogy az eladásból befolyó összeg az egyház törzsvagyonát képezi.

Utasítja a presbiteriumot, hogy az eladásra vonatkozó szerződéseket megerősítés végett terjessze fel egyházmegyénk közgyűléséhez.

73. Zsadányi lelkész és gondnok a zsadányi ref. egyház képviseletében megvették Nagy Ferenc zsadányi lakos 174. népsorszámú beltelkes házát, a harmadik iskola és tanítói lak számára, 4000 korona vételárért 1910 július 19-én, a vételárat az adásvevési szerződés szerint ki is fizették. A bekebelezés iránt beadott kérvényüket a nagyszalontai kir. járásbíróság visszautasította, mivel a már megtörtént vételt az egyházi főhatóság még nem hagyta jóvá.

A július 27-én történt visszautasítás után aug 21-én tárgyalta ezt az ügyet a presbiterium, majd 27-én az egyházközségi közgyűlés; a telekvételt mindkét gyűlés helyeselte.

Erre a vételre kéri most lelkész és gondnok az egyházmegye jóváhagyását.

Egyházmegyénk közgyűlése a bemutatott adásvevési szerződést jóváhagyja. Utasítja a presbiteriumot, hogy mutassa ki, hogy miből és miként akarja fedezni a vételárat. S ha ez meg van, tárgyaltassa azt a presbiteriummal és egyházközségi közgyűléssel s azok határozatait terjessze fel ide megerősítés végett.

Felhatalmazza egyházmegyénk elnökségét, hogy ezen határozatokra az egyházmegyei megerősítést vezessék rá s végső megerősítés végett terjesszék fel az egyházkerületi közgyűléshez.

74. A magyarhomorogi lelkész beterjeszti a magyarhomorogi presbiterium és egyházközségi közgyűlés egyező határozatát arra nézve, hogy állami segéllyel szervezni akarja a második tanítói állást, felépíti a második iskolát, tanítói és papi-lakot.

Engedélyt kér az egyházmegyétől, hogy mindezek keresztülvitelére 20,000 korona kölcsönt vehessen fel, 50 éves amortizációra.

Az építési terveket és költségvetéseket az egyházmegye építtető bizottsága megvizsgálta, kivitelre alkalmasnak találta s az építési engedélyt megadta.

A kölcsönt az egyház ingatlanaira való betáblázással akarják felvenni, amit úgy a presbiterium, mint az egyházközségi közgyűlés egyhangúlag elfogadott. Az évi amortizáció fedezetéül szolgálna a politikai község 20 évre megajánlott évi 600 koronás segélye s a más vallású tanulóktól különböző címeken befolyandó évi 4—500 korona. Ezek közűl az első csak 20 évre szól, a második pedig teljesen bizonytalan; arra semmi esetre sem alkalmas, hogy az egyházközség az évi amortizációt erre alapítsa.

Egyházmegyénk közgyűlése örömmel látja a magyarhomorogi egyház törekvését az iskolák szaporítására. A második tanítói állás szervezését államsegéllyel jóváhagyja. Jóváhagyja az iskolai helyiség, papi és tanítói lak építésére bemutatott terveket és költségvetést. Engedélyt ad arra, hogy a szükséges 20,000 korona kölcsönt a földhitelintézettől felvehessék az egyház ingatlanaira való betáblázás mellett.

Utasítja azonban a presbiteriumot, hogy a köl-

csön évi amortizációjának fedezetéről biztos és állandó bevételi források, esetleg rendkívüli egyházi adó útján gondoskodjék.

Úgy a földhitelintézettel kötött szerződést, valamint a rendkívüli adókulcsot tárgyaltassa a presbiteri és egyházközségi közgyűléssel s azután terjessze fel az egyházmegyéhez megerősítés végett. Felhatalmazza egyházmegyénk elnökségét, hogy mindezeket az egyházmegye nevében jóváhagyhassa s végső megerősítés végett az egyházkerületi közgyűlésre felterjessze.

75. A mezőgyáni ref. egyház lelkésze és gondnoka az egyház nevében kéri az egyházmegyei közgyűlést, hogy az újonnan szervezett harmadik tanítói állás tanterme és tanítói lakásának tervét, vállalati költségvetését hagyja jóvá, adjon felhatalmazást az ezek kivitelére szükséges 17,000 korona kölcsön felvételére s hagyja jóvá az ezen kölcsön 8 év alatt való letörlesztésére szükséges rendkívüli adókivetési kulcsát.

A terveket és költségvetést egyházmegyénk építtető bizottsága megvizsgálta s a kivitelre az engedélyt a szakértői vélemény alapján megadta. A kölcsön felvételét s a rendkívüli adó kivetési kulcsát egyházmegyénk elnöksége engedélyezte, illetve jóváhagyta. Egyházkerületünk elnöksége azonban utasította egyházmegyénk esperesét, hogy a mezőgyáni ref. egyház kérését előbb tárgyaltassa az egyházmegyei közgyűléssel s csak azután terjessze fel végső megerősítés végett az egyházkerületi közgyűléshez.

Egyházmegyénk közgyűlése a bemutatott terveket és költségvetést az egyházmegyei szakértő és az építtető bizottság javaslata alapján jóváhagyja, engedélyt ad a 17,000 korona kölcsön felvételére, a rendkívüli adókulcsot, — amely szerint: 1. személyi adó címén páronként 16 K (ötszáz adózót véve) 8000 K. 2. Ref. hívekre eső 11,301 K 84 f. állami egyenes adó után (menteseken kívül) 80%=9041 K 47 f., összesen 17,041 K és 47 fillér lesz a nyolc évi összes rendkívüli adóbevétel, — megerősíti s mindezeket végső megerősítés végett felterjeszti a főtiszteletű egyházkerületi közgyűléshez. Kötelezi a mezőgyáni presbiteriumot és gondnokot, hogy ezen kölcsön kamatainak pontos fizetéséről és évenként való törlesztéséről gondoskodjék, ezen kölcsönről s annak állásáról évenként a gondnoki számadással együtt tegyen jelentést és

okmányolt számadását az egyházmegye számvevőszékének felülvizsgálat végett évenként terjessze be.

76. A sarkadi presbiterium és egyházközség egyező határozata folytán lelkész és gondnok beterjesztik az új adókulcsot, mely szerint személyi adó minden egész pár után 4, félpár után 2 korona, mint eddig. Birtokadó az egyenesadó 10%-a. Ez megfelel egyházi törvényeink III. t.-c. 13. §. *b*) alatt foglalt vagyoni adónak. Ezen adókulcs a régi adónál évenként 520 koronával hoz kevesebbet, amely különbözet azonban az egyház háztartásában zavart nem okoz. Mellékeli az egyház a régi adókulcsot is, melyet egyházmegyénk 80—1901. sz. határozatával hagyott jóvá. A régi adókulcs inkább a kevésbé vagyonosokra ró aránytalanúl nagyobb terhet, míg az új adókulcs szerint 100 korona államadót fizetők egyházi adója szaporodik, 50—100-ig állami adót fizetőké a régi és új adókulcs szerint majdnem egyforma, az 50 koronán alul fizetőké az új kulcs szerint fogy, a 10 koronán alul fizetőké az új adókulcs szerint biztosan apad.

Kéri az egyház az új adókulcs megerősítését és ennek 1911. évben életbeléptetését engedélyezni.

Egyházmegyénk közgyűlése a sarkadi egyház új adókulcsát, — mivel az ezt elhatározó presbiteri és egyházközségi gyűlések a törvényes formák és kellékek pontos megtartásával folytak le s mivel az új adókulcsot a presbiterium az összes szavazatokkal egy ellenében, az egyházközségi közgyűlés pedig egyhangúlag fogadta el, mivel ellene felebbezés nem történt, — *megerősíti* s megengedi, hogy azt a sarkadi egyház eddig érvényben levő adókulcsának hatályon kivül helyezésével 1911. *évtől kezdve életbeléptesse*.

77. A belényessonkolyosi lelkész 1909 április 15-én tartott egyházmegyei gyűléshez beterjesztette a lelkészi díjlevelet, melyet a presbiterium elfogadott, de amelyet az egyházközségi közgyűlés módosítani rendelt el, amennyiben a 12., 13. és 14. pontok alatt foglalt tételeket a díjlevélből törölte azért, mivel azok az 1885-ben kelt díjlevélből is hiányoznak. Lelkész az egyházközség határozata ellen fe ebbezéssel élt egyházmegyénk közgyűléséhez. Egyházmegyénk 30—1909. sz. határozatával a felebbezést irataival együtt visszaküldte a presbiteriumnak azon utasítással, hogy a presbiterium igazolja, miért maradtak ki a kérdéses pontok az 1885-ben kelt díjlevélből.

Folyó évi március 30-án foglalkozott egyházmegyénk bíróságának időszaki tanácsa, mint közigazgatási b róság ez üggyel mely

bírósági tárgyalás folyamán okmányokkal igazolta be lelkész, hogy a díjlevélbeli vitás pontok határozottan lelkészi javadalmak, ezekkel szemben az egyházközség tagjai elfogadható indokot egyáltalán nem tudtak felhozni, mellyel az egyház használati jogát az említett pontok alatt foglalt erdő és legelőilletőséghez bizonyítanák. Mindezeknél fogva egyházmegyénk közigazgatási bírósága lelkész felebbezésének helyet adott és *ítéletileg intézkedett a vitás pontoknak a lelkészi díjlevélbe való felvételére.*

A folyó évi április 18-án tartott presbiteri gyűlésnek bemutatta és felolvastatta lelkész egyházmegyénk bíróságának, mint közigazgatási bíróságnak ítéletét, kérte a presbiteri gyűlést, hogy vegye azt tudomásul. Hosszabb vita után a presbiteri gyűlés azzal oszlott szét, hogy ez ügyben addig nem határoz, míg az egyház többi tagjainak véleményét meg nem ismeri.

A folyó évi augusztus 7-én tartott presbiteri gyűlés az egyházmegyei közigazgatási bíróság e tárgyban hozott 53—1910. számú jogerős ítéletét figyelembe nem véve, a lelkészi díjlevelet a 12., 13. és 14. számú pontok kihagyásával fogadta el egyhangú határozatával ismét.

A lelkész által 4 egyező példányban elkészített díjlevelet, melyben a presbiterium szerint kérdéses 12., 13. és 14. pontok is benne vannak, *a nevezett pontok ellen emelt óvással* írta alá Petrikó Imre gondnok.

Egyházmegyénk közgyűlése a belényessonkolyosi presbiterium folyó évi augusztus 7-én tartott gyűlésének 26. számú határozatát, mint az egyházi törvények V. t.-c. 34. §. 4. pontjába ütközőt *megsemmisíti* s a gondnoknak a lelkészi díjlevelekre rávezetett *óvását*, mint szintén az említett törvénycikk idézett §-a ellen vétőt *érvénytelennek nyilvánítja.*

A négy egyező példányban kiállított lelkészi díjlevelet egyházmegyénk bíróságának, mint közigazgatási bíróságnak folyó évi március 30-án Nagyszalontán tartott űlése 53. számú jogerős ítélete alapján jóváhagyja azzal, hogy a díjlevelek egyházmegyei jóváhagyási záradékában gondnok óvása, mint jogerős ítéletbe ütköző, semmisnek nyilváníttassék s végleges megerősítés végett felterjeszti a tiszántúli református egyházkerületre.

Egyházmegyénk közgyűlése megütközését és megbotránkozását fejezi ki a gondnok és presbiterium azon eljárása felett, hogy az egyházi felettes hatóság jogerős ítéletével szembehelyezkedtek, annak végrehajtását megtagadták, lelkésszel szemben való igazság-

talan eljárásukat törvénysértéssel tetézték, holott épen ellenkezőleg gondnoknak és presbiteriumnak kellene elsősorban példát adni az egyház többi tagjai előtt a törvényes rend tiszteletben tartására. Úgy a gondnok, mint a presbiterium tagjai ezen cselekedetökkel nagyon rászolgáltak arra, hogy egyházmegyénk a törvény büntető szigorát velük már a jelen alkalommal éreztesse s egyházmegyénk közgyűlése most csupán azon okból nem indít fegyelmi eljárást gondnok és a törvénytelen határozathozatalban résztvett presbiterek ellen, mivel feltételezi róluk, hogy *nem voltak tisztában eljárásuk súlyos következményeivel.* A legszigorúbban figyelmezteti gondnokot és a presbiterium azon tagjait, kik a törvénytelen határozathozatalban részt vettek, hogy *esküjökhöz híven* a törvény pontos megtartásával *teljesítsék kötelességeiket,* mivel újabb engedetlenségök esetén a fegyelmi eljárás nem marad el s ellenük egyházmegyénk a törvény teljes szigorúságát fogja alkalmazni.

78. Lázár Zoárd dr. kisjenői ügyvéd az erdőhegyi presbiteriumhoz kérvényt intézett avégből, hogy az egyház tulajdonát képező templom-kertből a Kossuth-szobor felállítása céljára 20 □-ölet engedjen át az egyház a tulajdonjog fentartása mellett. A presbiterium a névszerinti szavazás mellőzésével egyhangúlag kimondta, hogy a kérelmet nem teljesítheti, mert a templomnak tervbe vett kibővítése folytán s a tanítói lakás, iskola céljaira a különben is szűk terület nagyon is szükséges. Lázár Zoárd dr. az egyházközségi közgyűléshez felebbezte az ügyet. Lelkész folyó évi aug. 21-ére szószékéből meg is hirdette a közgyűlést, de mivel erre kevés számmal jelentek meg az egyháztagok, határozathozatal nélkül oszlottak szét. Miután lelkész szerint előre tudatva volt, hogy ha az első közgyűlés nem lesz határozatképes, aug. 28-án a második, tekintet nélkül a megjelenők számára, jogérvényesen dönt e kérdésben : az augusztus 28-án megtartott egyházközségi közgyűlés Lázár dr. javára el is döntötte az ügyet, 32 szóval 18 ellen elhatározván, hogy a Kossuth-szobor részére kért területet a tulajdonjog fentartása mellett átengedi.

A 2. sz. a. csatolt írásból kitűnik, hogy Erdőhegyen az egyházközségi közgyűlés képviseleti alapon van szervezve 40 taggal. Az augusztus 28-án megtartott döntő közgyűlésen mégis ötvenen szavaztak, ebből is csak 14 szavazó tagja az egyházközségi közgyűlésnek, 36 pedig nem.

Az egyházközségi közgyűlés határozata ellen *Grecsner Ká-*

roly és társai *felebbezéssel éltek*, de ezt 1910 szeptember 12-én kelt folyamodványukban *visszavonták*.

Egyházmegyénk közgyűlése az erdőhegyi egyházközségi közgyűlés azon határozatát, melyszerint az erdőhegyi templom-kertből a tulajdonjog fentartása mellett 20 □-ölet a Kossuth-szobor céljaira átenged, alaki okokból megsemmisíti.

Megsemmisíteni kellett a határozatot, mert

az egyházközségi közgyűlés szabálytalanul volt összehíva, az E. T. I. t.-c. 25, illetőleg 40. §-ában foglalt rendelkezés figyelmen kívül hagyatott.

Erdőhegyen az egyházközségi közgyűlés képviseleti alapon szerveztetett 40 taggal. Szavazati joggal csakis e 40 tag bir: mégis a szóban levő közgyűlésen egyházközségi képviselő, azaz szavazattal biró tag 14, nem egyházközségi képviselő, azaz szavazattal nem biró egyén 36 szavazott le;

de meg kellett semmisíteni az egyházközségi közgyűlés határozatát azon egyedül döntő okból is, hogy E. T. I. t.-c. 22. §. 1—3. pontja értelmében az egyházközségi közgyűlés csakis a presbiterium által elibe terjesztett javaslatok felett határozhat, jelen esetben pedig a presbiteriumnak nem javaslatát, hanem határozata elleni felebbezést tárgyaltattak vele, holott ezt a E. T. I. t.-c. 56. §. *o*) pontja az egyházmegyei közgyűlés hatáskörébe utalja.

79. A nyégerfalvai leányegyház tagjai a püspöki látogatás jótékony hatása alatt felbuzdulva, kérvénnyel járultak főtiszteletű és méltóságos püspök úrhoz aziránt, hogy mivel az előkönyörgő tanítók folytonos változásával egyházi életük sokat szenved, a közeli Tárkányban nagyon megszaporodott baptisták náluk is kivetették hálójukat s lelki gondozás hiányában a gyengehitűek elszakadásától tartani lehet, — előkönyörgő tanító helyett a felnőttek lelki gondozását is teljesen hivatott lelkész-tanító állíttassék egyházuk élére. E kérvényt püspök úr előkészítés végett leküldte az espereshez, ki ez ügyben nyilatkozattételre hívta fel a nyégerfalvi presbiteriumot. E felhívásra felügyelő lelkész azon jelentést teszi, hogy a presbiterium, valamint az összes egyháztagok is úgy értelmezik az önálló lelkészség felállítását, hogy lelkészük tanító is legyen, lakásul az új s díszes iskolai épület szolgáljon, ennek 2 szobájához még egy 3-ik szobát és irodát is hajlandók építeni; lelkész fizetése azon 600 korona lenne, melyet most a

tanító élvez, kiegészítve kongruával. Telekvételre s lelkészi lakás építésére kilátás sem most, sem a jövőben nem lehet.

Egyházmegyénk közgyűlése a nyégerfalvi önálló lelkészség felállítása ügyében, minthogy előkészítve nincs, megérésre vár, ezúttal érdemleges határozatot nem hozhat; azonban méltányolva a nyégerfalvi református atyafiak törekvését, arra való tekintettel, hogy felügyelő lelkészt magas kora és sokoldalú elfoglaltsága miatt ezen fáradságos és sok utánjárást igénylő munkával terhelni nem lehet, megbízza Tóth János sonkolyosi lelkészt, hogy Nyégerfalván több ízben jelenjen meg, tartson ott istenitiszteletet, lépjen érintkezésbe az egyháztagokkal s a presbiteriummal karöltve vegye fel az előkészítés fonalát. Majd a viszonyok megismerése után tegyen jelentést esperesnek s az ő irányítása mellett készítsen javaslatot arra nézve, hogy a belényesvidéki szórványok bevonásával közalapi és kongrua segítséggel miként lehetne Nyégerfalvén missziói lelkészi állást létesíteni.

80. Baksa Lajos dr. egyházkerületi világi főjegyző véleményezés végett megküldi a következő szabályrendelet-tervezetet:

„A tiszántúli református egyházkerület szabályrendelete a parókhiális köröket szervezett egyházközségekben a presbiterek választásának módjáról (E. T. I. t.-c. 29. §.) 1. §. A parókhiális köröket szervezett egyházközségben mindegyik parókhiális kör külön választó-kerületet képez. 2. §. Az egyházközség választott presbiterei közül az egyes választó-kerületek által választandó presbiterek és póttagok számát a presbiterium 12 évről 12 évre állapítja meg. 3. §. A választás vezetésére mindegyik választó-kerületbe külön bizottság küldendő ki. 4. §. A választásra az egyházi I. t.-c. 30—37. §§-ai irányadók. 5. §. A két vagy több helyen megválasztott presbiter és póttag a választás jogerőre emelkedésétől számított 8 nap alatt a presbiterium előtt nyilatkozhatik, hogy melyik választó-kerület megbízását tartja meg. Ily nyilatkozat hiányában azon megbízása marad érvényben, melyre több szavazatot kapott. Szavazat-egyenlőség esetén a presbiterium lelkészelnöke sorshúzás útján dönt. A megüresedett rendes helyre az elnökség póttagot hív be; a póttag helyének választás útján betöltését a presbiterium csak szükség esetén rendeli el.“

Az „Indokolás“ szerint e tervezet a választás azon módját fogadja el, hogy az egyes parókhiális körök presbiterei ne csak az egyes körök területéről, hanem az egész egyházközség tagjai közül

választassanak. Ezen eljárás a presbiterium színvonalát emeli. Abból a lehetőségből, hogy a presbiterek túlnyomólag egyik körből választatnak, az egyházközségre hátrány nem származhatik. Egyebekben a tervezet a fennálló szabályokhoz alkalmazkodik.

Egyházmegyénk közgyűlése a szabályrendelet-tervezetet megfelelőnek találván, indokolása alapján elfogadásra ajánlja.

81. Bottyán Pál, mint a magyarcsékei egyház felügyelő lelkésze egyházmegyénk f. é. tavaszi közgyűlésének 37. sz. határozatából kifolyólag beterjeszti a m.-csékei újonnan szervezett lelkészi állás díjlevelét, melybe már a lakás és kertilletmény is felvéve van. Azonban úgy a presbiterium, mint egyházközségi közgyűlés elfogadó határozatában kimondotta, hogy a lelkésznek természetben adandó lakás a már elvállalt egyházi adón felül az egyháztagok terhét ne képezze.

Egyházmegyénk közgyűlése bármennyire szívén viseli is a magyarcsékei egyház azon fontos érdekét, hogy élére mielőbb rendes lelkész állíttassék: a lelkészi díjlevelet mindaddig, míg az egyház a lelkészi lakást nem biztosítja, jóváhagyásával el nem láthatja. Visszaadja tehát a különben szabályszerűen kiállított díjlevelet azzal, hogy az egyház a lelkészi lakás kérdésének megoldásáról mielőbb gondoskodjék s mihelyt e követelménynek eleget tett, a lelkészi díjlevelet megfelelő számú példányban a vonatkozó presbiteri és egyházközségi közgyűlési határozatokkal együtt azonnal terjessze be espereshez, kit felkér és meghatalmaz egyházmegyénk közgyűlése, hogy nevében a jóváhagyást eszközölve, végső megerősítés végett terjessze fel egyházkerületünk őszi közgyűléséhez.

82. Főtiszteletű püspök úr 3767—1910. sz. a. az egyetemes konvent 119—1910. számú közgyűlési határozatának 2-ik pontja értelmében egyházmegyénk missziói köreiben szükséges vallásoktatásnak miként szervezése iránt a szükségességet igazoló tüzetes adatok kimutatása mellett indokolt javaslat tételére hívja fel esperes útján egyházmegyénket. Erre nézve a missziói lelkészek következő adatokat szolgáltatták:

I. *Borossebes.* A missziói körben minden népesebb helyen van ez idő szerint református vallású állami tanító, ki a reform. vallású gyermekeknek vallást is tanít, sőt istenitisztelet alkalmával a kántori teendőket is végzi díjazás nélkül. Mindegyik tanító

az iskolába járó gyermekek útján személyesen érintkezik a szülőkkel is, miáltal missziói lelkésznek is szolgálatot tesznek a hívek gondozásában. Ugyanezért javasolja missziói lelkész, hogy Gurahonczon 60 korona, Buttyinban 40 korona, Beélben 60 korona, a három helyen összesen 160 korona évi tisztelet-díjjal jutalmazza református egyházunknak szolgálatot teljesítő állami tanítóinkat az egyetemes egyház.

Borosjenőn a református vallást az egyházkerület által kiadott kézi könyv alapján az apatelki ág. h. ev. lelkész tanítja azon közös megállapodás alapján, mely a két egyház közt több mint 70 éve fennáll.

Déznán, Hodoson, Zimbrón, mely helyeken 1—2 tanköteles van, lelkész missziói útja alkalmával maga végzi a vallástanítást.

Egy állandó vallástanító évi fentartása a lakáson kívül 1440, útiköltsége 1120, összesen 2560 koronába kerülne évenként. Ezen összegből vagyon hiánya és a hívek szegénysége miatt semmit sem fedezhet.

A református tankötelesek számát nem mutatja ki.

II. *Erdőhegy.* Kimutat Eleken 15, Ottlakán 5, Siklón 7, Székudvaron 13, Kisjenőn 56, Simándon 6, Zarándon 2, összesen 104 iskolába járó református vallású tankötelest. Kisjenőn 2, egyébütt legalább 1—1 heti óra fordíttatnék vallástanításra.

Vallástanítói állás évi fentartására kellene: vasúti költség 160 korona, előfogaton való utazásra 160 korona, egyéb költségre 50 korona, fuvarköltségre összesen 370 korona; koszt és lakás 500 korona, pénzfizetés 500 korona, személyi kiadás összesen 1000 korona, mely a 370 korona fuvarköltséggel összesen 1370 koronát tenne ki. Ezen kiadás fedezésére a missiói-kör 100 koronát, vallástanításért az állam mintegy 160 koronát szolgáltatna. Ezen 260 korona azonban bizonytalan bevétel. Az 1100 korona (esetleg nagyobb) hiányt az egyházmegye és a konvent pénztára fedezné.

E javadalmazás mellett *oklevelles tanító alkalmaztatnék.*

Missiói lelkész szerint inkább *segéd-lelkész* beállítása volna célravezetőbb, aki a hívek lelki gondozását is teljesítené. Ezen esetben a missiói lelkész által élvezett 400 korona konventi segély is fedezetül szolgálhatna, amikor csak 710 korona kiadás hárulna az egyházmegyei és konventi pénztárra.

Ha missiói lelkész bízatnék meg a missiói vallástanítással, a részére ez idő szerint járó 400 korona konventi segélyhez még évi 600 korona állandó missiói segély szükségeltetnék.

III. *Radna-Lippa.* A missiói központ annyira elfoglalja lelkészt, hogy a szórványokban csak nagyobb időközönként végezheti a vallástanítást, e miatt *hitoktató segédlelkészi* állás szervezését tartja szükségesnek. Tankötelesek száma a központban 70—80, a szór-

ványokban 40—60. Vallástanítást kell végezni helyben 6, vidéken 7 állami és róm. kath. iskolában.

A szervezendő vallástanító segédlelkészi állás évi költségei: *a*) vasúti költség 651.60 korona; *b*) előfogat oly helyekre, hol nincs vasut, 180 korona; *c*) koszt és ellátás 216 korona; *d*) évi fizetés 1200 korona, összes költség 2247 korona 60 fillér.

Az állással járó kötelességek volnának: 1. Vallástanítás a szórványokban s ha ideje engedi, a központon is; 2. mindenféle lelkészi szolgálatban segédkezés; 3. vasárnaponként helyben vagy a szórványokban istentisztelet tartása.

A javadalomhoz a missiói-kör évi 100 koronával járulna. A 2147 korona 60 fillér hiányból 1047·60 koronát az országos közalap, 500 koronát az egyházkerület, 600 koronát az egyházmegye fedezne.

Minthogy a missiói munkakör két részből áll, t. i. a felnőttek lelki gondozásából és a tanköteles gyermekek vallásos oktatásából: egyházmegyénk közgyűlése szükségesnek tartja, hogy mindenik missiókörben a *lelkész* mellett állandó *vallástanító* is legyen, aki főfoglalkozásául a vallás- és énektanítást tekintse s ezt saját felelősségére, missiói lelkész ellenőrzése mellett végezze. Heti óraterv szerint tanítana oly beosztással, hogy a missiói körben levő iskolák mindegyikére — amelyben t. i. református vallású gyermek tanul, hetenként legalább 1—2 óra jusson. A heti órák száma legalább 18, legfölebb 24 lehet.

A vallástanító, ki szükség esetén esperes utasítására heti 24 óra számig missiói körén kívül eső szórványokban is köteles vallást és éneket tanítani, úti naplót vezetni, a tankötelesekről kimutatást, statisztikát készíteni, működéséről évnegyedenként jelentést adni épen úgy tartozik, mint missiói lelkész a felnőtt egyháztagokról.

A vallás- és énektanításban úgy elméletileg, mint gyakorlatilag teljesen képzett lelkészekre volna itt nagy szükség, de mivel ezeknek állandóságát csak nagy költséggel lehetne biztosítani, szerényebb javadalmazással is megelégedő népiskolai oklevelet szerzett, a református vallás- és énektanításra teljesen alkalmas kiváló tanítók alkalmazása is célhoz vezetne, kik a kántori tennivalókat is teljesítenék. Ezek azon előnnyel is birnának, hogy utazásaik alkalmával kedvezményes vasúti jegyet használhatnának.

Bármint oldja is meg e nehéz kérdést a felsőbb

egyházi hatóság, egyházmegyénk közgyűlése elengedhetetlen szükségnek tekinti, hogy a hit- és erkölcstan tanítása mellett, az eddig elhanyagolt, de nagyfontosságú és maradandó hatású énektanítás ügye is ez alkalommal célszerű megoldásban részesüljön.

Ezeknek előrebocsátása után egyházmegyénk közgyűlése azon javaslatot teszi, hogy a nagyszalontai egyházmegyéhez tartozó borossebesi, erdőhegyi és radna-lippai missiói körben egy-egy állandó vallástanítói állás szerveztessék s mindegyik népiskolai oklevelés kiváló és hitbuzgó tanítóval töltessék be.

Minthogy a megélhetési viszonyokra, munkakör- és területre nézve alig van különbség : egyházmegyei közgyűlésünk mindhárom vallástanító részére egyforma javadalom megállapítását javasolja, így :

1. Lakáspénz (IV. oszt.) . . . . . 300 kor.
2. Fizetés készpénzben . . . . . 1200 kor.
   és a törvényes korpótlék . . . . . .
3. Uti átalány . . . . . 400 kor.

Egy-egy vallástanító javadalma : 1900 korona és a törvényes korpótlék.

Az úti átalányról elszámolni tartoznak.

A borossebesi vallástanító, Ujszentanna kivételével a pankotai egyházhoz tartozó szórványok iskoláiban is működnék, mert ezekből teljesen vallásos oktatás nélkül kerülnek ki a református vallású gyermekek.

Az erdőhegyi vallástanítóhoz osztatnának be az újszentannai polgári és elemi, a szapárligeti és a miskei állami iskolába járó tankötelesek is a saját körébe tartozó iskolákon kívül.

Mivel pedig a missiói körök által felajánlott hozzájárulás vagy épen semmi, vagy elenyésző csekély összeg s ez sincs biztosítva, mivel egyházmegyénk sem rendelkezik e célra fedezettel : mindegyik vallástanítói állás költségei egyházkerületi, illetőleg konventi segélyből állíttatnának elő, igénybe vehető lenne *tanítói fizetéskiegészítési államsegély is*, ha az állomások szervezéséhez a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter előzetes beleegyezését adná. E vallástanítók magyar nemzeti szempontból is fontos missió teljesítésére vannak hivatva.

Végül Belényes vidékén is nagy számmal vannak

szórványaink. Ezeknek missiói körökbe tömörítését is elsőrendű szükségnek tartja egyházmegyénk közgyűlése Magyarcsékén és Nyégerfalván létesítendő missiói lelkészségek és vallástanítói állások szervezése által.

83. Rendes államsegélyért az esperesi hivatalhoz a következő kérvények érkeztek be :

1. Ad. 21. December 15. 1012—1909. sz. a. elnökileg elintézett ügyek között található s egyházmegyénk közgyűlése által jóváhagyólag tudomásul vett esperesi jelentés alapján esperes az *Ilye* községben lakó református hívek lelki gondozásával megbízott *erdőgyaraki* lelkész útiköltségeire 40 koronát s ugyanitt Szőke Lajos állami tanító a református vallás tanítására felhatalmaztatván, az ő évi díjául 60 koronát kér.

2. A *szintyei* leányegyház váratlanul roskadozó állapotba jutott iskolai épületének újjáépítésére s költségvetési hiányainak pótlására 300 korona segélyt kér.

3. A *radna-lippai* egyház nehéz anyagi helyzetére hivatkozva, költségvetésében mutatkozó hiánya részben való fedezésére 200 korona segélyt kér.

4. A *cserményi* egyház szegénységére, sok adósságára, hívei vagyontalanságára tekintettel költségelőirányzati hiánya pótlására 300 korona segélyért folyamodik.

5. A *gyoroki* egyház — adócsökkentési segély mellett sem tudván szükségletét fedezni — templom és lelkészlak csatornázására 150 korona segélyt igényel.

6. Török Pál *magyarcsékei* előkönyörgő állami tanító a református vallás tanításáért 100 korona segélyt kér.

7. A *feketelóli* egyház lelkészi könyvtári díjra 5 kor. segélyt kér.

Egyházmegyénk közgyűlése a rendelkezésre álló 760 korona államsegélyt folyamodók közt következőleg osztja meg.

1. Bugyi János ilyei felügyelő-lelkésznek útiköltségre 40 korona.

2. Szőke Lajos ilyei tanítónak vallástanításért 60 korona.

3. A szintyei leányegyháznak iskolaépítésre és rendes szükségei fedezésére 160 korona.

4. A radna-lippai egyháznak költségvetési hiánya pótlására 145 korona.

5. A cserményi egyháznak költségelőirányzati hiányának fedezésére 150 korona.

6. A gyoroki egyháznak közszükségleti hiányának pótlására 100 korona.

7. Török Pál magyarcsékei tanítónak vallástanításért 100 korona.

8. A feketetóti egyháznak lelkészkönyvtári díjra 5 korona.

84. A szintyei leányegyház összeomlással fenyegető iskolai épületét hatósági intézkedésre le kellett bontani. Hogy a tankötelesek oktatás nélkül ne maradjanak, a tanító 570 korona államsegélyét el ne vesszítse : az iskolai épület s a tanítói lakás sürgős felépítése elkerülhetetlenné vált. Bár az áll. iskolai hatóság képviselője felszólította az egyháztagokat iskolájuknak állami kezelésbe adására, ezek a megoldásnak nem ezen könnyebb módját választották, hanem minden erejüket megfeszítve az épület felemeléséhez fogtak, hogy ez által az iskolát református egyházunk számára továbbra is biztosítsák. Azonban a 3510 korona 73 fillér építési költséget saját maguk erején előállítani nem tudván, a „Népiskolák tőkesegély-alapjá“-ból 3000 korona tőkesegélyért folyamodnak, melynek 32 éven keresztül 1½ (egy és fél) százalékos törlesztését úgy a presbiterium, mint az egyházközségi közgyűlés határozatai alapján az egyház törvényes formák között elvállalta. A leányegyház 261 lelket számlál, nemzetiségi vidéken a magyarság és református vallás ügyét buzgón és sikerrel szolgálja. Az egyháztagok szegények, az 1883. év óta lassanként költözködtek be Szintye román községbe a közeli uradalmakból, hol mint cselédek szolgáltak.

Egyházmegyénk közgyűlése figyelembe véve azt, hogy a szintyei leányegyház iskolája a nagyszámú idegen nemzetiségű és nyelvű lakosok között nemcsak református hitfelekezeti, hanem magyar nemzeti szempontból is felette fontos missiót teljesít, hogy bár Arad vármegye kir. tanfelügyelősége többször felszólította az egyházat iskolájának állami kezelésbe adására, az egyház szegénysorsban élő tagjai a fentartás terhe alól az iskola államosításával nem akartak menekülni, hanem minden erejükkel azon munkálkodtak, hogy az új iskolai épület emelésével továbbra is megtarthassák magyar református iskolájukat : a legmelegebben ajánlja a főtiszteletű egyházkerületi közgyűlésnek, hogy az arra minden tekintetben érdemes szintyei leányegyházat a „Népiskolák tőkesegély-alapjá“-ból 3000 korona tőkesegélyben részesítse, annyival is inkább, mert ezen 3000 korona tőkének 1½%-os törlesztésére 32 éven át csatolt pres-

biteri és egyházközségi közgyűlési határozatokkal kötelezte magát a leányegyház.

85. Vajda Mihály gyantai lelkész Kisháza, Széplak felügyeletéért fuvardíj címén 200 korona segélyért folyamodik a Református Segélyegylethez.

Egyházmegyénk közgyűlése folyamodó lelkész kérvényét, mivel a két leányegyház lelkigondozása e románlakta vidéken nélkülözhetetlen, 200 korona segélyért pártolólag terjeszti fel a főtiszteletű egyházkerületi közgyűlésre.

86. Bottyán Pál belényesi lelkész Vaskóh leányegyház gondozásáért 200 korona segélyt kér „Belényesnek Vaskóh gondozásáért" címen a Református Segélyegylettől.

Egyházmegyénk közgyűlése a sikeresen működő lelkész kérvényét — 200 korona segély megadása végett — pártolólag terjeszti fel a főtiszteletű egyházkerületi közgyűlésre.

87. Bottyán Pál belényesi lelkész nagymérvű elfoglaltságára hivatkozva, a magyarcsékei leányegyház gondozásáról leköszön, egyúttal ajánlja, hogy Magyarcséke gondozásával Tóth János sonkolyosi lelkészt bízza meg az egyházmegyei közgyűlés s a leendő felügyelő-lelkész részére 100 korona segélyt kér a Református Segélyegylettől.

Egyházmegyénk közgyűlése Bottyán Pál lelkésznek a magyarcsékei leányegyház gondozásáról való lemondását — eddig tett fáradozásaiért köszönetét nyilvánítva — elfogadja s ezzel Tóth János sonkolyosi lelkészt, ki az utóbbi időkben a leányegyház gyűléseit már vezette is, megbízza.

Tóth János lelkészt 100 korona református segélyegyleti segélyre melegen ajánlja a főtiszteletű egyházkerületi közgyűlés figyelmébe.

88. A belényesi egyház előljárói összes egyházi épületeik ajtói és ablakai megújítására, újra festésére 300 korona segélyt kérnek a Református Segélyegylettől.

Egyházmegyénk közgyűlése a magyar reformátusság véghelyén híven küzdő, igen fontos missiót teljesítő, de csekély anyagi erővel rendelkező belényesi egyház kérvényét — 300 korona segélyért — meleg

támogatással terjeszti fel a főtiszteletű egyházkerületi közgyűlésre.

89. A pankotai egyház lelkésze és gondnoka hivatkozva alig 387 lelket számláló, ingatlan vagyonnal nem biró, adóssággal küzdő egyházuk nehéz anyagi helyzetére, valamint arra, hogy ezen egyház az idegen nemzetiségek s különböző felekezetek közt kettős hivatást teljesít s magyar protestáns szempontból évek hosszú során keresztül magasztos feladatot végez, egyházi épületeik jókarban tartására 200 korona segélyt kér a Református Segélyegylettől.

Egyházmegyénk közgyűlése a pankotai egyházat, mely a magyar reformátusság fenmaradásáért nehéz harcot vív, 200 korona segélyre melegen ajánlja a főtiszteletű egyházkerületi közgyülés figyelmébe.

90. Fogarassy Bálint ágyai lelkész, mint a szintyei leányegyház felügyelője, az egyházi és iskolai ügyek ellátása, a hívek lelki gondozása gyakori megjelenést igényelvén, fuvardíj címen 100 korona segélyt kér a Református Segélyegylettől.

Egyházmegyénk közgyűlése felügyelő-lelkész kérvényét, minthogy a nagyszámú románság közt levő szintyei kis leányegyház iskolája szükségleteit sem képes saját erején előállítani, az eddig is élvezett 100 korona segély megújítása végett, meleg pártolással terjeszti fel a főtiszteletű egyházkerületi közgyűlésre.

91. A szintyei leányegyház, melyet ezen évben is azon váratlan csapás sújtott, hogy iskolai épülete a tavaszi nagy és hosszas esőzések folytán rommá lett, hatósági utasításra lebontatott, magyar iskolája fentarthatására s iskolai épületének megújításából eredt nagy adósságának törlesztésére 300 korona Református Segélyegyleti segélyért folyamodik.

Egyházmegyénk közgyűlése ezen idegen ajkú és más vallású lakosság által teljesen körülvett s gyámolításra, ha valaha, most rászorúlt, a reformátusság fentartása, valamint a magyarság terjesztése körül nagy érdemeket szerzett leányegyházat 300 korona segélyre érdemesnek tartja s kérelmét meleg pártolással terjeszti fel a főtiszteletű egyházkerületi közgyűlésre.

92. Lengyel Imre radna-lippai lelkész, ki a lippai r. kath. elemi és polgári leányiskolában már 3 év óta tanítja a vallást és e mun-

kájáért még soha díjazásban nem részesült, 200 korona segélyt kér a Református Segélyegylettől.

Egyházmegyénk közgyűlése azon elv alapján, hogy méltó a munkás az ő bérére, 200 korona jutalom engedélyezése céljából pártolólag terjeszti fel Lengyel Imre lelkész kérvényét a főtiszteletű egyházkerületi közgyűlésre.

93. A cserméi egyház úgy a maga, mint tagjainak vagyontalanságára hivatkozva, nagy és terhes adósságára, tetemes költségvetési hiányára, ezenkívül a románok által lakott községben ref. egyházi és magyar nemzeti missiót teljesítő hivatására mutatva, adósságtörlesztésre 300 korona Ref. Segélyegyleti segélyért folyamodik.

Egyházmegyénk közgyűlése a nagy adósággal terhelt cserméi egyházat 300 korona segélyre melegen ajánlja s kérvényét pártolólag terjeszti fel a főtiszteletű egyházkerületi közgyűlésre.

94. A cserméi egyház templom és lelkészlak építéséből keletkezett adósságának törlesztésére 1000 korona *közalapi* segélyt kér. Kérvényét azzal indokolja, hogy bár már összesen 6000 korona közalapi tőkesegélyben részesült, 7384 korona 64 fillér adósságának ügyét rendezni nem képes, a kamatokat nehezen tudja fizetni, annál kevésbé tőkét törleszteni. Az egyház évi bevételei még a rendes szükségletet sem fedezik. Vadas Gyula volt lelkészével a templomépítés költségeinek elszámolására nézve folytatott perét elvesztette, ami újabb 600 korona terhet rótt az egyházra. A lelkészlak építéséből kifolyólag pedig 200 koronát kell utánfizetnie. Az egyház tagjai szegények, fekvő vagyonnal nem rendelkeznek. A kisded egyház az idegen nemzetiségek által lakott vidéken úgy református, mint magyar nemzeti tekintetben híven teljesíti missióját.

Egyházmegyénk közgyűlése aggódva látja, hogy miként merül lejebb-lejebb az adósság tengerébe a jobb sorsra érdemes s úgy a magyarság, mint a reformátusság szempontjából fontos missió teljesítésére hivatott cserméi egyház: ugyanazért, hogy a tönkrejutástól megmentse, kérvényét 1000 korona egyszersmind denkori közalap-segélyre pártolólag terjeszti fel a főtiszteletű egyházkerületi közgyűlés útján a konventhez.

95. Kócsa Károly pankotai lelkész azon megokolással, hogy — mivel a pankotai egyházhoz 24 község tartozik, 280—300 ref.

élekkel, 8 állami elemi, egy polgári iskolába járó 49 tankötelessel s ezek között Világos és Silangyia előkelő helyzeténél s híveinek jelentékenyebb számánál fogva állandó gondozást igényel, — 40 évet betöltött lelkészi szolgálat után az öreg korral együtt járó gyakori gyengélkedései, betegeskedései miatt nincs már azon helyzetben, hogy ily nagy munkatéren egymaga, saját költségén utazgatva munkálkodjék: kérelmezi a pankotai egyház mellett a missiói kör szervezését, a missiói teendőknek állandó káplánság felállításával való ellátását addig, míg híveink a gondozás hiánya miatt végképen el nem züllenek, felekezetnélküliekké nem lesznek. Ha pedig ez a közeljövőben nem létesülhet, míg ereje, egészsége engedi, mint eddig, úgy ezután is készséggel teljesíti a szórványokban levő tanköteles gyermekek vallásos oktatását, de mivel csekély jövedelméből e célra ma már semmit sem áldozhat, az utazás költségeire 200 korona missiói segélyt kér az országos közalap pénztárából.

Egyházmegyénk közgyűlése felhívja Kócsa Károly pankotai lelkészt, hogy

a) mint kongruás egyházban 40 év óta szolgáló lelkész, egyházmegyénk legközelebbi közgyűléséhez intézzen jó megokolt és kellőleg felszerelt kérvényt káp ántartási átalányért;

b) 200 korona missiói segélyért f. é. október hó 10 ig küldjön be egy külön kérvényt kellő megokolással és felszereléssel az espereshez; egyházmegyénk közgyűlése pedig megbízza és felhatalmazza esperest, hogy e kérelmet pártoló meleg ajánlással ellátva terjessze fel a főtiszteletű egyházkerületi közgyűléshez.

Esperest felkéri még hogy amikor közgyűlésünk (19—1910.) határozata alapján a missiói körök új beosztásáról tervezetet készít, tegyen javaslatot arra nézve is, hogy a pankotai missiói kör miként lenne szervezhető.

96. A pankotai egyház, mely 387 lelket számlál s idegen nemzetiségek és más felekezetek közt magyar református szempontból évek hosszú során keresztül megbecsülhetetlen szolgálatokat teljesít, adósságtörlesztésre 200 korona közalapi segélyt kér.

Egyházmegye közgyűlésünk a pankotai szegény, törekvő egyházat a kérvény indokai alapján 200 kor. egyszersmindenkori segélyre melegen ajánlja s kérvényét pártolva terjeszti fel a főtiszteletű egyházkerületi közgyűlés útján a konventhez.

97. A szintyei leányegyház kellően megokolt és szabályszerűen felszerelt kérvényében előadja, hogy a tavaszi hosszas esőzések folytán iskolai épületének alapja lesüllyedt, falai megrepedeztek annyira, hogy az összeomlással fenyegető épületből hatósági intézkedésre növendékeket, tanítót kilakoltatni s az egész épületet lebontani kellett. Hogy a tankötelesek oktatás nélkül ne maradjanak, a tanító 570 korona fizetéskiegészítési államsegélyét el ne veszítse, az iskolai épület s tanítói lakás sürgős felépítése elkerülhetetlenné vált. Bár az állami iskolai hatóság képviselője felszólította az egyháztagokat iskolájuknak állami kezelésbe adására, a megoldásnak nem ezen könnyebb módját választották, hanem minden erejüket megfeszítve, az épület fölemeléséhez fogtak. Azonban a 3510 korona 73 fillér építési költséget önmaguk erején előállítani nem tudván, 1200 korona közalapi egyszersmindenkori segélyért folyamodnak. A leányegyház 261 lelket számlál, nemzetiségi vidéken a magyarság és református vallás ügyét buzgón és sikeresen szolgálja. Az egyháztagok szegények, az 1883. év óta lassanként kötözködtek be Szintye román községbe a közeli uradalmakból, hol mint cselédek szolgáltak.

Egyházmegyénk közgyűlése a buzgó, segélyezésre érdemes szintyei leányegyházat, mely iskolájához a súlyos csapás és állandó kísértések dacára is oly nagy kitartással ragaszkodik, a kérvényben feltüntetett tényleges indokok alapján 1200 korona egyszersmindenkori segélyre melegen ajánlja s kérvényét pártolólag, első helyen terjeszti fel a főtiszteletű egyházkerületi közgyűlés útján a konventhez.

98. Szabó József borossebesi lelkész egyháza nevében 400 korona segélyt kér a lelkészi lakás befedésére. Kérelmét azzal okolja meg, hogy az egyház adós, tagjai szegények, a múlt évben jégverés, az idén levélpenész és lisztharmat okozott nagy károkat szántóföldön, szőlőskertben, emiatt még a rendes egyházi adót is nehezen fizetik.

Egyházmegyénk közgyűlése az idegen nemzetiségek közt levő, szűkölködő, segélyre igénnyel biró borossebesi egyházat felhívja, hogy jól megokolt és kellően felszerelt kérvényt folyó évi okt. —-ig nyújtson be az espereshez, akit felkér és meghatalmaz egyházmegyénk közgyűlése, hogy a borossebesi egyházat 200 korona *közalapi* egyszersmindenkori segélyre a főtiszteletű egyházkerületi közgyűlés útján a konventhez pártoló ajánlással terjessze fel.

99. A belényesi református egyház a Gusztáv Adolf alapítványi ev. egyesülethez lelkészi és tanítói lakás renoválására egyszersmindenkorra 6000 korona, hitoktató fuvarköltségére 300 kor. évi rendes segélyért folyamodik.

Egyházmegyénk közgyűlése a belényesi református egyházat, melynek tagjai Belényes községben és környékén 40,000 lélek más felekezetű lakosok közt szétszórva szegénységben élnek, 6000 korona építési és 300 korona vallástanítási fuvardíj hiányára tekintettel Gusztáv Adolf alapítványi ev. egyesületi segélyre pártolólag terjeszti fel a főtiszteletű egyházkerületi közgyűlés útján a konventhez.

100. A radnalippai egyház a Gusztáv Adolf-egylettől templomépítésre 27,436 korona segélyt kér.

Egyházmegyénk közgyűlése a radnalippai református egyházat, mely 27,677 más felekezetű lakos között 63 községben szétszórtan élő református és ág. h. evangélikus vallású hívek lelkigondozását teljesíti, 27,436 korona templomépítési költség hiány feltüntetése mellett Gusztáv Adolf alapítványi ev. egyesületi segélyre melegen ajánlja s kérvényét pártolólag terjeszti fel a főtiszteletű egyházkerületi közgyűlés útján a konventhez.

101. Hadházy Kálmán tanácsbíró és Ónody Sándor, mint egyházmegyénk elnökségének az okányi lelkész-választáson megbízottai, beterjesztik a választási jegyzőkönyveket, melyek szerint f. é. július 3-án véghezvitt választás eredményre nem vezetett, mivel a beadott 266 érvényes szavazatból egyik pályázó sem kapta meg az általános szavazattöbbséget, miért is a két legtöbb szavazatot nyert Enyedy Sándor és Elek Sándor között a szavazatszedő küldöttség elnöke a szűkebb körű szavazást elrendelte s annak véghezvitelét — tekintettel az idő előrehaladottságára — más napra, azaz július 4-re halasztotta, amikor is a beadott 306 érvényes szavazat közül 214 szavazattal Elek Sándor szeghalmi segédlelkészt választották meg az okányi egyházközség lelkészévé.

Egyházmegyénk közgyűlése, mivel a folyó évi július 3-ikán és 4-én véghezvitt lelkészválasztás Okányban egyházi törvényeink értelmében folyt le, a választást megerősíti, az új lelkészt állásában szeretettel üdvözli, működésére Isten áldását kéri.

Felhívja megválasztott lelkészt 3 hónap alatt

nyilatkozni, hogy egyházmegyénk lelkészi gyámintézetének óhajt-e tagja lenni?!

102. A nagyszalontai ref. egyházmegyei Tanítóegyesület kéri az egyházmegyei közgyűlést, hogy a felekezeti tanítók fizetésének az államiakéval való egyenlősítése érdekében az iskolafentartó egyházakat határozatban felhívni kegyeskedjék.

Egyházmegyénk közgyűlése a legteljesebb mértékben méltányolja és értékeli azt a nemes munkát, melyet a református tanítói kar úgy a magyar nemzeti kultura, mint református egyházunk szempontjából kifejt, éppen ezért szíves készséggel tesz eleget a kebelébe és felügyelete alá tartozó tanító-egyesület kérelmének, úgy azonban, hogy nem az iskola fentartó egyházakat hívja fel, hanem kéri az egyházkerületet s ennek útján a konventet, hogy az államtól kérjék a felekezeti tanítók fizetésének az államiakéval való egyenlősítését.

103. Az 1907. évi XXVII. t.-c. végrehajtása tárgyában kiadott 76,000—1907. számú Utasítás 19. §-a elrendeli, hogy minden iskolafentartó köteles a törvény 12. §-ában megjelölt határidőn belül az általa működésben tartott iskola minden egyes tanítója részére névre szóló díjlevelet kiállítani s azt egy példányban az illetékes közigazgatási bizottság részére is beküldeni.

Egyházmegyénk esperesi hivatala a tanítói díjleveleket a belényesi kir. tanfelügyelőségi kirendeltséghez beosztott tanítói állások díjleveleinek kivételével Bihar vármegye közig. bizottságához be is terjesztette, de a közig. bizottság azokat esperesi hivatalhoz visszaküldte, mivel a díjleveleket az iskolafentartók részint az 1907. évi XXVII. t.-c. végrehajtási utasításnak 19. §-ában, részint a 2639/5630—909. kb. sz. a. átiratában foglaltak figyelmen kívül hagyásával állították ki.

Kéri espores egyházmegyei közgyűlésünk további intézkedését.

Egyházmegyénk közgyűlése elrendeli, hogy a területén levő iskolafentartó egyházak tanítóik díjlevelét bélyegtelen íven 5 egyező példányban újból állítsák ki.

1. A díjlevél névre szóló legyen.
2. Iskolaszéki elnök, jegyző és gondnok írják alá.
3. A díjlevelek adatai mindenben egyezzenek a javadalmi jegyzőkönyv adataival.

4. Szét kell választani a tisztán tanítói és énekvezéri jövedelmet.

5. A díjlevélben fel kell tüntetni a javadalmak kiszolgáltatási idejét.

6. Fel kell venni a fizetést kiegészítő államsegély összegét, hivatkozással az ezt engedélyező miniszteri leirat számára; *a korpótlékot azonban ki kell hagyni.*

7. A természetben való lakás bérértékét, vagy ahol a tanító lakbért kap, mindenütt ki kell tenni a díjlevél értékelési rovatán kívül.

8. A díjlevelek formáját illetőleg minden iskolafentartó a tiszántúli református egyházkerület 19—1910. számú határozatában foglalt mintát tartsa szem előtt.

9. A díjlevelek 5 egyező példányát, valamint az azok kiállításának alapjául szolgáló javadalmi jegyzőkönyv lelkész által hitelesített 1 példányát minden tanítói állás után f. é. december 1-ig minden iskolafentartó egyház elmulaszthatatlan kötelességének ismerje esperesi hivatalhoz beküldeni.

Egyházmegyénk közgyűlése felhatalmazza esperest, hogy a fent írt módon kiállított díjleveleket egyházmegyénk nevében erősítse meg s belőlük 4—4 példányt végleges megerősítés végett terjesszen fel a tiszántúli református egyházkerületre, 1—1 példányt pedig az illetékes vármegye közigazgatási bizottságához.

104. A nagyszalontai református egyházmegyei tanítók Segélyegyesületének elnöksége egyházhatósági megerősítés végett beterjeszti a Segélyegyesület módosított alapszabályait. Az alapszabályok módosítását az Segélyegyesület közgyűlése úgy részleteiben, mint egészében elfogadta.

Egyházmegyénk közgyűlése a bemutatott módosított alapszabályokat helyben hagyja, megerősíti s s útasítja a Segélyegyesület elnökségét, hogy azokat nyújtsa be végső megerősítés végett a m. kir. belügyminiszteriumhoz.

105. Az egyházmegyei tanítói Segélyegyesület elnöksége beterjeszti a Segélyegyesület számadását az 1909 május 1-től 1910 május 1-ig terjedő egy évi időről. A számadásokat az egyesület

pénztárvizsgáló bizottsága 1909 december 30-án, az egyesület választmánya 1910 május 17-én megvizsgálta és jóváhagyta.

Külön mellékletként beterjeszti az elnökség a vallás- és közoktatásügyi miniszterium által adományozott 1000 korona tőkére vonatkozó elszámolását.

A segélyegyesületi számadás főbb tételei:

1909 május 1-én az egyesület vagyona volt készpénzben és értékpapirban	57,174 K	81 f
1910. május 1-ig kamat s egyéb bevétel	6,595 K	80 f
Összesen . .	63,770 K	67 f
Ebből levonva az egy évi összes kiadást . .	4,119 K	60 f
marad . .	59,165 K	01 f
Hozzá tagsági díj, kamathátralék s alapok .	1,830 K	80 f
1910. évi május 1-én az egyesület vagyona .	61,481 K	81 f

hatvanegyezer négyszáznyolcvan korona és 81 fillér.

Kamathátralék 159 K 80 f, több mint előző évben 81 K 35 fillérrel.

Tagdíjhátralék 153 K 50 f, több mint előző évben 29 K-val.

Szikszay-alap 100 korona.

Nagy Dániel-alap 371 korona 91 fillér.

Balogh József és fia-alap 359 korona 20 fillér.

Nagy Ferenc-alap 200 korona.

Szőke János-alap 400 korona.

Egyházmegyénk közgyűlése a tanítói Segélyegyesület beterjesztett, a választmány, valamint a közgyűlés által megvizsgált és elfogadott számadását az 1909 május 1-től 1910. évi május 1-ig terjedő időről jóváhagyó tudomásul veszi s a pénztárnok részére a felmentvényt, a szokásos fentartással, a maga részéről is megadja.

A vallás- és közoktatásügyi miniszterium által adományozott 1000 K tőkére vonatkozó számadást jóváhagyás végett a főtiszteletű püspöki hivatal útján felterjeszti a vallás és közoktatásügyi miniszteriumhoz. Utasítja az egyesület vezetőségét, hogy a tagdíjjal több évről hátralékos Mangu Áron, Szentessy Elek, Kiss Ernő Lajos, Kovács Lajos és Sarkadi Ilona tagokkal szemben, kik közül az első három a Segélyegyesületnek még kamatokkal is adósa, egyházmegyénk 1909 április 15-én tartott gyűlésének 24. sz. határozata értelmében az esperesi hivatal intézkedését felelősség terhe mellett okvetlenül vegye igénybe.

106. A jegyzőkönyv hitelesítésére

esperes elnöklete alatt s a jegyzők közbenjöttével Böszörményi Lajos, Balog Elek dr., Hadházy Kálmán, Szarka Sándor dr. Nagyszalontán lakó tanácsbírákat kéri fel és bízza meg egyházmegyei közgyűlésünk;

minek megtörténte után — több tárgy nem lévén — egyházmegyei gondnok rendes gyűlésünket berekesztette.

Hitelesítettük

Nagyszalontán, 1910. évi október hó 12.

Balog Ambrus
esperes.

Balog Elek dr., *Böszörményi Lajos*, *Szarka Sándor* dr.,
egyházmegyei tanácsbírák

Bírósági űlés.

107. „*Jegyzőkönyv.* Felvétetett Nagyszalontán, 1910. szeptember hó 16-ik napján a nagyszalontai református egyházmegyei rendes bíróságnak, mint fegyelmi bíróságnak *Budai János* berekböszörményi lelkésznek egyházmegyénk bírósága által 1907 április 22-én, Nagyszalontán hozott —. számú ítélete ellen beadott *perújítási kérelme* ügyében tartott tárgyalásáról.

Jelen voltak: Tisza István gróf egyházmegyei gondnok, mint tárgyalást vezető elnök; Balog Ambrus esperes, mint társelnök, Balog Elek dr., Tisza Kálmán gróf, Gécsi Imre, Bagdi János, Böszörményi Lajos, Nagy Imre, Hadházy Kálmán. Ügyészség részéről: Szarka Sándor dr. egyházmegyei ügyész. Jegyzőkönyvvezető: Szabó Lajos. Budai János perújítást kérő fél.

Tárgyalás alatt van Budai János berekböszörményi lelkésznek egyházmegyénk bírósága által 1907 április 22-én, Nagyszalontán hozott —. számú ítélete ellen beadott perújítási kérelme.

Elnök a gyűlést megnyitja s felhívására Hadházi Kálmán és Szarka Sándor dr. tanácsbírák személyöket illetőleg érdekeltséget jelentenek be, mivel Hadházy Kálmán a perújítás tárgyát képező fegyelmi bírósági ügyben, mint vizsgálóbíró s Szarka Sándor dr. pedig a perújítás ügyében, mint ügyész szerepelt, miért is elnök kimondja, hogy Hadházy Kálmán és Szarka Sándor dr. tanácsbírák a jelen ügy tárgyalásában és az ítélethozatalban nem vehetnek részt. A bíróság — mivel érdekeltségi és illetékességi kifogást sem a bíróság többi tagjai, sem a jelenlevő fél nem tettek, — szabályszerűen megalakult.

Az ügy érdemleges tárgyalása elrendeltetvén, Szabó Lajos előadó ismerteti az ügy állását.

Ennek megtörténte után elnök felhívja Budai János perújítást kérelmezőt, hogy az ügyre vonatkozó állításait és bizonyítékait terjessze elő.

Budai János ezen jogával élni nem kíván, miért is elnök a tárgyalást berekeszti és zárt tanácskozás után nyílt ülésben kihirdeti a fél jelenlétében a bíróság egyhangúlag hozott következő

ítéletét:

A nagyszalontai református egyházmegye rendes bírósága, mint fegyelmi bíróság, Budai János perújítási kérelmét elutasítja.

Indokolás:

Kérelmező a perújítás megengedhetőségének alapjául szolgáló új bizonyítékot fel nem hozott. Az enyhítő és súlyosbító körülményeket az első bíróság kellően mérlegelte, de ilyenek fennforgása a perújításra alapul úgy sem szolgálhatnak.

Kérelmező kérésének alapja az, hogy a világi bíróság felmentette őt azon vádak alól, melyekért az egyházi bíróság elítélte.

Az első pontban azt akarja bebizonyítani, hogy ő akkor, mikor az ismert módon tankönyvet rendelt maga s a gondnok aláírásával nem követett el büntetésre méltó cselekményt. Tagadja, hogy a gondnok nevét ő annak tudta nélkül írta volna a megrendelés alá, hivatkozik az ügyészi végzésre, mely az e címen ellene indított vizsgálatot beszüntette. Nem követett el büntetésre méltó cselekményt, mert csak azt a formát követte a megrendelésnél, ami minden egyházban a rendes uzus s amit azelőtt is követett a berekböszörményi egyház.

Egy szót sem szól azonban arról, hogy az egyházmegyei bíróság nem a megrendelésért ítélte őt el, hanem azért, mert a megrendelt könyvek árát ki nem fizetve, engedte, hogy azért az egyházat pereljék, sőt az egyház ingatlanaira bírói árverést is vezessenek. Erről egy szót sem szól, hanem ehelyett hosszasan beszél a tankönyv mizériákról s az egész dolog ódiumát egyes tanítókra hárítja, akik lelketlenül jártak el vele szemben azért, mert a tankönyv eladásából eredő haszontól elestek.

A csatolt ügyészi végzés, mely tulajdonképen az egyetlen momentum, ami az egész ügyben figyelmet érdemel, mindenre alkalmas, csak perújítási okmánynak nem. Nem hogy megdöntené ez az egyházmegyei bíróság ítéletét, hanem ellenkezőleg, csaknem szószerint megerősíti, midőn kimondja, hogy „a sommás per íratai által igazolt azon ténnyel, hogy terhelt (t. i. Budai János) a per során nem tett kifogást az ellen, miszerint alperesként nem ő, hanem az egyházközség szerepelt, meg van cáfolva terheltnek azon védekezése, hogy a könyveket saját nevében, mint magánember rendelte s így kétségtelen, hogy a megrendelés érvényességéhez a megrendelő-lapon a gondnok aláírására is szükség volt, amely nélkül az egyházra kötelezettség nem származott volna".

Megszünteti ellene az eljárást az ügyészség azért, mert nem tekinthető kizártnak, miszerint a megrendelő-lapra gondnok nevét

annak előzetes engedélye alapján írta fel s ezt az akkor nagyon elfoglalt Vad Sándor elfelejtette. Tehát nem azért szüntette meg az eljárást, mintha beigazolást nyert volna, hogy névaláírásra valósággal fel volt hatalmazva, hanem csak azért, mert ez nem tekinthető kizártnak. De a lényeg nem is ez, hanem az, hogy saját adósságáért engedte az egyházat perelni, végrehajtani. Ez tehát az egyházi bíróság ítéletét egyáltalán nem érinti.

A második pontban az alapok kezelése körül követett eljárást igyekszik védeni. A csatolt új bizonyítékok 1903—4—5-ről szólanak, tehát az ítélet előtti évekről; ezekről a tárgyalás alkalmával Budainak tudnia kellett, de bizonyára tudta azt is, hogy ezek a dolog érdemére vonatkozólag teljesen közömbösek, nem bizonyítottak volna semmit akkor sem, nem bizonyítanak ma sem. Csak azt mutatják, hogy az alapok kezelésénél bámulatos felületességgel járt el lelkész is, a presbiterium is, amit különben a hivatkozott ítélet is megállapít.

Az új okmány, a táblai ítélet, a Márki-féle alapra vonatkozik, melyért az egyházi bíróság sem vonta felelősségre Budait.

Elnök felhívja Budai Jánost, hogy megnyugszik-e az ítéletben, vagy felebbez? ! Budai János megnyugszik az ítéletben, tehát az ítélet jogerős.

K. m. f.

Balog Ambrus sk., lelkészi elnök. *Szabó Lajos*, jkvezető." *Tisza István* s. k., világi elnök.

108. *Jegyzőkönyv.* Felvétetett Nagyszalontán, 1910 szept. hó 16-án a nagyszalontai református egyházmegye bíróságának, mint fegyelmi bíróságnak Kerekes Sándor berekböszörményi református egyházgondnok és társai, valamint a berekböszörményi presbiterium panasza folytán *Buday János* berekböszörményi lelkész ellen folyamatba tett *fegyelmi ügyben.*

Jelen voltak: A bíróság részéről: Tisza István gróf egyházmegyei gondnok, mint tárgyalást vezető elnök, Balog Ambrus esperes mint társelnök, Nagy Imre, Balogh Elek dr., Tisza Kálmán gróf, Csécsi Imre, Bagdi János, Böszörményi Lajos, Hadházy Kálmán tanácsbírák, utóbbi előadó, Szabó Lajos jegyző.

A felek részéről: ifj. Hadházy Kálmán dr., mint ügyész, Kerekes Sándor, Puskár János panaszosok, Budai János panaszlott. Elnök megállapítja, hogy a felek szabályszerűen megidéztettek.

A bíróság tagjai elnök felhívására kijelentik, hogy hivatalból figyelembe veendő érdekeltségi eset fenn nem forog.

Megjelent felek a bíróság tagjai ellen érdekeltségi kifogást nem emelnek.

Elnök a bíróságot szabályszerűen megalakultnak nyilvánítja, egyszersmind felhívja előadót az ügy ismertetésére.

Hadházy Kálmán előadó az ügyet a következőkben ismerteti:

Berekböszörményi gondnok Kerekes Sándor és 13 presbiter társa 1910 február 26-iki kelettel panaszt adtak be az esperesi hivatalhoz Budai János lelkész ellen, melyben panaszolják, hogy Nadányi Károly ottani birtokos a lelkész kezéhez vett összeget az egyház gondnokának átal nem adta, ellene adót soha ki nem vetett, a bizottságot, mely az adó kivetésére kiküldetett, össze nem hívta, hanem önkényűleg eszközölte az adókivetést.

Mellékelnek egy presbiteriumi jegyzőkönyvi kivonatot, mely szerint gondnok azon előterjesztését vizsgáltassák meg, vajjon Nadányi Károly birtokos csakugyan fizetett-e egyházi adót, a presbiterium nagy többséggel magáévá tette. A presbiteri gyűlés az esperesi hivatal 76—910. számú rendeletére lett összehíva.

Mellékelnek Nadányi Károly birtokostól a presbiteriumhoz intézett levelet, melyben igazolja, hogy 1906. évi november havában a lelkész kezéhez fizetett egyházi adóban 60 koronát és azt 1910 január havában lelkész visszafizette, mert mint mondta, nem tudta biztosan, mennyit kell a nevezett birtokosnak fizetni.

Lelkész ezen presbiteri gyűlésnek beadott Nadányi Károly birtokostól kapott két levelet, mely levelek ugyanazt igazolják.

Az esperesi hivatal a panaszt nyilatkozattétel végett kiadta panaszlott lelkésznek, ki nyilatkozatában beismeri, hogy ő hozta tudomására nevezett birtokosnak azt, hogy birtoka után a reá eső adónak 25%-át fizetni tartozik, mire Nadányi Károly kezéhez adott 60 koronát azzal, hogy fizesse be helyette egyházi adótartozását.

Nyilatkozatában előadja lelkész, hogy 1909. évben már mondta Kerekes gondnoknak, hogy a Nadányi Károly adóját rendezni kell, mert erre megbízása is van s az 1910. évi kivetésnél akarta a birtokost adó alá felvenni, mert még azt is akadálynak tekintette, hogy Nadányi Károly levele szerint birtokainak fele kiskorú gyermekeié.

Hogy önkényűleg járt volna el az adókivetésnél, azt tagadja s az egyházfitól vett levéllel igazolja, hogy az egyházi adófizetőket mind a három tizedben 2—2 presbiter írta össze az egyházfival s Kerekes Sándor gondnokra hárítja a felelősséget arra nézve, hogy Nadányi Károly még az 1910. évi adófizetők közül is kimaradt. Csatolja erre vonatkozólag a községi bíró igazolványát.

Az esperesi hivatal az egyházmegyei ügyész véleményét kikérte s annak indítványához képest a nagyvárad-vidéki királyi járásbíróságot megkereste Nadányi Károly kihallgatása végett.

Nadányi Károly eskü alatt bizonyította, hogy egyházi adó-

jának kiegyenlítésére adott által panaszlott lelkésznek egy összeget, melynek mennyiségére most már nem emlékezik, de emlékezik arra, hogy azt hivatalosan, mint lelkésznek adta át, ki valami írásfélét adott neki által. Ugyan e tanú bizonyította még, hogy az elmúlt télen panaszlott felkereste őt budapesti lakásán s arra kérte, vegye vissza tőle az egyházi adóban előzőleg nekie átadott 60 koronát, mert mint mondta, nem tudja kiszámítani, hogy mennyit kell tanúnak egyházi adóban fizetni.

Az egyházmegyei ügyésszel közöltetvén a tanú vallomása, vádat emelt panaszlott lelkész ellen az E. T. V. t.-c. 34. §. A. 1., 2., 7. pontjaiba ütköző fegyelmi vétség miatt.

Az Elnökség az ügyészi indítványt elfogadva, a fegyelmi eljárást a vizsgálat mellőzésével elrendeli.

Az ügy ismertetése után elnök kérdésére Kerekes Sándor és Budai János szót emelnek s bejelentik, hogy most már van adó kivetve Nadányi Károly ellen.

Elnök kérdésére vádlott lelkész felelte, hogy az állami adót Nadányi Károly fizeti, a birtokívben Nadányi Károly és fiai nevén van a birtok, egyik bíró kérdésére előadja, hogy a felvett 60 koronát átvette és azt magánál tartotta.

Budai János figyelembe venni kéri az ő lelki bántalmait, melyben 3 év óta része van.

Egyházmegyei ügyész a vádat fentartja, azonban az Egyházi Törvények V. t.-c. 34. §. a 7. pontjában ütköző vétség miatt emelt vádat elejti.

Elnök a tárgyalást berekeszti s zárt tanácskozás után nyílt ülésben kihirdeti a bíróság egyhangúlag hozott *ítéletét*, mely a következő :

> A nagyszalontai református egyházmegye bírósága, mint fegyelmi bíróság Kerekes Sándor berekböszörményi egyházgondnok és társai, valamint a berekböszörményi presbiterium panasza folytán Budai János berekböszörményi lelkész ellen folyamatba tett fegyelmi ügyben az 1910. évi szeptember hó 16. napján tartott nyilvános ülésében lefolytatott tárgyalás s zárt tanácskozás után meghozta a következő
>
> *ítéletét.*
>
> Budai János berekböszörményi lelkész vétkes az Egyházi törvények V. t.-c. 34. §. A) 1., 2. pontjába ütköző fegyelmi vétségben s ugyanezen t.-c. 35. §. *c*) pontja értelmében a nagyszalontai református egyházmegyei lelkészi gyámintézet javára 100 korona pénzbüntetésre ítéltetik.

Köteles a marasztalási összeget 15 nap alatt különbeni végrehajtás terhe alatt megfizetni.

Indokok.

Lelkész beismerésével bizonyítva van, hogy Nadányi Károly birtokost 1906. évben figyelmeztette, hogy egyházi adót tartozik fizetni, mely figyelmeztetésre Nadányi Károly ugyanakkor átadott kezéhez 60 koronát.

Beismerésével bizonyítva van, hogy ezen 60 koronát soha az egyházgondnokának át nem adta, az egyházi pénztárba be nem folyt, sőt 1910. évi január havában ugyanezt visszaadta Nadányi Károlynak budapesti lakásán, mert mint mondta, nem tudta biztosan, mit kell a nevezett birtokosnak fizetni.

Lelkész mentségére azt hozza fel, hogy az adó Nadányi Károlyra birtokának rendezetlensége miatt nem volt kivetve, s hogy ő szivességet akart tenni, midőn Nadányi Károlytól mint magán ember, átvette a 60 koronát.

Nadányi Károly azonban esküvel erősítette meg azon vallomását, hogy ő a lelkésznek hivatalosan adta átal a 60 koronát, ő egyházi adótartozását kívánta ezzel leróni.

Panaszlott lelkész kötelessége volt az egyházi adó évenként való rendszeres kirovására felügyelni, ezt elmulasztotta.

Panaszlott a berekböszörményi egyháznak kárt okozott azon mulasztásával, hogy a kezéhez még 1906. évben befolyt 60 koronát az egyház gondnokának át nem számolta, de kárt okozott különösen az által, hogy mint a presbiterium elnöke 1902. év óta, mikor Nadányi Károly a berekböszörményi határon birtokot vásárolt, a birtokosra eső adónak kivetéséről nem gondoskodott, a felmerült akadályok elhárítására lépést nem tett, hanem, mert a birtok egyrésze a birtokos kiskorú gyermekeié, beterjesztett nyilatkozatában az egyházi adót ki nem róvhatónak állítja.

Lelkész eljárását nem menti az, hogy az egyházi adót a birtokos birtoka rendezetlensége miatt kivetni nem tudta s igy a már egyszer egyházi köztartozás fejében kezéhez vett összeget visszaadta.

Nem menti a felelősség alól ez a tény, mert 1902. év óta bármennyire rendezetlennek tekintette is a nevezett birtokos birtokviszonyát, az nem lehetett előtte kétséges, hogy a kiskorú gyermekek vagyona után is a vagyon-kezelő, jelen esetben Nadányi Károly kötelezett az egyházi tartozás fizetésére, s mert lelkésznek még az 1909. évi október hó 27-én kimondott felfüggesztéséig sem lett az adó a nevezett birtokos ellen kivetve, ez oly vétkes mulasztása lelkésznek, amit a bíróságnak megtorlás nélkül hagyni nem lehetett. Vádlott tagadásával szemben nincs ugyan beigazolva, hogy a kezé-

hez vett 60 koronát eltulajdonítani akarta, azon ténye által azonban, hogy ezt három éven át magánál tartotta, hivatali kötelessége ellen súlyosan vétett.

A büntetés kiszabásánál figyelembe kellett venni, hogy panaszlott az egyházmegyei bíróság 1907. évi április 25-én *b*) szám alatt hozott ítéletével több rendbeli súlyos fegyelmi vétség miatt 200 korona pénzbüntetésre jogerősen elítéltetett.

Figyelembe kellett venni, hogy ugyanazon bíróság 1910. évi március 30-án 47. sz. a. hozott ítéletével lelkészi állásától elmozdíttatott.

És mégis, amidőn a bíróság most a III. fokú büntetést alkalmazta, figyelembe vette, hogy panaszlott jogellenes cselekménye elkövetési ideje összeesik azon jogellenes cselekmények elkövetési idejével, amelyekért felelősségre vonatott s megbüntetve lett, ez a cselekmény tehát nem a visszaeső bűnösnek a cselekménye és így a kiszabott büntetés megfelelő.

Az ítélet kihirdetése után a felek felebbezési jogukra lett figyelmeztetés után ügyész megnyugszik, Kerekes Sándor és társai, úgy elítélt lelkész felebbezést jelentenek. Mire elnök figyelmeztette felebbezőket, hogy indokaikat 15 nap alatt írásban beadhatják.

Ezen ítélet kérelemre Budai János lelkésszel és panaszosokkal hiteles okmányban közöltetik.

Kmf.

Balog Ambrus s. k., lelkészi elnök. — *Szabó Lajos* s. k. vil. jegyző, jkv. vezető. — *Tisza István* s. k., vil. elnök.

109. „*Jegyzőkönyv.* Felvétetett Nagyszalontán, 1910. évi szept. hó 16. napján a nagyszalontai református egyházmegye rendes bíróságának, mint fegyelmi bíróságnak Ónody Sándor mezőgyáni lelkész és a mezőgyáni prebiterium elleni ügyben tartott tárgyalásáról.

Jelen voltak a bíróság részéről: Tisza István gróf egyházmegyei gondnok, mint tárgyalást vezető elnök, Balog Ambrus esperes, mint társelnök, Nagy Imre, Böszörményi Lajos, Csécsi Imre, Bagdi János lelkészi, Balog Elek dr., Tisza Kálmán gróf, Hadházy Kálmán, Szarka Sándor dr. világi tanácsbírák;

felek részéről: Juhász Károly panaszos, — panaszlott részéről senki;

ügyészség részéről: Szarka Sándor dr.;

jegyzőkönyvvezető: Fogarassy Bálint.

Tárgylás alatt van: Juhász Károly mezőgyáni községi jegyzőnek Ónody Sándor mezőgyáni lelkész és a mezőgyáni presbiterium ellen emelt panasza, mint fegyelmi bírósági ügy.

Elnök az ülést megnyitván, az V. t.-c. 54. §-a értelmében felhívja a bíróság tagjait a tekintetben való nyilatkozásra, hogy tudomásuk szerint nem forog-é fenn valamelyikükre nézve a 49. §-ban felsorolt hivatalból figyelembe veendő érdekeltségi eset?

Nem forog.

Felhívja elnök a feleket és képviselőiket, hogy nincsen-é a bíróság valamelyike ellen törvényen alapúló érdekeltségi kifogásuk?

Nincs.

Erre elnök megállapítja, hogy a bíróság érdektelen tagjai kellő számban vannak jelen és hogy az szabályszerűen megalakult.

A bíróság elnöke konstatálja, hogy a felek szabályszerűen megidéztettek.

A bíróság elnöke felhívja a feleket, hogy a bíróság illetékessége tekintetében van-é előadni valójuk?

Nincs.

A bíróság elnöke ezután elrendeli az ügy érdemleges tárgyalását. Böszörményi Lajos előadó ismerteti az ügy állását a következőkben:

Juhász Károly mezőgyáni jegyző 1910. évi június hó 23. napján fegyelmi feljelentést adott be az esperesi hivatalhoz Ónody Sándor mezőgyáni lelkész és presbiteriuma ellen az E. T. V. t.-c. 34. §. *A*) 1, 2, 3. és 6. pontjai értelmében s azzal vádolja Ónody Sándort és a vezetése alatt álló prebiteriumot, hogy, 1-ször: hivatalos kötelességét szegte meg azáltal, hogy ő reá adót nem vetett, 2-szor ezen cselekmény-, vagy mulasztásból az egyháznak kára származott és jogos haszna maradt el, 3-szor, hogy két évig tartó adóztatását a presbiterium 1909. évben beszüntette s bár ő kérte, hogy adóztassák meg, a lelkész ezen kérelmét valószínűleg elő sem terjesztette, be sem iktatta, őt kérelme elintézéséről nem értesítette, sőt folyó évben beadott felszólalására azt állította, hogy „kérhette volna megadóztatását, de nem tette". Ezen állításnak megcáfolására beterjeszti Ónody Sándornak 1909. évi május hó 19-én kelt sajátkezűleg írott levelét, melyben ezt mondja: „mivel jegyző úr felvételét maga kéri, e kívánalmát utólag a presbiterium elibe terjesztem". (1/a.) Ezen cselekmények által hivatalos hatalmukkal éltek vissza, csakis azért, hogy őt választói és választhatói jogától megfosszák. Panaszkérvénye mellé csatolja még az esperesnek 1910. évi június hó 18-án 624. sz. a. kelt végzését, melyben őt felszólamlási kérvényével elutasítja s a mezőgyáni presbiterium által kiküldött felszólamlási bizottság 1—1910. határozatát helybenhagyta. (1/b.)

Ezen panaszkérvényre Ónody Sándor lelkész és a presbiterium „együttes nyilatkozatot" (2) terjesztettek fel az esperesi hivatal-

hoz — 1910 július 17-én, — melyben kifejtik, hogy sem a lelkész, sem a presbiterium nem élt vissza hivatalos hatalmával, mert Juhász Károly 1908. évi adója ellen fellebbezett az egyházmegyei közigazgatási bírósághoz, mely végzésileg utasította a presbiteriumot, hogy Juhász Károly állami adójáról hivatalos bizonyítványt szerezzen be. A presbiterium ezen végzéssel eleget tett s 1909. évi január hó 22-ikén III. sz. határozatával Juhász Károly adóját 4 kor. 80 fillérben állapította meg s egyszersmind kötelezte, hogy az adóbizonylat kiállítási díját — 3 kor. — megfizesse.

Panaszló eljárásának helytelenségét bizonyítja az is, hogy bár az 1910. évi egyházi adókönyvbe sem vétetett fel s bár ő ezen adófőkönyvet nemcsak látta, hanem 1909. évi december 24-én hivatalosan igazolta, hogy az a községházánál 15 napig közszemlére volt kitéve: még sem élt ellene felszólamlással, mikor arra ideje lett volna és így nem a lelkész és presbiterium, hanem Juhász Károly oka annak, hogy ö nem egyházi adófizető.

Ezek alapján indokoltnak tartják, hogy Juhász Károlyt az egyházi adót fizetők sorából hihagyták, mert a presbiterium nem akart vele örökösen hadi-lábon állani pár korona adója miatt, melynek helyes kivetése nem állott módjában az egyháznak, mivel Juhász Károly állami adója csakis a nagyszalontai adóhivatalnál volna kinyomozható, minek utánjárási költségeit az ő adója nem fedezi.

Juhász Károlynak lelkészt illető azon vádja, hogy kérelmét a presbiterium elé nem terjesztette, bár azt megígérte, nem felel meg a valóságnak, mert lelkész azon levele, melyben az ígéretet tette, 1909. évi május 19-én kelt s a kérelem már az 1909. évi június hó 6. napján tartott gyűlésen tárgyaltatott s arra vonatkozólag a presbiterium határozatot hozott, a presbiterium határozatáért pedig a lelkész külön nem felelős.

Az egyházmegyei ügyész a fegyelmi eljárás és vizsgálat elrendelését véleményezte. (4)

Az egyházmegye elnöksége az ügyészi vélemény meghallgatása után a fegyelmi eljárást a vizsgálat mellőzésével elrendelte azon indok alapján, hogy a presbiterium panaszost az adózók névjegyzékéből tudva és akarva kihagyta; ezáltal törvényes kötelességét szegte meg; egyrészről az egyháznak okozott kárt, másrészről panaszost, mint egyháztagot, alkotmányos jogától fosztotta meg. Súlyosbító körülményül tudja be azt, hogy panaszlott presbiterium e mulasztást Juhász Károly önkéntes jelentkezése után sem orvosolta.

Ezután elnök felhívja a jelen levő panaszost, hogy az ügyre vonatkozó állításait és bizonyítékait terjessze elő.

E felhívásra Juhász Károly a fentieket fentartva előadja,

hogy az ő egyházi adóját képzelt állami adó után vetette ki a presbiterium, pedig ő adókönyvecskéjét átadta, de a presbiterium tudni sem akart ennek alapján a kivetésről ; hozzá nem jött átírat vagy felhívás, hogy az adóbizonylatért járó 3 koronát megfizesse ; az 1909. évi június hó 6-iki presbiteri határozatot vele nem közölték, arról őt nem értesítették.

A bizonyító eljárás során kiderül, hogy a csatolt iratokból nem állapíthatók meg azon presbiterek nevei, kik a vádbeli cselekményt elkövették.

Erre elnök a tárgyalást berekeszti és zárt tanácskozmány után nyilt ülésben kihirdeti a bíróság következő

végzését :

A nagyszalontai ref. egyházmegye rendes bírósága, mint fegyelmi bíróság Ónody Sándor mezőgyáni lelkész és a mezőgyáni presbiterium ellen Juhász Károly mezőgyáni községi jegyző által emelt panaszos ügyben a bizonyítás kiegészítését szükségesnek tartván (E. T. I. t.-c. 46. §.), az ügy tárgyalását felfüggeszti s ezúttal ítéletet nem hoz.

Elnökséget pedig megbízza, hogy a mezőgyáni presbiterium 1909. évi június hó 6-án tartott gyűlésének jegyzőkönyvét, mely panaszlott presbiterek neveit feltünteti, szerezze be s ezzel az iratokat kiegészítve, terjessze egyházmegyénk bíróságának legközelebb tartandó ülése elé.

Megokolás :

Az E. T. I. t.-c. 46. §-a értelmében a presbiterium határozatáért csak azon presbiterek vonhatók felelősségre, akik a káros vagy hártányos intézkedésben részt vettek. Minthogy a beterjesztett iratok nem tüntetik fel azon presbiterek neveit, akik a panasz tárgyát képező határozatot hozták : a tárgyalást felfüggeszteni s a vonatkozó jegyzőkönyv beszerzéséről gondoskodni kellett.

Ezen végzést a kihirdetés után a jelen levő fél tudomásul vette, a jelen nem levőknek pedig kiadatni rendeltetett.

K. m. f.

Balog Ambrus,
lelkészi elnök.

Fogarassy Bálint,
jkv. vezető.

Tisza István gróf,
világi elnök."

110. „*Jegyzőkönyv.* Felvétetett Nagyszalontán 1910. évi szeptember hó 16. napján a nagyszalontai református egyházmegye rendes bíróságának, mint közigazgatási bíróságnak üléséből.

Jelen voltak a bíróság részéről : Tisza István gróf egyházmegyei gondnok, mint tárgyalást vezető elnök, Balog Ambrus esperes, mint társelnök, Nagy Imre, Böszörményi Lajos, Csécsi Imre, Bagdi János lelkészi, Balog Elek dr., Hadházy Kálmán, Szarka Sándor dr. világi tanácsbírák ;

felek részéről : ifj. Héder Lajos és több társa panaszosok, Gyapjas Mihály, Sándor István, Farkas Károly, Boros Ferenc és P. Sándor Károly panaszlottak ;

ügyészség részéről : Szarka Sándor dr. ;

jegyzőkönyvvezető : Fogarassy Bálint.

Tárgyalás alatt van ifj. Héder Lajos és társainak, nagyzerindi lakosoknak Gyapjas Mihály, Sándor István, Farkas Károly, Boros Ferenc és P. Sándor Károly presbiterek ellen beadott panasza, mint közigazgatási bírósági ügy.

Elnök az ülést megnyitja s miután felhívására érdekeltségi és illetékességi kifogást senki sem jelentett be, megállapítja, hogy az egyházmegyei közigazgatási bíróság rendes ülésének érdektelen tagjai kellő számmal vannak jelen s így a bíróság szabályszerűen megalakult.

Az ügy érdemleges tárgyalása elrendeltetvén, Bagdi János előadó ismerteti az ügy állását. Ezután elnök felhívja a jelen levő feleket, hogy az ügyre vonatkozó állításaikat és bizonyítékaikat terjesszék elő. Panaszlottaknak előterjeszteni valójuk nincs, panaszosok azonban a Boros Ferenc és P. Sándor Károly régi presbiterek ellen emelt vádra vonatkozólag az általuk megnevezett tanúk kihallgatását kérik. Erre elnök a tárgyalást felfüggeszti s zárt tanácskozmány után nyílt ülésben kihirdeti a bíróság egyhangúlag hozott következő

végzését :

A nagyszalontai református egyházmegye rendes bírósága ifj. Héder Lajos és társai nagyzerindi lakosoknak azon kérését, hogy Boros Ferenc és P. Sándor Károly nagyzerindi régi presbiterek ellen emelt vádakra vonatkozólag a panaszosok által előállított tanúk kihallgattassanak, elutasítja.

Megokolás.

A bíróság, mint közigazgatási bíróság a jelen alkalommal a folyó évben megválasztott három új presbiter választása ellen beadott felebbezést tárgyalja. Ez közigazgatási ügy. A Boros Ferenc

és P. Sándor Károly régebben megválasztott presbiterek ellen emelt panasz pedig fegyelmi ügy, mely a fegyelmi bíróság elé tartozik. Közigazgatási és fegyelmi ügyet együtt tárgyalni, egymással összezavarni nem lehet. Utóbbit különben az elnökség már elutasította. Jogukban áll azonban panaszlóknak az általuk vádolt két régi presbiter ellen az esperesi hivatalnál külön fegyelmi panasszal élni s ha e panaszt beadják s a tárgyalásra alkalmasnak találtatik, azt a fegyelmi bíróság le is fogja tárgyalni.

Ezután a bíróság a három új presbiter elleni felebbezés tárgyalását újra felveszi.

Előadni valójuk sem a panaszosoknak, sem a panaszlottaknak nincs.

A bizonyító eljárás befejeztetvén, elnök felszólítja panaszos ügyészt a vádindítvány előterjesztésére.

Ügyész a Gyapjas Mihály megválasztása ellen beadott felebbezésnek helyet adni, a többiekre nézve pedig a felebbezést elutasítani kéri.

A tárgyalás berekesztetvén, zárt tanácskozmány után a bíróság meghozza a következő egyhangúlag kimondott

ítéletét:

A nagyszalontai református egyházmegye rendes bírósága, mint közigazgatási bíróság, ifj. Héder Lajos és társai nagyzerindi lakosok felebbezésének helyet adva, Gyapjas Mihály, Sándor István és Farkas Károly nagyzerindi lakosok presbiterekké történt megválasztását megsemmisíti és utasítja a presbiteriumot, hogy a kebelében így megüresedett helyeket a törvény rendelkezései szerint mielőbb töltse be.

Indokok.

Gyapjas Mihály maga beismeri, hogy egyházi adóhátraléka miatt a választók névjegyzékébe felvéve nincs, gyermekeit meg nem kereszteltette. Minthogy tehát az E. T. I. t.-c. 30. §-ban foglalt rendelkezéseket be nem tartotta, presbiterré történt megválasztását megsemmisíteni kellett.

Sándor István is ellentétbe jutott az I. t.-c. 30 §-ban előírt rendelkezésekkel. Ugyanis maga beismeri, hogy szegénysége miatt eddig templomba nem járt, vagyis tehát egyházias életet nem élt. Azon ígérete, hogy a jövőben templomba járó lesz, a törvénnyel való összeütközését a múltra nézve meg nem történtté nem teszi, az a jövőre szól s ha beváltja, a jövőben választható leend. Ezen alkalommal presbiterré választását megsemmisíteni kellett.

Farkas Károly sem élt egyházias életet, mert saját beismerése

szerint gyermekeit meg nem kereszteltette, az Isten házát csak mint községi esküdt látogatta ritkán, azóta egyáltalában nem. Hogy gyermekeit a választás után, a megválasztása ellen emelt panasz hatása alatt — folyó évi május hó 23-án — megkereszteltette, ezzel mulasztását helyre hozta ugyan, de későn, megválasztásakor gyermekei még kereszteletlenek voltak és így mivel az I. t.-c. 30. §-a ellen vétett, választható sem volt s mint ilyennek megválasztását megsemmisíteni s az új választást elrendelni kellett.

Elnök miután megállapítja, hogy az ítélet hihirdetésénél az érdekelt felek teljes számban jelen vannak, felhívja őket nyilatkozattételre, hogy megnyugosznak-e az ítéletben vagy felebbeznek? Felek kijelentik, hogy az ítéletben megnyugosznak. Az ítélet jogerős.

Kmf.

Balog Ambrus, lelkészi elnök. *Fogarassy Bálint*, jkv. vezető. *Tisza István gróf*, világi elnök.“

111. „*Jegyzőkönyv.* Felvétetett Nagyszalontán, 1910. évi szeptember hó 16-ik napján a nagyszalontai református egyházmegye rendes bíróságának, mint fegyelmi bíróságának ülésében.

Jelen voltak: Tisza István gróf egyházmegyei gondnok, mint tárgyalást vezető elnök; Balog Ambrus esperes, mint társelnök; Balogh Elek dr., Tisza Kálmán gróf, Bagdi János, Böszörményi Lajos, Hadházy Kálmán és Nagy Imre tanácsbírák. Ügyészség részéről: Szarka Sándor dr. egyházmegyei ügyész. Jegyzőkönyvvezető: Szabó Lajos. Felek részéről nem jelent meg senki.

Tárgyalás alatt van Nagy Lajos és Kovács Sándor mezősasi lakosok *Tar Lajos* mezősasi presbiter elleni panasza, mint *fegyelmi bírósági* ügy.

Elnök a gyűlést megnyitja s miután felhívására érdekeltségi és illetékességi kifogást senki sem jelentett be, megállapítja, hogy az egyházmegyei fegyelmi bíróság érdektelen tagjai kellő számban vannak jelen s így a bíróság szabályszerűen megalakult.

Az ügy érdemleges tárgyalása elrendeltetvén, Csécsi Imre előadó ismerteti az ügy állását, minek megtörténte után elnök a tárgyalást berekeszti és zárt tanácskozás után nyilt ülésben kihirdeti a bíróság egyhangúlag hozott következő

ítéletét:

Egyházmegyénk bírósága, mint fegyelmi bíróság Tar Lajos mezősasi presbitert az V. t.-c. 34. §-ának 7. pontjába ütköző cselekmény miatt vétkesnek nyilvánítja s az V. t.-c. 35. §-ának *d*) és *f*) pontjai

értelmében őt presbiteri tisztjétől megfosztja, reá nézve a választás és választhatóság jogát 5 évre felfüggeszti.

Indokolás:

Tar Lajos mezősasi presbiterre vonatkozólag a csatolt írások szerint bizonyítva van, hogy őt a nagyváradi kir. törvényszék 20,510—1908. sz. alatt más vagyonának elidegenítésében való közreműködéséért 1 hónapi fogházra s 1 évi hivatalvesztésre ítélte el, ez ítélet ellen beadott semmiségi panaszt pedig a kir. Kúria 624—1910. sz. a. elutasította. Az 1 hónapi fogházbüntetést panaszlott már el is szenvedte s ennek folytán nincs kétség aziránt, hogy Tar Lajos presbiter az ítéletben felemlített egyházi törvénycikk illető pontjába ütköző vétséget elkövette s mint ilyet, — nem élvén tisztességes egyházias életet, — presbiteri tisztétől a törvény rendelkezése szerint meg kellett fosztani.

Mivel a felek nem jelentek meg, az ítéletet velök írásban közli bíróságunk.

K. m. f.

Balog Ambrus, lelkészi elnök. *Szabó Lajos*, jkv. vezető. *Tisza István gróf*, világi elnök."

112. „*Jegyzőkönyv.* Felvétetett Nagyszalontán, 1910. évi szept. hó 16. napján a nagyszalontai református egyházmegyei rendes bíróságnak, mint fegyelmi bíróságnak ülésében.

Jelen voltak: Tisza István gróf egyházmegyei gondnok, mint tárgyalást vezető elnök, Balog Ambrus esperes, mint társelnök, Tisza Kálmán gróf, Csécsi Imre, Bagdi János, Böszörményi Lajos, Hadházy Kálmán Nagy Imre egyházmegyei tanácsbírák. Ügyészség részéről: Szarka Sándor dr. egyházmegyei ügyész. Jegyzőkönyvvezető: Szabó Lajos. Felek részéről: Erős Sándor ugrai községi bíró, Gulyás László ugrai lakos, mint panaszosok, Rózsa Ferenc ugrai református tanító, mint panaszlott.

Tárgyalás alatt vannak Ugra község előljárósága, Gulyás László ugrai lakos és az ugrai presbiterium panasza *Rózsa Ferenc* ugrai református tanító ellen, mint fegyelmi bírósági ügyek.

Elnök a gyűlést megnyitja s felhívására Nagy Imre tanácsbíró, ugrai református lelkész érdekeltségi esetet jelent be saját személyét illetőleg; mivel több érdekeltségi esetet és illetékességi kifogást sem a bíróság többi tagjai, sem a jelen volt felek nem tettek, elnök kijelenti, hogy Nagy Imre tanácsbíró a jelen ügy tárgyalásában és az ítélethozatalban nem vehet részt s a bíróság a fent felsorolt tagokból szabályszerűen megalakult.

Az ügy érdemleges tárgyalása elrendeltetvén, Szabó Lajos előadó ismerteti az ügy állását.

Ennek megtörténte után elnök felhívja a feleket, hogy az ügyre vonatkozó állításaikat és bizonyítékaikat terjesszék elő.

Felek ezen jogukkal élni nem kívánnak, miért is elnök a tárgyalást berekeszti és zárt tanácskozás után nyilt ülésben kihirdeti a jegyzőkönyv elején említett felek jelenlétében a bíróság szótöbbséggel hozott következő

ítéletét:

Egyházmegyénk bírósága, mint fegyelmi bíróság Ugra község előljárósága és Gulyás László ugrai lakos panaszára Rózsa Ferenc ugrai református tanítót az Egyházi Törvények V. t.-c. 34. §. 1., 3. és 7. pontjaiba ütköző fegyelmi vétségek elkövetésében vétkesnek mondja ki, miért is az Egyházi Törvények V. t.-c. 35. §. *a*) pontja szerint büntetéssel, *roszalással* bünteti.

Indokolás.

Panaszos községi előljáróság feljelentéséből, valamint panaszlott nyilatkozatából megállapítja bíróságunk, hogy panaszlott tantermében 1909 november 21-én csigacsinálás alkalmával 10—15 meghívott leány és 30 hivatlan legény gyűlt össze, kik ott éjjel 11 óra tájban nagy zajt csaptak, az őket rendre és távozásra intő hatósági közeg felhívásának ellenszegültek, viselkedésökkel a község éjjeli nyugalmát zavarták. Panaszlott a tanteremnek saját céljaira való felhasználására nem kérte ki a presbiterium előleges engedélyét, ezáltal az Egyházi törvények V. t.-c. 34. §. A 1. pontjába ütköző vétséget követte el, mely tettét súlyosbítja az ott történt éjjeli zajos mulatság és azon tény, hogy a köteles felügyeletet elmulasztotta, ezáltal az iskola méltóságát lealacsonyította.

Gulyás László panaszos, valamint Rózsa Ferenc panaszlott egyértelmű előadásából megállapítja bíróságunk, hogy panaszlottat a nagyváradvidéki kir. járásbíróság a panaszos fián másik tanítótársa iskolájában elkövetett könnyű testisértés vétségéért 10 kor. pénzbírságban és a felmerült költségekben jogerős ítélettel elmarasztalta. Panaszlott ezen tényével állami törvényekbe ütköző vétséget követett el, egyházias tekintélyét lealacsonyította, miáltal az Egyházi Törvények V. t.-c. 34. §. A) 3. és 7. pontjaiba ütköző fegyelmi vétséget követett el.

Panaszlott ellen a presbiterium által felhozott több rendbeli panaszpontok közt is vannak olyanok, melyek esetleg fegyelmi eljárás alapjául szolgálhatnának, de tekintettel panaszlott feddhetlen múltjára és azon kijelentéseire, hogy mélyen sajnálja a tör-

ténteket s igéri, hogy jövőben ilyeneket elkövetni nem fog, bíróságunk csupán az Ugra községi előljáróság és Gulyás László ugrai lakos panaszában foglalt fegyelmi vétségek elkövetésében marasztalja el panaszlottat a legenyhébb büntetéssel, *rosszalással.*

Enyhítő körülménynek tudja be bíróságunk panaszlottra nézve az ítélet kiszabásánál még azt is, hogy a könnyű testi sértést a saját gyermekét ért esetleg veszedelmessé fajúlható bántalom hatása alatt történt felindúlásában, jogos felháborodásában követte el.

Elnök felhívja a jelen levő feleket aziránt való nyilatkozattételre, hogy megnyugosznak-e az ítéletben vagy felebbeznek. Panaszos és ügyész megnyugosznak, Erős Sándor és Gulyás László panaszosok felebbezést jelentenek be. Elnök felhívja panaszosokat, hogy felebbezéseiket a felebbezésre szánt törvényes határidőn belül adják be.

K. m. f.

Balog Ambrus, egyházi elnök. *Szabó Lajos,* jkv. vezető. *Tisza István gróf,* világi elnök.“

113. „*Jegyzőkönyv.* Felvétetett Nagyszalontán, 1910. évi szeptember hó 16. napján a nagyszalontai református egyházmegye rendes bíróságának, mint közigazgatási bíróságnak ülésében.

Jelen voltak a bíróság részéről: Tisza István gróf egyházmegyei gondnok, mint tárgyalást vezető elnök, Balog Ambrus esperes, mint társelnök, Nagy Imre, Böszörményi Lajos, Csécsi Imre, Bagdi János lelkészi, Balog Elek dr., Tisza Kálmán gróf, Szarka Sándor dr., Hadházy Kálmán világi tanácsbírák.

felek részéről: senki;

ügyészség részéről: Szarka Sándor dr.

jegyzőkönyvvezető: Fogarassy Bálint.

Tárgyalás alatt van Nagy József és társainak, berekböszörményi lakosoknak a presbiter-választás ellen beadott panasza, mint közigazgatási bírósági ügy.

Elnök az ülést megnyitja s miután felhívására érdekeltségi és illetékességi kifogást senki sem jelentett be, megállapítja, hogy az egyházmegyei közigazgatási bíróság kellő számú érdektelen taggokból szabályszerűen megalakult s a feleket is szabályszerűen megidézte az elnökség.

Elnök az ügy érdemleges tárgyalását elrendelvén, Nagy Imre előadó következőkben ismerteti az ügyet:

Berekböszörményben 1910. évi február hó 6-án volt a presbiterválasztás. E választást Nagy József 15 társával megfelebbezte, mert lelkész a választás helyéül 1910. évi január hó 30-án a tem-

plomot, február 6-án a választás napján pedig a lelkészi hivatalos helyiséget, — tanácsterem — tehát két különböző helyet hirdetett meg a szószékből és mert a szavazó-lapokra felírt 6 rendes és 6 póttagot a szavazatszedő bizottság együvé számította, ahelyett, hogy a 6 első nevet rendes tagnak, a 6 utolsó nevet pedig póttagnak vette volna az összeszámítás alkalmával.

A presbiterium 1910 február 6-án a szavazatszedő bizottság jelentése alapján a szavazatok összeállításának végeredményét megállapitván, a 105—101 szavazatot nyert egyéneket rendes presbitereknek jelentette ki Kerekes Sándor kivételével, akit, bár 105 szavazatot nyert, mégis a póttagok közé sorozott.

Az 1910. évi február hó 16-án tartott presbiteri gyűlés az ősi gyakorlatokra hivatkozva, indokoltnak találta a választás helyének megváltoztatását és a választás megfelebbezését 17 szóval 2 ellen magáévá nem tette.

A választási hirdetésben az egyháztagok nem hivattak fel, hogy a választandó 6 rendes presbiter és 6 póttag neve egy szavazólapra irassék s ha egy szavazólapon 12 névnél több fordul elő, az számításba nem vétetik.

Egyházmegyei ügyész indítványa alapján esperes a szavazatok összeszámlálására, valamint arra vonatkozólag, hogy Kerekes Sándor gondnok 105 szavazattal miként került a póttagok közé, a presbiteriumot felvilágositó nyilatkozattételre hívta fel, azonban az ezen ügyben 1910 július 10-én összehivott presbiteri gyűlés eredmény nélkül oszlott el s a gyűlésről még jegyzőkönyvet sem vettek fel. Nagy József és Vad Sándor irásbeli nyilatkozata szerint a szavazólapokon nem volt kitüntetve a rendes és póttag minősités.

Az egyházmegyei bíróság elnöksége végzésében a felebbezésnek helyet adva, az ügyet a vizsgálat mellőzésével az egyházmegyei közigazgatási bíróság ítélkezése alá bocsátja.

A bizonyító eljárás befejeztetvén, ügyész a választás megsemmisítését kéri.

Erre elnök a tárgyalást berekeszti és zárt tanácskozás után nyilt ülésben kihirdeti a bíróság egyhangúlag hozott következő

ítéletét:

Egyházmegyénk közigazgatási rendes bírósága Berekböszörményben folyó 1910. évi február hó 6-ik napján megejtett presbiterválasztást megsemmisíti s a berekböszörményi presbiteriumot új s a törvényeknek megfelelő választás megtartására utasítja.

Indokolás :

A választás két különböző helyre hirdettetett ki, mely eljárás a választók megtévesztését vonhatja maga után.

A választás ideje az E. T. I. t.-c. 33. §-a határozott rendelkezése szerint a választást megelőzőleg legalább 8 nappal közhírré teendő s e törvény ellenére a választás a meghirdetés napján azonnal foganatosítva lett.

Igaz ugyan, hogy a választás először 1910 január 30-án hirdettetett meg, de ekkor annak helyéül a templom jelöltetett ki; miután azonban a választás a második kihirdetéskor kitűzött helyen, a lelkész hivatalos helyiségében folyt le, a választási eljárás az 1910 február 6-án — tehát másodszor — történt meghirdetés alapján volt elbírálható.

A szavazólapokra felírt presbiterek neveinek összeszámítása s annak megállapítása, hogy melyik 6 tag jelentessék ki rendes és melyik 6 tag póttagnak, önkényesen történt, mert ha a régi szokás szerint a legtöbb szavazatot nyert 6 egyháztag jelentetett volna ki rendes presbiternek, az ezek után legtöbb szavazatot nyert másik 6 tag pótpresbiternek, akkor Kerekes Sándor a maga 105 szavazatával a rendes presbiterek közé jutott volna.

Mindezek alapján a választást megsemmisíteni s az új választást elrendelni kellett.

Felek nem voltak jelen ; egyházmegyei ügyész az ítéletben megnyugszik.

Elnök elrendeli, hogy a jelen nem volt feleknek az ítélet hiteles kiadmánya kézbesíttessék.

K. m. f.

Balog Ambrus, lelkészi elnök. — *Fogarassy Bálint*, jkv. vezető. — *Tisza István* gróf, világi elnök.“

114. „*Jegyzőkönyv.* Felvétetett Nagyszalontán, 1910. évi szept. hó 16. napján a nagyszalontai református egyházmegye rendes bíróságának, mint fegyelmi bíróságának ülésében.

Jelen voltak : Tisza István gróf egyházmegyei gondnok, mint tárgyalást vezető elnök, Balog Ambrus esperes, mint társelnök ; Tisza Kálmán gróf, Csécsi Imre, Bagdi János, Böszörményi Lajos, Hadházy Kálmán, Nagy Imre. Ügyészség részéről : Szarka Sándor dr. egyházmegyei ügyész. Jegyzőkönyvvezető : Szabó Lajos.

Felek részéről : Asztalos Ferenc panaszlott.

Tárgyalás alatt van *Dobó Imre* berekböszörményi lakos feleb-

bezése az Asztalos Ferenc berekböszörményi református tanító fegyelmi ügyében hozott fegyelmi eljárást mellőző 134—1910. sz. *elnöki végzés ellen.*

Elnök a gyűlést megnyitja s miután felhívására érdekeltségi és illetékességi kifogást senki sem jelentett be, megállapítja, hogy az egyházmegyei fegyelmi rendes bíróság érdektelen tagjai kellő számban vannak jelen s így a bíróság szabályszerűen megalakult.

Az ügy érdemleges tárgyalása elrendeltetvén, Szabó Lajos előadó ismerteti az ügy állását.

Elnök felhívja jelenlevő panaszlottat, hogy az ügyre vonatkozó állításait és bizonyítékait terjessze elő. Asztalos Ferenc panaszlott fentartja a „Nyilatkozatában" foglaltakat.

Elnök a tárgyalást berekeszti és zárt tanácskozás után nyilt ülésben kihirdeti panaszlott jelenlétében a bíróság egyhangúlag hozott következő

ítéletét:

Egyházmegyénk bírósága, mint fegyelmi bíróság elnökségének az Asztalos Ferenc berekböszörményi református tanító elleni panaszos ügyében hozott 134—1910. számú fegyelmi eljárást mellőző végzését helybenhagyja, Dobó Imrét felebbezésével elutasítja.

Utasítja Asztalos Ferencet, hogy a be nem íratkozott tankötelesek összeírását a 2085—1907. sz. m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszteri rendelet értelmében ezentúl minden ellentmondás nélkül teljesítse.

Indokolás.

Bíróságunk bár nem helyesli panaszlott azon eljárását, hogy a be nem íratkozott 12—15 éves tankötelesek összeírását nem teljesítette, mégis jelen esetben a fegyelmi eljárásra és büntetésre okot nem lát, mivel az ítéletben említett miniszteri rendelet §§-ai nem minden tekintetben intézkednek minden félreértést és tévedést kizárólag, így panaszlottnak a rendelet szakaszait illető magyarázatát bíróságunk jóhiszemű tévedésnek, ezen alapúló tettét fegyelmi eljárásra és büntetésre alkalmasnak nem tartja. Nem tartja pedig annyival inkább, mivel panaszlott részéről az idézett rendelet ellen való szándékosságot fennforogni nem látja.

Bíróságunk az idézett miniszteri rendeletből megállapítja, hogy a 6—15 éves be nem íratkozott tankötelesek összeírását teljesíteni minden tanítónak kötelessége, miért is panaszlottat ezen kötelességének teljesítésére ítéletileg utasítani kellett.

Elnök felhívja jelenlevő panaszlottat aziránt való nyilatkozattételre, hogy megnyugszik-e az ítéletben, vagy felebbez? Panaszlott megnyugszik az ítéletben. Elnök elrendeli, hogy jelen nem volt panaszossal az ítélet hiteles kiadmánya kézbesíttessék.

K. m. f.

Balog Ambrus, egyházi elnök. *Szabó Lajos*, jkv. vezető. *Tisza István gróf*, világi elnök."

115. „*Jegyzőkönyv.* Felvétetett Nagyszalontán, 1910. évi szept. hó 16. napján a református egyházmegye rendes bíróságának, mint közigazgatási bíróságnak üléséből.

Jelen voltak a bíróság részéről: Tisza István gróf egyházmegyei gondnok, mint tárgyalást vezető elnök, Balog Ambrus esperes, mint társelnök, Nagy Imre, Böszörményi Lajos, Csécsi Imre, Bagd János lelkészi, Balog Elek dr., Tisza Kálmán gróf, Hadházy Kálmán, Szarka Sándor dr. világi tanácsbírák.

Felek részéről: senki.

Ügyészség részéről: Szarka Sándor dr.

Jegyzőkönyvvezető Fogarassy Bálint.

Tárgyalás alatt van Varga Sándor berekböszörményi tanító kert ügye, mint közigazgatási bírósági ügy.

Elnök az ülést megnyitja s miután felhívására érdekeltségi és illetékességi kifogást senki sem jelentett be, megállapítja, hogy az egyházmegyei közigazgatási bíróság szabályszerűen megalakult s az elnökség a feleket szabályszerűen meghívta.

Elnök az ügy érdemleges tárgyalását elrendelvén, Fogarassy Bálint előadó következőkben ismerteti az ügyet:

Varga Sándor berekböszörményi tanító kérvényt intéz presbiteriumához aziránt, hogy a kisebb fiisko'ánál levő kertet, melyet ő és Kutassy Ferenc tanítótársa hosszában elvágva használnak, most már keresztben elvágva ossza meg. Kérelmét azzal indokolja, hogy az ő része jóval kisebb, mint a Kutassyé; mesgyéjén kőfal húzódik vég'g, e m'att egész hosszában vagy egy ölnyire terméketlen a föld, az általa ajánlt megosztási mód szerint ez is megoszlanék; neki az 1907. XXVII. t.-c. szerint elsőbbsége van e kerthez, mert törzsfizetésén kívül ¼ hold kert is illeti.

A presbiterium 1910 május 24-én 6. sz. alatt hozott határozatával Varga Sándor kérelmét elutasította. Ez ellen Varga Sándor az espereshez felebbezést nyújtott be. Esperes a presbiteriumnak ad igazat, mire Varga Sándor újabb felebbezéssel élt.

Ezen felebbezésben előadja, hogy a presbiterium a gróf Csáky család által adományozott teleknek mintegy 600 □ öl kertjét, amelyről t. i. szó van, az 1905. évben osztotta meg közte és Kutassy

Ferenc között. Az 1909. évben a Kutassy Ferenc részét az ő nejének, Varga Sándorné tanítónőnek adta a presbiterium, míg a folyó 1910. év tavaszán ismét Kutassy Ferenc használatába került az.

Varga Sándor intézkedést kér arra nézve is, hogy, miután ő a presbiterium későn eszközölt intézkedése miatt kertjébe semmit sem vethetett, az egyháztól kárpótlást nyerjen.

Elnök a tárgyalást berekeszti s zárt tanácskozás után nyilt ülésben kihirdeti a bíróság egyhangúlag hozott alábbi

ítéletét:

Egyházmegyénk közigazgatási bírósága Varga Sándor berekböszörményi tanító felebbezésének és kárpót'ás iránti keresetének elvetésével jóváhagyja a presbiterium 1910. évi május hó 24-én 6. sz. a. hozott határozatát, hogy t. i. a tanítói kertnek új felosztását 9 szóval 4 szó ellenében mellőzte.

Megokolás.

Varga Sándor beadványából kitűnik, hogy ő kertrészét oly megosztással birja ma is, amint azt a presbiterium az 1905. évben eszközölte.

Hogy a kert másik fele előbb Kutassy Ferenc, azután Varga Sándorné, majd ismét Kutassy Ferenc használatába ment át, ezen körülmény Varga Sándornak, a kert másik fele állandó s háborítatlan haszonélvezőjének nem ad jogcímet arra, hogy a régi mesgye és birtokállapot megháborítását a saját javára, de a másik haszonélvező kárára követelje s idegen fekvőségen osztozkodjék.

Varga Sándor kárpótlásra sem tarthat igényt, mert az iratokból nem tűnik ki, hogy a presbiterium őt kertje használatában megakadályozta.

Ezen alapon Varga Sándor felebbezését s kárpótlás iránti keresetét elutasítani s a presbiterium határozatát jóváhagyni kellett.

Elnök elrendeli, hogy a jelen nem volt feleknek az ítélet hiteles kiadmánya kézbesíttessék.

Kmf.

Balog Ambrus, lelkészi elnök. *Fogarassy Bálint*, jkv. vezető. *Tisza István gróf*, világi elnök.“

116. „*Jegyzőkönyv.* Felvétetett Nagyszalontán, 1910. évi szeptember hó 16. napján a nagyszalontai református egyházmegye rendes bíróságának, mint fegyelmi bíróságnak P. Szabó József mezőgyáni presbiter elleni ügyben tartott tárgyalásáról.

Jelen voltak a bíróság részéről: Tisza István gróf egyházmegyei gondnok, mint tárgyalást vezető elnök Ba og Ambrus esperes, mint társelnök, Nagy Imre, Böszörményi Lajos, Csécsi Imre, Bagdi János lelkészi, Balog Elek dr., Tisza Kálmán gróf, Hadházy Kálmán, Szarka Sándor dr. v lág tanácsbírák.

felek részéről nem jelent meg senki:

ügyészség részéről: Szarka Sándor dr.;

jegyzőkönyvvezető: Fogarassy Bálint.

Tárgyalás alatt van: a mezőgyáni presbiteriumnak P Szabó József presbiter ügyében hozott elnöki végzés elleni fe ebbezése, mint fegyelmi bírósági ügy.

Elnök az ülést megnyitván s fe hívására sem érdekeltségi esetet sem illetékességi kifogást senki sem jelentvén be, megállapítja, hogy az egyházmegyei rendes bíróság kellő számú érdektelen tagokból szabályszerűen megalakult s felek is szabályszerűen megidéztettek.

Az ügy érdemleges tárgyalása elrendeltetvén Fogarassy Bálint előadó ismerteti az ügy állását a következőkben:

A mezőgyáni presbiterium nevében, annak 1910 év április hó 24-én V. jkvi sz. a. hozott határozata értelmében Onody Sándor lelkész K. Gyenge János gondnok és Ladányi János presbiter, mint h jegyző panaszt emelnek P Szabó József presbiter ellen azért, mert nevezett presbiter a presbiterium folyó évi április hó 10-én tartott gyűlésén úgy nyilatkozott, hogy a presbiterium „újév óta törvénytelenül dolgozik". Panaszosok szerint vádlott ezen nyilatkozatával a presbiteriumot, mint egyházi hatóságot, nyilvánosan, szóval kigúnyolta s az E. T. V. t.-c. 24. §. *A*) 5. pontja szerint minősülő fegyelmi vétséget követett el, és mert ezen nyilatkozatát a presbiterium gyűlésén tette s ezáltal általános felháborodást és közmegbotránkozást okozott, presbiteri állásának méltóságát is megsértette, minélfogva az E. T. V. t.-c. 34. §. *A*) 3. pontja szerinti fegyelmi vétséget is elkövette. A csatolt presbiteri határozat (1910 április 10—II. sz.) úgy adja elő az ügyet, hogy P. Szabó József a presbiter-választásra vonatkozó egyházmegyei bírósági ítélet tárgyalása alkalmával hevesen és parancsolólag követelte lekészelnöktől hogy a bírósági ítéletet hajtsa végre, a titkos választáson szavazó-lapokkal megválasztott gondnokot és presbitereket eskesse meg, állítsa helyre s miután lelkész ezen követelésnek eleget nem tett, erre tette P. Szabó József azon kijelentést, hogy „a presbiterium újév óta törvénytelenül dolgozik,,.

A panaszlevél hamis vádaskodás címén is kéri megbüntetni P. Szabó Józsefet, mert folyó évi január hó 26-án az egyházmegyei bírósághoz beadott panaszlevélben 130 panaszló köztük vádlott is, azt állítja, hogy a mezőgyáni presbiterium „nem törődik köte-

lességével, nem tartja szemelőtt az E. T. I. t.-c. 47. §-át, amely szerint akár gazdasági, akár valláserkölcsi tekintetben az egyházközség jó étét, fejlődését veszélyeztető határozatot hoz : feloszlatható ! Ezen paragrafust a presbiterium áthágta“. . .

Esperes ezen panaszlevelet vádlott presbiterrel közölte. (505—5/F/b.—1910. sz.)

P. Szabó József erre adott nyilatkozatában először is kéri az egyházmegyei bíróságot, hogy folyó évi január hó 26-án az egyházmegyei bírósághoz beadott panaszlevélből kivett vádakat mellőzze, mert azon vádakra nem ő, hanem a 130 aláíró fog együttesen megfelelni s a felelősséget egyetemlegesen viselni ; lehetetlennek tartja azt, hogy 130 ember közül egyedül őt válassza ki az előadó s a mindannyiójukra tartozó vádakat egyedül ellene használja fel. Állítja különben, hogy e vádak beterjesztésével Ladányi Jánost nem bízta meg senki, annál kevésbé a presbiterium, melynek ellene emelt vádja egészen más. Vádlott a vád tulajdonképeni alapját képező nyilatkozatát illetőleg beismeri, hogy mondta azt, miszerint a régi presbiterek törvényellenesen vannak a gyűlésekre behíva s törvényellenesen gyakorolják jogaikat, ezen nyilatkozatával azonban nem a presbiteriumot, hanem a vezetőséget sérthette meg, ha ugyan azt sértésnek lehet venni. Ezen kijelentést az E. T. I. t.-c. 37. §. utolsó bekezdésére támaszkodva tette, melyszerint presbiter-választás ellen beadott panaszok csak *birtokon kívül* birnak joghatállyal, ezen pontot ő úgy értelmezte, hogy az újonnan választott presbitereket felebbezés dacára is behívni, felesketni s a kisorsolt régi presbiterek helyét az új presbiterekkel elfoglaltatni kellett volna.

Az esperesi hivatal az iratokat kiadta Szarka Sándor dr. egyházmegyei ügyésznek, ki a panasz elutasítását indítványozta, mert az az V. t.-c. 34. §-ában felsorolt fegyelmi esetek tényálladékát nem meríti ki.

Az egyházmegyei bíróság elnöksége az ügyész meghallgatása után a fegyelmi eljárás mellőzését végzésileg kimondta.

Ezen elnöki végzés ellen a presbiterium nevére szóló felebbezés érkezett be, melyet aláírt „felebbezésen kívül a presbiterium határozatából, hivatalból“ Ónody Sándor lelkész, K. Gyenge János gondnok, Ladányi János, mint a presbiterium ideiglenes jegyzője. A felebbezést elrendelő presbiteri határozat csatolva nincs. Ez a felebbezés ismétli a már elmondottakat, vádlott bűnösségére nézve újabb bizonyítékokat felhozni nem tud, ehelyett helytelenül értelmezi az elnöki végzés néhány kitételét s végül kérik felebbezők, hogy az elnökségnek a presbiteriumra felette sérelmes végzése mellőzésével P Szabó József ellen a fegyelmi panasznak helyet adjon s az eljárást indíttassa meg az egyházmegyei bíróság.

A bizonyító eljárás befejeztetvén, ügyész a felebbezés mellőzését kéri.

Ezután elnök a tárgyalást berekeszti és zárt tanácskozás után nyilt ülésben kihirdeti a bíróság egyhangúlag hozott következő

ítéletét :

A nagyszalontai ref. egyházmegye rendes bírósága, mint fegyelmi bíróság, a mezőgyáni presbiterium által P. Szabó József presbiter ellen emelt panaszos ügyben az egyházmegyei bíróság elnökségének az ügyész meghallgatása után hozott s a fegyelmi eljárás mellőzését tartalmazó határozatát — a mezőgyáni presbiterium nevében a határozat ellen beadott felebbezés elutasításával — jóváhagyja s P. Szabó József presbiter ellen fegyelmi eljárást nem indít.

Megokolás :

A csatolt presbiteri jegyzőkönyvből (1910 április 10—II. sz.), valamint P. Szabó Józsefnek a panaszlevélre adott nyilatkozatából kitűnik, hogy panaszlott ezen kijelentése „a presbiterium újév óta törvénytelenül dolgozik", nem a presbiterium működése ellen, hanem arra irányult, hogy bár az E. T. I. t.-c. 37. §. utolsó bekezdése értelmében az új presbitereknek a választás megejtése és kihirdetése után azonnal, tehát már január havában a presbiteriumba belépni kellett volna, mégis ezeknek helyeit április 10-én is a kisorsolt régi presbiterek foglalták el.

Minthogy az 1910 április 10-iki presbiteri gyűlés épen a vitás presbiter-választás ügyében hozott egyházmegyei bírósági ítélettel foglalkozott s a presbiterium egyik — kisebb — fele az ítéletben való megnyugvás, másik — nagyobb — fele a felebbezés mellett harcolt : miként a presbiterium többi tagjainak, úgy P. Szabó Józsefnek is joga volt álláspontja mellett érvelni, véleményt mondani és az általa nyilvánított vélemény az adott esetben jogosúlt is volt.

Ami a panasz azon részét illeti, mely a folyó évi január hó 26-án 130 ember által a felsőbb hatósághoz intézett panaszlevélből merített vádra vonatkozik, ez irányban, — amint az 1910 április 24-iki V. sz. presbiteri határozat bizonyítja, — panasztételre a presbiterium felhatalmazást nem adott ; de ha adott volna is és ha a vádbeli cselekmény fegyelmi eljárásra alkalmasnak találtatnék is : ellenkeznék az igazsággal az, ha 130 egyén állítólagos bűnéért az aláírók közül esak egyet vonna felelősségre a bíróság.

Mindezen okok alapján a felebbezést elvetni s az egyház-

megyei bíróság elnökségének végzésileg hozott határozatát jóváhagyni kellett.

Felek nem voltak jelen ; ügyész az ítéletben megnyugszik.

Elnök elrendeli, hogy a jelen nem volt feleknek az ítélet hiteles kiadmánya kézbesíttessék.

K. m. f.

Balog Ambrus, lelkészi elnök. *Fogarassy Bálint*, jkv. vezető. *Tisza István* gróf, világi elnök.“

117. „*Jegyzőkönyv.* Felvétetett Nagyszalontán, 1910 szeptember hó 16-án a nagyszalontai református egyházmegye bíróságának mint közigazgatási bíróságnak a sarkadi református presbiterium határozata ellen *Varga József* ottani tanító 250 korona évi lakbér kiadása iránt intézett felebbezése tárgyában.

Jelen voltak a bíróság részéről : Tisza István gróf egyházmegyei gondnok, mint tárgyalást vezető elnök, Nagy Imre egyházmegyei tanácsbíró mint társelnök, Böszörményi Lajos, Csécsi Imre, Bagdi János lelkészi, Tisza Kálmán gróf, Balogh Elek dr., Szarka Sándor dr., Hadházy Kálmán világi tanácsbírák, utóbbi előadó, Szabó Lajos világi aljegyző, mint jegyző.

A felek részéről : Balog Ambrus sarkadi lelkész a presbiterium és illetőleg az egyház képviseletében.

Elnök az ülést megnyitván. megállapítja, hogy esperes Balog Ambrus, saját egyházközsége lévén érdekelve, a bíróság tagjai közt helyet nem foglalhat s felhívása folytán a társelnöki tisztet Nagy Imre, mint legidősebb egyházmegyei lelkészi tanácsbíró foglalja el. Elnök megállapítja, hogy az ülésre a felek megidéztettek.

A bíróság tagjai elnök felhívására kijelentik, hogy hivatalból figyelembe veendő érdekeltségi eset fenn nem forog .

Megjelent fél a bíróság tagjai ellen érdekeltségi kifogást nem emel.

Elnök a bíróságot szabályszerűen megalakultnak nyilvánítja s felhívja előadót az ügy ismertetésére. Előadó az ügyet a következőkben ismerteti :

Varga József sarkadi tanító lakbére ügyében egyházmegyénk közgyűlése 1910 április hó 21-én 38 sz. a. hozott határozatát a sarkadi presbiterium felebbezése folytán a főtiszteletű egyházkerületi közgyűlés 1910. évi május 24-én 267. sz. a. hozott végzésével megsemmisítette s a vitás lakbér-ügyet közigazgatási bíróságunkhoz útasította.

A vitás közigazgatási ügyben a sarkadi presbiterium megtagadta Varga József azon kérelme teljesítését, hogy részére a pályá-

zatban kiírt 150 korona lakbér helyett évi 250 korona lakbért fizettessen.

A sarkadi presbiterium 1910. évi augusztus hó 20-án tartott gyűléséből 47 sz. a. hozott határozatával törvénybiztosította jogánál fogva Varga József tanítót az I. fiosztály tanítására rendelte ki s az ugyanezen presbiteri gyűlésből 48 sz. a. vett megbízás alapján lelkész és gondnok Varga József tanítónak természetbeni lakást ajánlottak fel, aki beadott nyilatkozatában azt, mint meg nem felelő lakást el nem fogadta s nem fogadta el azért sem, mert díjlevelében lakásbér van részére biztosítva, mert padolatlan szoba van a lakásban, sötét és egészségtelen, melléképületei nincsenek s az ¼ hold kert is hiányzik, végül, mert ez a lakás egy másik tanítói állás javadalmazásához tartozik.

Ezzel szemben lelkész a presbiterium képviseletében hivatkozva az egyház halaszthatatlan nagymérvű építkezési kiadásaira, Varga Józsefet arra kéri kötelezetni, vagy elégedjék meg addig, amíg nőtlen marad, a részére a pályázati hirdetésben kikötött 150 korona lakbérrel, vagy fogadja el a felajánlott 2 szoba, konyha, kamara, sertésól, fáskamarából álló természetben való lakást és az azzal járó 20 korona kertilletményt.

Az előterjesztés szerint ezen lakás, bár egyik szobája most még földes, de a másik szoba deszkával padozott, világos, száraz, tágas és egészséges, egy nőtlen tanító minden jogos igényét kielégíteni alkalmas.

Felajánlja lelkész ezen, a presbiterium nevében egyházmegyénk közigazgatási bíróságához intézett beadványában, hogy amikor Varga József tanító megnősül, a törvényes esketést igazoló bizonyítvány bemutatását követő hó első napjától fogva a 250 korona lakbér és kerti illetmény esedékes részletét kiutalja, vagy pedig a ma még padolatlan egyik lakszobát oly állapotba hozatja, hogy az a törvényben foglalt feltételeknek megfeleljen.

Az ügy ismertetése után elnök kérdésére a sarkadi presbiterium nevében esperes lelkész szólási jogával élni nem kíván.

Elnök a tárgyalást berekeszti s zárt tanácskozás után nyilt ülésben kihirdeti a bíróság egyhangúlag hozott következő ítéletét.

A nagyszalontai református egyházmegyei bíróság mint közigazgatási bíróság Varga József sarkadi református tanítónak a sarkadi református presbiterium azon határozata ellen intézett felebbezése folyán, mely határozattal a presbiterium 250 korona lakbér kiadását megtagadta s amely ügyben egyházmegyénk 1910 április 21-én tartott közgyűlése 38. számú határozatát a főtiszteletű egyházkerületi bíróság mint közigazgatási bíróság 1910 május 24-én 267 sz. a. hozott végzésével megsemmisítette, 1910. évi szep-

tember hó 16. napján tartott nyilvános ülésében zárt tárgyalás után meghozta a következő

ítéletet :

A felebbezésnek részben helyet ad s kötelezi a sarkadi református egyházat, hogy Varga József tanító részére az alkalmaztatás napja 1910. évi febr. 20-tól kezdve ezen határozat jogerőre emelkedése napjáig évi 250 korona lakbért és kertilletményt s amennyiben a megígért 150 korona évi lakbért megfizette volna, csupán a különbözeti összeget 15 nap, különbeni végrehajtás terhe alatt megfizessen, továbbá kötelezi, hogy az általa tanítójának felajánlott 2 szobás lakás egyik ma még padozatlan szobáját 30 nap alatt padoztassa ki s bocsássa a tanítója rendelkezésére s ezen esetre kötelezi Varga József tanítót, hogy a sarkadi presbiterium által részére természetben felajánlott lakást, mely áll 2 padozott szoba, konyha, kamara, sertésól, fáskamarából és az évenkénti 20 korona kertilletményt fogadja el.

Kimondja a bíróság, hogy Varga József tanítót csak azon ideig illeti meg a 250 korona évi lakbér és kertilletmény, míg az egyház a felajánlott természetbeni lakást rendelkezésére nem bocsátja.

Indokok.

Egyházi törvényünk VI. t.-c. 34. §-a 1. *a*) pontja értelmében az egyház a rendes tanítónak köteles adni alkalmatos lakást és kertet vagy ezek helyett 250 koronát.

A sarkadi egyház presbiteriuma az iratok közt elfekvő pályázati hirdetésben 150 korona lakbért ajánlott fel s erre választotta meg tanítóját.

Ennek dacára, mert a pályázati hirdetésbe foglalt ezen feltétel az E. T. nyilt rendelkezésével ellenkezik, a tanító felebbezésének helyet kellett adni s ki kellett mondani, hogy őt évi 250 korona lakbér és kertilletmény illeti meg.

Egyidejüleg azonban, mivel ugyancsak az E. T. VI. t.-c. 34. §-a első bekezdése szerint a tanító fizetését az egyházközség anyagi erejéhez és a helybeli viszonyokhoz mérve maga a presbiterium állapítja meg az egyházmegye jóváhagyása és az egyházkerület megerősítésével, nem lehet elvitatni a sarkadi presbiteriumtól azon jogot, hogy tanítójának természetben való lakást adjon, de ennek a lakásnak alkalmasnak kell lennie.

A felajánlott lakás, mely a tanító nyilatkozata szerint nem megfelelő, a lelkésznek a presbiterium nevében tett előterjesztése szerint világos, száraz, tágas és egészséges, s egy nőtlen tanító minden jogos igényét kielégíteni ma is alkalmas.

Egyházmegyénk bírósága ezen lakást alkalmas lakásnak akkor fogadja el, ha a prediterium az egyik, ma még földes szobát is kipadoltatja, ennélfogva kimondandó volt, hogy Varga József tanítót a megítélt 250 korona évi lakbér addig illeti meg, míg a megfelelő lakás rendelkezésére lesz bocsátva, de egyúttal kimondandó volt az is, hogy panaszos tanító a részére felajánlott természetbeni lakást és kertilletményt a még padozatlan szoba kipadoltatása után elfogadni köteles.

A sarkadi egyház presbiteriumának azon előterjesztését, hogy az egyház erejét túlhaladó építkezéseket tett, csak annyiban lehetett figyelembe venni, hogy a panaszos tanító a részére felajánlott természetbeni lakást, ha az megfelelő állapotba lesz hozva, elfogadni köteles.

Egyházmegyénk bírósága ezen intézkedése nincs ellentétben az országos törvény 1907. évi XXVII. t.-c. rendelkezéseivel, annak 2. §-a 4-ik bekezdése szerint a tanító lakását és lakbérét a helyi és iskolai hatóság rendezni jogosúlt.

Az ítélet kihirdetése után a panaszlott egyház nevében lelkész az ítéletet tudomásul veszi.

Meg nem jelent Varga József sarkadi tanítóval az ítélet közlendő.

Kmf.

Balog Ambrus, lelkészi elnök. *Szabó Lajos*, jkv. vezető. *Tisza István gróf*, világi elnök.“

118. „*Jegyzőkönyv.* Melyet felvettünk Nagyszalontán, 1910. évi szeptember hó 16. napján a nagyszalontai református egyházmegye rendes bíróságának, mint fegyelmi bíróságnak, Budai János berekböszörményi lelkésznek lelkészi állásába visszahelyezése iránt benyújtott kérelme felett tartott tárgyalásáról.

Jelen voltak a bíróság részéről: Tisza István gróf egyházmegyei gondnok, mint tárgyalást vezető elnök, Balog Ambrus esperes, mint társelnök, Nagy Imre, Böszörményi Lajos, Csécsi Imre, Bagdi János lelkészi, Balog Elek dr., Tisza Kálmán gróf, Hadházy Kálmán, Szarka Sándor dr. világi tanácsbírák.

A felek részéről kérelmező nem jelent meg. Ügyészség részéről: Szarka Sándor dr. Jegyzőkönyvvezető: Fogarassy Bálint.

Tárgyalás alatt van: Budai János berekböszörményi lelkész-

nek lelkészi állásába visszahelyezését kérő folyamodványa, mint fegyelmi bírósági ügy.

Elnök az ülést megnyitván, az V. t.-c. 51. §-a értelmében tett felhívásra érdekeltségi esetet senki sem jelentett be, minélfogva megállapítja, hogy a bíróság érdektelen tagjai kellő számban vannak jelen és hogy az szabályszerűen megalakult.

Az ügy érdemleges tárgyalása elrendeltetvén, Hadházy Kálmán előadó a kérvény tárgyát következőleg ismerteti:

Buda János kérvényt intéz egyházmegyénk bíróságához aziránt, hogy ad. 47—1910. sz. felfüggesztő végzését szüntesse be. E kérelmet azzal indokolja, hogy a tiszántúli egyházkerület bírósága 289—1910. sz. a. megváltoztatta egyházmegyénk bíróságának 1910 március 30-án hozott ítéletét s ezen ítélet mellett külön végzést is hozott az egyházkerületi bíróság, melyben felfüggesztését megszünteti s Budai Jánosnak állásába való visszahelyezése iránt intézkedések megtételére a nagyszalontai egyházmegyét utasítja s mivel ezen egyházkerületi végzést a törvényes határidőn belül senki nem felebbezte meg: az jogerős lett.

A keresztyén szeretet alapján is kéri állásába való visszahelyezését, hivatkozva 7 tagból álló családjának nagy nyomorúságára, hónapok óta tartó betegségére, melyből nem tudja magát gyógyíttatni, mert meghagyott fizetése a legszükségesebb élelemre sem elég.

Ezután elnök a tárgyalást berekeszti s zárt tanácskozás után, nyilt ülésben kihirdeti a bíróság szótöbbséggel hozott következő

végzését:

A nagyszalontai református egyházmegye bírósága, mint fegyelmi bíróság, Budai János berekböszörményi lelkész ellen az 1910. évi március hó 30-ik napján 47. sz. alatt hozott végzéssel kimondott *felfüggesztést* az E. T. V. t.-c. 135. §. *a*) pontja alapján *megszünteti* s ugyanőt állásába visszahelyezi.

Indokok:

A tiszántúli főtiszteletű egyházkerületi fegyelmi bíráság 1910. évi május hó 25-én tartott ülésében 289. sz. alatt hozott ítéletével megváltoztatta ezen bíróság, mint fegyelmi bíróság 47—1910. sz. ítéletét, melyben fegyelmi bíróságunk vádlottat Berekböszörményben viselt lelkészi állásától elmozdította s számnélkül hozott végzésével a hivatkozott ítélet kapcsán ezen bíróság ad. 47—1910. számú végzésében kimondott felfüggesztést megszüntette.

Egyházmegyénk bírósága, de maga Budai János is tudomással

bír arról, hogy a főtiszteletű egyházkerületi bíróság ítéletét a panaszosok megfelebbezték s midőn az ítélet ellen felebbezés lett beadva, bíróságunk ezen felebbezést az ítélet kapcsán hozott végzés elleni felebbezésnek is tekinti. Mégis mivel a főtiszteletű egyházkerületi bíróság felmentő ítéletet hozott s annak kapcsán a vádlott lelkész elleni felfüggesztést megszüntette s állásába visszahelyezendőnek találta: eme visszahelyezést egyházmegyénk fegyelmi bírósága szótöbbséggel kimondotta.

Jelen végzés hiteles kiadványa érdekelt feleknek kiadatni rendeltetik.

K. m. f.

Balog Ambrus, lelkészi elnök. *Fogarassy Bálint*, jkv. vezető. *Tisza István* gróf, világi elnök.“

119. Elnök felhívja a bíróságot, hogy az E. T. V. t.-c. 13. §-a értelmében az időszaki tanács tagjait válassza meg, miután az 1909. évi szeptember hó 17-én történt választás hatálya holnap megszűnik.

Bíróságunk a rendes elnökségen kívül az időszaki tanácsba egy év tartamára megválasztja rendes tagokúl: Széll Kálmán, Balog Elek dr. és Tisza Kálmán gróf; póttagokúl: Nagy Imre, Böszörményi Lajos, Benedek László, Hadházy Kálmán és Szarka Sándor dr. tanácsbírákat.

Balog Ambrus, lelkészi elnök. *Fogarassy Bálint*, jkv. vezető. *Tisza István* gróf, világi elnök.“

A közgyűlési jegyzőkönyvi számokat hitelesítette a 106. sz. a. kiküldött jegyzőkönyv-hitelesítő bizottság;

a rendes bíróság jegyzőkönyvének számait hitelesítette az egyházmegyei bíróság elnöksége.

Ezen 54—119. számból jegyzette:

Tatár Balázs világi főjegyző a 69—75, 102, 104—105. számot. (10 szám.)

Fogarassy Bálint lelkészi aljegyző az 54—62, 64, 68, 78—100, 106, 109, 110, 113, 115—116. 118—119. számot. (42 szám.)

Szabó Lajos világi aljegyző a 63, 76—77, 101, 103, 107—108, 111—112. 114, 117. számot. (11 szám.)

Kolumbán Áron számvevőszéki előadó a 65—66. számot. (2. szám.)

Kassay Béla tanügyi bizottsági előadó a 67. számot. (1. szám.)

Mindezen számoknak — a 109—111, 113, 117—118. számok kivételével — az illetők előadói is voltak. Tatár Balázs főjegyzőt Szabó Lajos aljegyző helyettesítette.

*

TÁRGYMUTATÓ.

I. Közgyülési ügyek.

Imádság s a gyűlés megnyitása után
Napirend előtt Balog Ambrus esperes üdvözli Tisza István gróf egyházmegyei gondnokot házasságának és egyházi hivataloskodásának 25 esztendős évfordulója alkalmából. Tisza István gróf válasza. F. B.
54. A gyűlés képviselőinek igazolása. F. B.
55. Jelentés a meg nem jelent tagokról. F. B.
56. A tanácskozás sorrendjének megállapítása. F. B.
57. Esperes üdvözlő beszédének és az erre adott válasznak jegyzőkönyvbe vétele. Egyházmegye üdvözlése. F. B.
58. Szavazatbontó bizottság jelentése :
    a) Zsinati világi képviselő : Tisza Kálmán gróf.
    b) Egyházmegyei világi tanácsbíró : Szarka Sándor dr. Esküt tesz.
    c) Egyházmegyei lelkészgyámintézeti választmányi tag : Tisza Kálmán gróf. F. B.
59. Nagyváradi tanítónőképző intézet igazgató tanácsába egy tag választása : Tisza Kálmán gróf. F. B.
60. Esperes jelentése a törvényszerű egyházlátogatásról. F. B.
61. Esperes jelentése az elnökileg elintézett ügyekről. F. B.
62. Esperes jelentése a skontró ügyekről. F. B.
63. Esperes számadása a továbbított pénzekről. Sz. L.
64. Uri Lajos pankotai, Mohácsi Ambrus magyarhomorogi, Maklári Lajos és Papp Eszter komádii tanítók (tanítónő) eskütétele. F. B.
65. Utasítás a gondnoki számadások vezetéséről. K. Á.
66. Számvevőszék jelentése az alapokról és kifogásolt számadásokról. K. Á.
67. Tanügyi bizottság jelentése. Népiskolai szervezet. K. B.
68. Mezőgyáni lelkész lemondása egyházmegyei tisztségeiről. F. B.
69. Nagyszalontai egyház alapító levelei. T. B.
70. Sonkolyosi Matyi Mihály alapítványa. T. B.

71. Nagyszalontai lelkészi földből eladás. T. B.
72. Tenkei temető parcellázása. T. B.
73. Zadányi telekvétel III-ik iskola céljára. T. B.
74. Magyarhomorogi kölcsön. T. B.
75. Mezőgyáni kölcsön és rendkívüli adókivetés. T. B.
76. Sarkadi új egyházi adókulcs. Sz. L.
77. Sonkolyosi lelkész díjlevele. Sz. L.
78. Erdőhegy templomkertből 20 □ öl átengedése. F. B.
79. Nyégerfalvi lelkésztanítóság. F. B.
80. Szabályrendelet a paróchiális körökben a presbiterválasztásról. F. B.
81. Magyarcsékei lelkész díjlevele. F. B.
82. Javaslat a missiói körökben a vallástanításról. F. B.
83. Államsegély-kérvények: ilyei felügyelő-lelkész és vallástanító, Szintye, Radna-Lippa, Csermő, Gyorok, Török Pál, Feketetót. F. B.
84. Népiskolai tőkesegélyt kér: Szintye. F. B.
85. Vajda Mihály reform. Segélyegyleti segély kérvénye. F. B.
86. Bottyán Pál református Segélyegyleti segély kérvénye. F. B.
87. Tóth János református Segélyegyleti segélykérvénye. F. B.
88. Belényes református Segélyegyleti segélykérvénye. F. B.
89. Pankota református segélyegyleti segélykérvénye. F. B.
90. Fogarassy Bálint református Segélyegyleti segélykérvénye F. B.
91. Szintye református Segélyegyleti segélykérvénye. F. B.
92. Lengyel Imre református Segélyegyleti segélykérvénye. F. B.
93. Csermő református Segélyegyleti segélykérvénye. F. B.
94. Csermő közalapi segélyt kér. F. B.
95. Kócsa Károly közalapi segélyt kér. F. B.
96. Pankota közalapi segélyt kér. F. B.
97. Szintye közalapi segélyt kér. F. B.
98. Borossebes közalapi segélyt kér. F. B.
99. Belényes Gusztáv Adolf egyleti segélyt kér. F. B.
100. Radnalippa Gusztáv Adolf egyleti segélyt kér. F. B.
101. Okányi lelkészválasztás. Sz. L.
102. Tanítóink fizetésének az államiakkal egyenlővé tétele. T. B.
103. Tanítói díjlevelek újból való kiállítása. Sz. L.
104. Tanítói segélyegylet alapszabályának módosítása. T. B.
105. Tanítói segélyegylet számadása. T. B.
106. Jegyzőkönyv-hitelesítő bizottság küldése. F. B.

II. Bírósági ügyek.

107. Budai János b.-böszörményi lelkész perújítási kérelme. Sz. L.
108. Kerekes és társai panasza Budai János lelkész ellen. Sz. L.

109. Juhász K. panasza a mezőgyáni lelkész és presbiterium ellen. F. B.
110. Ifj. Héder Lajos és társai panasza Gyapjas Mihály és társai ellen. F. B.
111. Mezősasi előljáróság panasza Tar Lajos presbiter ellen. Sz. L.
112. Ugrai előljáróság és Gulyás László panasza Rózsa Ferenc tanító ellen. Sz. L.
113. Nagy József és társai felebbezése a b.-böszörményi presbiterválasztás ellen. F. B.
114. Dobó Imre felebbezése elnökség végzése ellen. Sz. L.
115. Varga Sándor felebbezése a b.-böszörményi presbiterium végzése ellen. F. B.
116. Mezőgyáni presbiterium felebbezése elnökség végzése ellen. F. B.
117. Varga József tanító felebbezése a sarkadi presbiterium végzése ellen. Sz. L.
118. Budai J. lelkész kérvénye állásába visszahelyezése iránt. F. B.
119. Időszaki tanács megalakítása. F. B.